

Investiciono-razvojni fond
Crne Gore A.D.

CRNA GORA SKUPŠTINA CRNE GORE	
PRIMLJENO:	3. 11 20. 15 GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-72/15-7
VEZA:	
EPA:	709 XXV
SKRAĆENICA:	PRILOG: 2

Broj: 02-01002-334/1
Podgorica, 02.02.2015.godine

SKUPŠTINA CRNE GORE
n/r Predsjednika Skupštine g-dina Ranka Krivokapića

Poštovani,

U prilogu Vam dostavljamo Izvještaj o radu Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. za 2013. godinu i Finansijske iskaze Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. sa Izvještajem nezavisnog revizora za 2013. godinu.

Napominjemo da je Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. dopisom broj 02-1796/1 od 08.05.2014.godine dostavio Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore Izvještaj o radu Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. za 2013. godinu, u 15 kopija, kao i da je Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. dopisom broj 02-07007-5265/1 od 16.12.2014.godine dostavio Odboru za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore Finansijske iskaze Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. sa Izvještajem nezavisnog revizora za 2013. godinu, u 15 kopija.

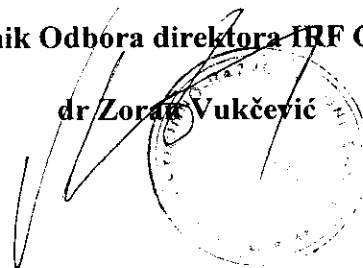
Odbor za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore se upoznao sa predmetnim Izvještajem o radu i Finansijskim iskazima IRF CG A.D. sa Izvještajem nezavisnog revizora za 2013. godinu.

S poštovanjem,

U.M.

Predsjednik Odbora direktora IRF CG A.D.

dr Zoran Vukčević

Prilog: 81 primjerak

2013

Izvještaj o radu IRF-a

SADRŽAJ

1. Pismo Uprave fonda.....	3
2. Strateški dokumenti na kojima se zasniva poslovanje fonda	4
3. Finansijski proizvodi IRF-a u 2013. godini.....	5
4.1 Kreditna ponuda u 2013. godini i opšti uslovi kreditiranja	5
4.2 Postignuti rezultati kreditiranja u 2013. godini.....	6
4.3 Direktno kreditiranje – ostvareni rezultati kreditiranja	9
4.3.1 Kreditne linije za finansiranje otkupa tržišnih viškova jagjadi	9
4.3.2 Direktna kreditna ponuda za posebne ciljne grupe korisnika kredita	10
4.3.3 Podrška IRF-a novo-osnovanim preduzećima – Start up.....	12
4.4 Kreditiranje preko banaka – ostvareni rezultati kreditiranja.....	13
4.4.1 Kreditna linija za refinansiranje tekućih kreditnih zaduženja privrednika u sektoru proizvodnje i turizma i ugostiteljstva.....	13
4.5 Finansiranje infastrukturnih, ekoloških projekata i projekata obnovljivih izvora energije	14
4.6 Garancije	16
4.7 Kontrola namjenske upotrebe sredstava	18
4.8 Faktoring.....	19
4. Upravljanje rizicima.....	21
5. Aktivnosti u vezi privatizacije.....	24
6. Portfelj IRF-a na dan 31.12.2013. godine.....	26
7. Investicione nekretnine	30
8. Aktivnosti iz domena pristupa informacijama i javnih nabavki	31
9. Rezultati rada IT službe	31
10. Društveno odgovorno poslovanje IRF-a.....	32
11. Saradnja sa međunarodnim institucijama	33

1. Pismo Uprave fonda

Poštovani,

U tekstu koji slijedi nastojali smo predstaviti aktivnosti Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. u 2013. godini. Investiciono – razvojni fond Crne Gore A.D., u skladu sa Ekonomskom politikom Vlade Crne Gore, nastavlja da uspješno realizuje planirane aktivnosti u cilju podsticanja i ubrzavanja privrednog razvoja Crne Gore.

Angažovanjem značajnih sopstvenih sredstava, u 2013. godini stvorene su pretpostavke za povećanje obima i asortimana finansijskih usluga koje IRF nudi na finansijskom tržištu. Nove kreditne linije u vidu direktnih kreditnih aranžmana ili aranžmana u saradnji sa poslovnim bankama, rezultat su osluškivanja potreba tržišta, odnosno nastojanja i timskog rada na rješavanju pitanja od važnosti za klijente kako bi isti premostili prepreke sa kojima se suočavaju u redovnom poslovanju.

Nastavak saradnje sa EIB-om, koja je omogućila je IRF-u veći finansijski potencijal za kreditiranje klijenata, a investitorima ostvarenje finansijske prednosti u vidu niže kamatne stope za 0,5%, značajan je segment poslovanja IRF-a. Povučene su dvije tranše kredita u ukupnom iznosu od skoro 15 mil €. Očekujemo da će se do kraja prvog kvartala naredne godine stvoriti pretpostavke za povlačenje i treće tranše u iznosu od skoro 10 mil€. Ove aktivnosti su još jedan pokazatelj da je IRF institucija koja se profilisala kao pouzdan partner ne samo u domaćim, već i u međunarodnim okvirima.

Planovi IRF-a za naredni period obuhvataju aktivnosti na proširenju obima i sadržaja finansijskih usluga, kao i nastavak saradnje sa domaćim i inostranim partnerima, a sve u cilju kako daljeg razvoja institucije, tako i ekonomskog ambijenta u cjelini.

Predsjednik OD

Dr Zoran Vukčević

Izvršni direktor

Predrag Poček

2. Strateški dokumenti na kojima se zasniva poslovanje fonda

Poslovanje Investiciono-razvojnog fonda regulisano je Zakonom o Investiciono-razvojnem fondu Crne Gore („Sl. List Crne Gore br. 88“ od 31.12.2009. godine). U skladu sa pomenutim Zakonom, osnov za poslovanje Investiciono-razvojnog fonda u 2013. godini činila su tri strateška dokumenta:

- Srednjoročni program rada,
- Godišnji plan rada za 2013. godinu,
- Finansijski plan za 2013. godinu.

Srednjoročnim programom rada bliže se određuju pravci djelovanja IRF-a za period od četiri godine u pogledu podrške MSP i preduzetništvu u Crnoj Gori. U tom smislu, ovim dokumentom formulisani su planovi na sljedećim poljima: razvoj finansijskih proizvoda, upravljanje portfoliom HOV, razvoj ljudskih resursa, strategija upravljanja rizicima, marketing strategija, saradnja sa međunarodnim institucijama i društveno odgovorno poslovanje.

Očekuje se da će se realizacijom planiranih aktivnosti u narednom periodu postići sljedeći ciljevi: viši stepen privrednog razvoja, ublažavanje efekata ekonomsko-finansijske krize, veći nivo kreditne aktivnosti bankarskog sektora, uravnotežen regionalni razvoj, veći broj preduzeća i preduzetnika, veći broj zaposlenih lica i uopšte poboljšanje finansijskih i nefinansijskih performansi preduzetnika i malih i srednjih preduzeća.

Godišnji plan rada za 2013. godinu predstavlja operacionalizaciju Srednjoročnog programa rada za 2013. godinu i njime su definisani pravci djelovanja u 2013. godini. Godišnjim planom rada se bliže definišu nosioci pojedinih aktivnosti u cilju efikasnog postizanja misije IRF-a.

Za realizaciju planiranih aktivnosti neophodan je finansijski potencijal, te u tom smislu **Finansijski plan za 2013. godinu** predstavlja dokument u kojem je predstavljeno projektovanje operativnog poslovnog rezultata i kapitalnih ulaganja IRF-a za 2013.godinu.

Pored prethodno pomenutih dokumenata, osnov za djelovanje IRF-a u pravcu ostvarenja ciljeva u 2013. godini predstavlja i dokument *Finansijska podrška IRF-a u 2013. godinu*, kojim su definišu instrumenti finansijske podrške sa konkretnim uslovima i potencijalnim korisnicima.

3. Finansijski proizvodi IRF-a u 2013. godini

IRF je tokom 2013.godine nastupio na crnogorskom tržištu sa finansijskim proizvodima u vidu kredita, garancija i faktoring finansiranja.

4.1 Kreditna ponuda u 2013. godini i opšti uslovi kreditiranja

Polazeći od finansijskog potencijala za 2013.godinu IRF je potencijalnim klijentima ponudio investicione kredite i kredite za trajna obrtna sredstva.

Za kreditnu podršku IRF-a mogli su aplicirati preduzetnici, poljoprivrednici, novo-osnovana preduzeća i preduzeća koja već posluju. Povoljniji uslovi finansiranja bili su dostupni posebnim ciljnim grupama, *žene u biznisu i mladi u biznisu*, a nije izostala ni već ustaljena kreditna podrška poljoprivrednicima u sklopu projekta *MIDAS grantovi*, koju IRF već dvije godine uspješno realizuje u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Kreditna podrška IRF-a u 2013.godini odnosila se i na finansiranje infastruktturnih i ekoloških projekata, u sklopu koje su kreditno podržana javna i privatna preduzeća i jedinice lokalne uprave.

Tokom 2013.godine bile su aktuelne i posebne kreditne linije u skladu sa preporukama Vlade CG i to:

- ✓ Kreditna linija za refinansiranje tekućih kreditnih zaduženja privrednika u sektoru proizvodnje i turizma i ugostiteljstva (realizovane isključivo posredstvom poslovnih banaka);
- ✓ Kreditne linije za finansiranje otkupa tržišnih viškova jagjadi.

Kreditni su se, kao i do sada, realizovali na dva načina: posredstvom i uz garancije poslovnih banaka i direktnim kreditnim aranžmanima.

Kreditna podrška *posredstvom i uz učešće poslovnih banaka* realizovana je sa svim bankama u Crnoj Gori koje su iskazale interes i spremnost da učestvuju u ovom projektu. Riječ je o kreditnom aranžmanu gdje Banke garantuju Fondu povraćaj sredstava, u cjelosti ili djelimično, po svakom kreditnom aranžmanu pojedinačno, a koriste izvore sredstava IRF-a za realizaciju kredita.

Kreditna podrška *direktnim kreditnim aranžmanom IRF-a* i krajnjeg korisnika kredita, ostvarivala se poštujući definisane kriterijume iz Kreditne politike IRF-a, analizom održivosti biznis ideje i adekvatnosti kreditnog obezbjeđenja.

Svi realizovani krediti IRF-a, bez obzira na način realizacije, bili su dominantno dugoročnog i manjim dijelom kratkoročnog karaktera.

Dugoročni krediti odobravani su sa rokom otplate do 10 godina, uključujući grejs period do 2 godine i kamatnu stopu od 4,5% do 6,5% godišnje. Ugovorena kamatna stopa bila je za 0,5% niža ukoliko je kredit realizovan iz sredstava Evropske Investicione Banke (EIB). Dugoročni krediti odnosili su se na investicione projekte kojima su se finansirala ulaganja u stalnu imovinu preduzeća minimum 80% odobrenih kreditnih sredstava, i obrtnu imovinu maksimum 20% odobrenih kreditnih sredstava, kao i na projekte kojima su se 100% finansirala trajna obrtna sredstva.

Maksimalan iznos kredita IRF-a iznosio je 1.000.000€ za finansiranje investicionih ulaganja, odnosno 500.000€ za finansiranje ulaganja u trajna obrtna sredstva.

Za sve dugoročne investicione projekte koji se realizuju u sjevernom regionu Crne Gore i u manje razvijenim gradovima (Cetinje i Ulcinj) i projekte koji investicijom zapošljavaju 5 ili više novih lica, IRF CG je odobravao posebne stimulacije u pogledu sniženja kamatne stope za 1%. Takođe, posebne stimulacije u vidu smanjenja kamatne stope za 1,5% odobravane su privrednim subjektima koji su kao sredstvo obezbjeđenja dostavljali bankarsku garanciju. Pomenute stimulacije mogle su se koristiti samo po jednom od navedenih osnova.

Kratkoročni krediti tokom 2013.godine odnosili su se samo na posebnu *Kreditnu liniju za finansiranje otkupa tržišnih viškova jagjadi* o kojoj će više biti riječi u narednom tekstu.

Fond je svojom kreditnom podrškom nastojao da podrži projekte iz oblasti proizvodnje, poljoprivrede i proizvodnje hrane, turizma i ugostiteljstva i usluga.

4.2 Postignuti rezultati kreditiranja u 2013. godini

Potpisivanjem Ugovora o kreditnom aranžmanu sa Evropskom Investicionom Bankom tokom 2012.godine u ukupnom iznosu od 50 mil€, obezbijeđen je veći kreditni potencijal IRF-a, koji je tokom 2013.godine iskorišćen u svrhu finansiranja i jačanja mikro, malog i srednjeg biznisa. Sama odluka Evropske Investicione Banke da kreditno podrži IRF predstavlja potvrdu uspješnosti Vlade Crne Gore i Investiciono-razvojnog fonda u obezbjeđivanju preduslova i stvaranju povoljne ekonomske klime za nesmetan i brz rast i razvoj malog i srednjeg biznisa.

Polazeći od ovakvih pretpostavki Finansijski plan za 2013.godinu predvidio je kreditni potencijal IRF-a u ukupnom iznosu od 25 mil€.

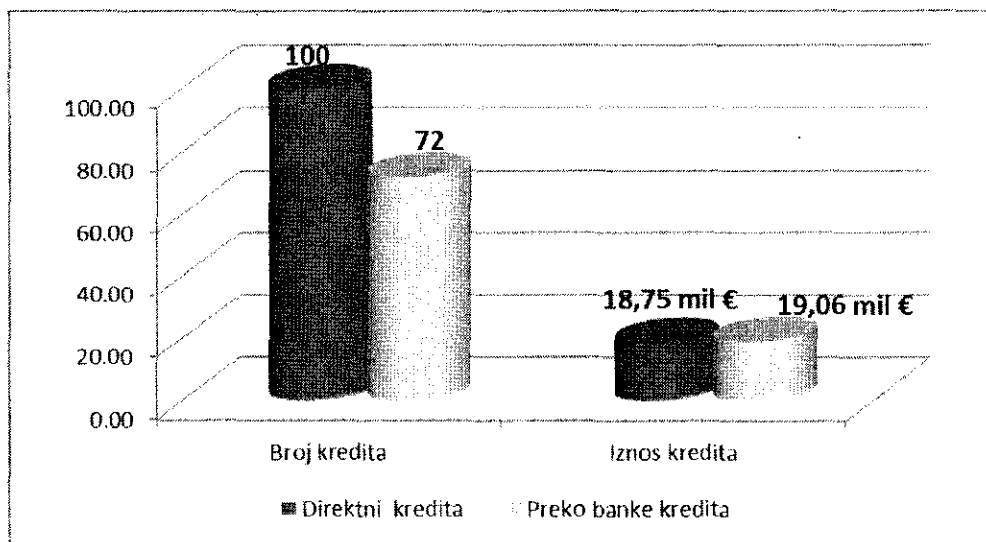
Odbor Direktora IRF-a je u toku 2013. godine usvojio Odluke o odobrenju ukupno **172 projekta** malih i srednjih preduzeća, preduzetnika i poljoprivrednih proizvođača. Ukupna sredstva IRF-a odobrena u ove svrhe iznose **37,81mil€**.

U ukupnoj strukturi odobrenih projekata dominiraju projekti odobreni direktnim kreditnim aranžmanima IRF-a. Naime, od **172** odobrena kredita, njih **100** je realizovano direktnim kreditnim aranžmanima, sa sredstvima IRF-a u iznosu od **18,75mil€**, odnosno preostalih **72** projekta realizovano je posredstvom i uz garancije poslovnih banaka, sa sredstvima IRF-a od **19,06 mil€**.

Od ukupno 37,81mil€ opredijeljenih sredstava IRF-a u 2013. godini, za 21 mil€ obezbijeđeno je finansiranje iz sredstava EIB-a.

Dakle, kreditna aktivnost IRF-a tokom 2013 godine premašila je planirano, te su ukupno odobrena sredstva IRF-a u 2013.godinu veća za 12,81 mil€ u odnosu na predviđeni kreditni potencijal. Ako se posmatraju uporedni podaci iz 2012.godine zaključuje se da je u 2013.godini odobreno 26 kredita više nego u 2012.godini, ali je prosječno odobreni kredit u 2012.godini iznosio oko 105.000€, dok je prosječno odobreni kredit u 2013.godini bio više nego duplo veći, oko 220.000€.

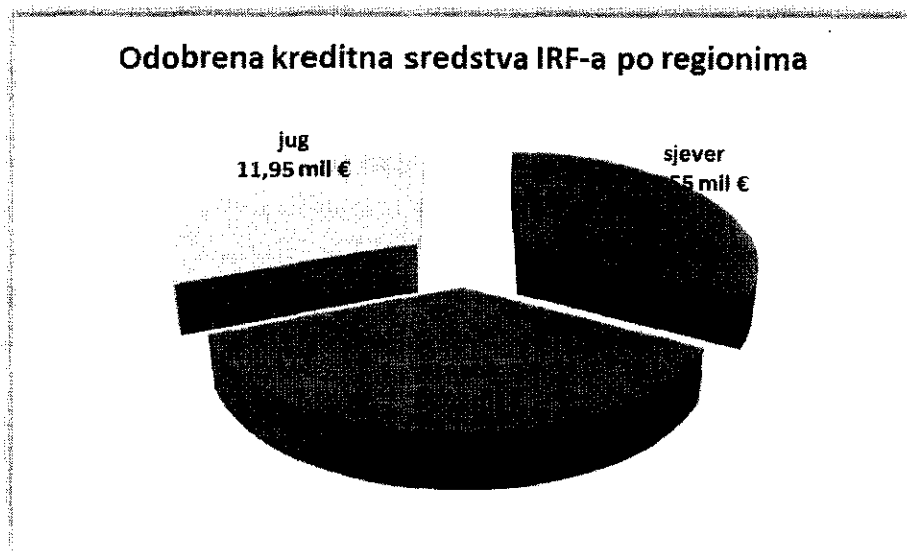
U nastavku slijedi dijagramski prikaz odobrenih kredita.

Grafik br. 1: Struktura i učešće IRF-a u odobrenim kreditima

Nastojeći da kreditnom podrškom da svoj doprinos realizovanju ciljeva Strategije regionalnog razvoja, a imajući u vidu restriktivnu kreditnu politiku bankarskog sektora, od ukupnog broja odobrenih kredita **32.60%** odobrenih sredstava ili **55 projekata** realizovano je u opštinama **sjevernog regiona**,

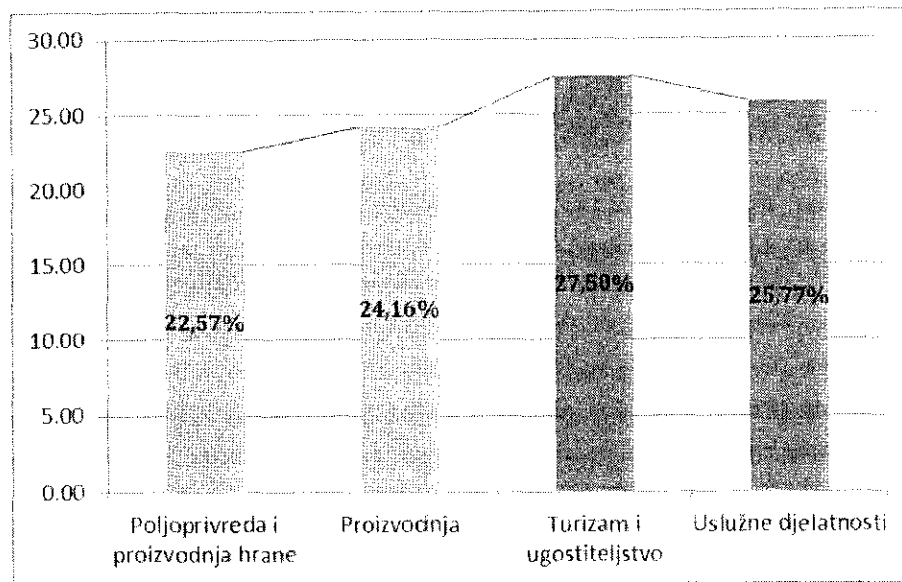
36,38% odobrenih sredstava ili 82 projekta realizovano je u opštinama centralnog regiona, dok je 31,02% odobrenih sredstava ili 35 projekata realizovano u opštinama južnog regiona Crne Gore.

Grafik br. 2: Odobrena kreditna sredstva IRF-a po regionima

Kako su tokom 2013.godine stimulatívni uslovi finansiranja bili važeći ne samo za sjeverni region već i za opštine Ulcinj i Cetinje (kao manje razvijene opštine), to je od ukupno odobrenih kreditnih sredstava sredstva IRF-a (37,81 mil€) za sjeverni region, Cetinje i Ulcinj izdvojeno 15,82 mil€.

Na sljedećem grafikonu prikazana je struktura odobrenih kredita po djelatnostima. Navedeni grafikon ukazuje na podatak da su sredstva IRF-a prilično ravnomjerno raspoređena po djelatnostima u okviru kojih su odobravani.

Grafik br. 3: Struktura odobrenih kredita po djelatnostima

4.3 Direktno kreditiranje – ostvareni rezultati kreditiranja

Sredstva IRF-a usmjerena na direktnu kreditnu podršku odnose se na **100 kreditiranih projekata** ukupne vrijednosti **18,75mil €**.

U narednom pregledu dat je osvrt na efekte kreditiranja u okviru posebnih kreditnih linija koje su uspostavljene i bile važeće samo u 2013.godini, kao i kreditne linije namijenjene za posebne ciljne grupe.

4.3.1 Kreditne linije za finansiranje otkupa tržišnih viškova jagnjadi

Pomenuta kreditna linija realizovana je u saradnji IRF-a sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvom rada i socijalnog staranja, Fondom PIO, a shodno preporukama i u saradnji sa Vladom Crne Gore.

Na ovaj način inistitucije učesnici u ovom projektu obezbijedili su podršku i finansiranje otkupa jagnjadi od poljoprivrednih proizvođača za potrebe udruženja penzionera Crne Gore (prodaja jagnječeg mesa penzionerima na rate).

Naime, proteklih godina otkup su finansirale poslovne banke sa relativno visokim kamatnim stopama na date kredite, što je značajno opterećivalo kako preduzeća prerađivače tako i Ministarstvo poljoprivrede, na način što su ovi subjekti srazmjerno snosili troškove kamata.

Zbog značaja cjelokupnih aktivnosti, kako za podršku poljoprivrednim proizvođačima tako i za penzionersku populaciju IRF je podržao ovu aktivnost kroz jednokratan posao u vidu kratkoročnog kreditnog aranžmana, u kojima su ugovorne strane bila prerađivačka preduzeća MI Goranović DOO Nikšić, Meso-promet DOO Bijelo Polje i Gradina DOO Rožaje.

Prerađivačka preduzeća bila su u obavezi da IRF-u izvrše povraćaj cjelokupne glavnice kredita sa pripadajućom kamatom. Sa druge strane izvori povraćaja kreditnih sredstava za navedena preduzeća predstavljaju: mjesečni odbici od penzionih primanja koje sprovodi Fond PIO; 50% iznosa ugovorne kamate koju solidarno snose i plaćaju Ministarstvo poljoprivrede i Fond PIO.

Ukupna kreditna sredstva IRF-a koja su plasirana u ove svrhe iznose **2 mil€**. Kreditna sredstva IRF-a su krajnjim korisnicima odobravana uz kamatnu stopu od 3% godišnje, grejs periodom od 2 mjeseca i rokom otplate kredita od 8 mjeseci.

Na osnovu dostavljenih podataka otkupljivača, MI Goranović DOO Nikšić, Meso-promet DOO Bijelo Polje i Gradina DOO Rožaje, kreditna podrška IRF-a u realizaciji otkupa jagnjadi rezultirala je otkupom **19.507 grla od 706 poljoprivrednika** sa sjevera Crne Gore.

4.3.2 Direktna kreditna ponuda za posebne ciljne grupe korisnika kredita

Direktnom kreditnom ponudom u 2013. godini nastojale su se podržati i posebne ciljne grupe korisnika kredita. U pitanju su investitori koji imaju manju mogućnost ostvarenja prava na kreditnu podršku komercijalnih banaka, kako iz razloga što njihovi projekti nijesu fleksibilni na visoke troškove bankarskih uslova kreditiranja, tako i iz razloga što ovi investitori nemaju kreditni i finansijski rejting koji bi ih dodatno preporučio za finansiranje.

IRF svoju razvojnu ulogu upravo pokazuje kreditnim učešćem u realizovanju, između ostalih, i ovakvih projekata, a putem sljedećih kreditnih linija:

1. Kreditna linija za žene kao nosioce investicija;
2. Kreditna linija za mlade u biznisu (od 21-35 godina);
3. Kreditna linija za poljoprivredne proizvođače - MIDAS grantovi.

1. Kreditna linija za žene kao nosioce investicija

Uvažavajući važnost pojedinih ciljnih grupa i njihov položaj u crnogorskom društvu, počev od marta 2011. godine startovala je kreditna linija za finansiranje projekata čiji su isključivi nosioci pripadnice ženske populacije. Pod nosiocem investicije se podrazumijevalo da pripadnice ženske populacije u potpunosti rukovode poslovanjem preduzeća, a ako su to u pitanju preduzetnice ili registrovani poljoprivredni proizvođači, da u potpunosti vode projekat za koji su i aplicirali kod IRF-a.

IRF je u 2013. godini, po važećim uslovima za ovu kreditnu liniju (grejs period do 2 godine, rok otplate do 6 godina, kamatna stopa 4,5% na godišnjem nivou), kreditno podržao **8 projekata u iznosu od 259.774,20 €**.

U strukturi odobrenih kredita dominiraju projekti iz sljedećih djelatnosti:

- Usluge - 3 projekta ili 110.000€ odobrenih kreditnih sredstava;
- Proizvodne djelatnosti - 2 projekta ili 58.000€ odobrenih kreditnih sredstava;
- Proizvodnja hrane - 3 projekta ili 91.774,20 odobrenih kreditnih sredstava.

2. Kreditna linija za mlade u biznisu (od 21-35 godina)

Kreditna ponuda IRF-a u 2013. godini odnosila se i na **kreditnu podršku mladih u biznisu (od 21 do 35 godina)**, sa ciljem da se podrže obrazovani i nezaposleni mladi ljudi koji žele da pokrenu sopstveni biznis.

Pravo na kreditnu podršku shodno ovoj kreditnoj liniji ostvarilo je **5 investitora**, a ukupna sredstva IRF-a kojim su isti projekti finansirani iznose **152.000€**. Finansirani projekti odnose se na usluge i proizvodnju hrane.

3. Kreditna linija za poljoprivredne proizvođače - MIDAS grantovi

Tokom 2013. godine IRF je nastavio započetu saradnju sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja u okviru **MIDAS projekta**, a koja datira od 2011.godine. Riječ je o projektu čija namjena je pružanje bespovratne podrške investicijama u registrovana poljoprivredna gazdinstva u cilju uvođenja i implementacije mjera ruralnog razvoja, povećanja konkurentnosti na tržištu poljoprivrednih proizvoda, uvođenja i jačanja evropskih standarda hrane.

Obzirom da se podrška realizuje kreditnim i bespovratnim (grant) sredstvima Svjetske banke (SB), namijenjenim za Reformu i jačanje crnogorske poljoprivrede (MIDAS projekat), stoga su sve procedure nabavki i kriterijumi podobnosti investicija usaglašeni prethodno sa kriterijumima Svjetske Banke.

Uvažavajući značaj ovog projekta za cjelokupnu crnogorsku ekonomiju, a posebno u tekućem recesijskom periodu, IRF je u okviru svoje kreditne podrške implementirao model direktnog kreditiranja projekata mikro, malih i srednjih preduzeća kao i preduzetnika i registrovanih poljoprivrednih proizvođača shodno projektu MIDAS grantovi.

Shodno ovom modelu kreditne podrške, pravo na istu su mogli ostvariti investitori koji su prethodno sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja potpisali *Sporazum o grantu*, a za realizaciju cjelokupne investicije su im, pored sopstvenih izvora, bila neophodna i dodatna sredstva, koja su mogli obezbijediti zaduživanjem kod IRF-a.

Nakon realizacije cjelokupne investicije, i isplate sredstava granta, IRF je posebnim mehanizmom sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja regulisao smanjenje kreditnog zaduženja za 50% prema krajnjem korisniku kredita.

U skladu sa ovom kreditnom šemom, i uz sljedeće uslove kreditiranja, grejs period do 2 godine, rok otplate do 8 godina, kamatna stopa od 4,5% godišnje, finansirano je ukupno **34 projekta** registrovanih poljoprivrednih proizvođača, ukupne vrijednosti **562.197,14€**.

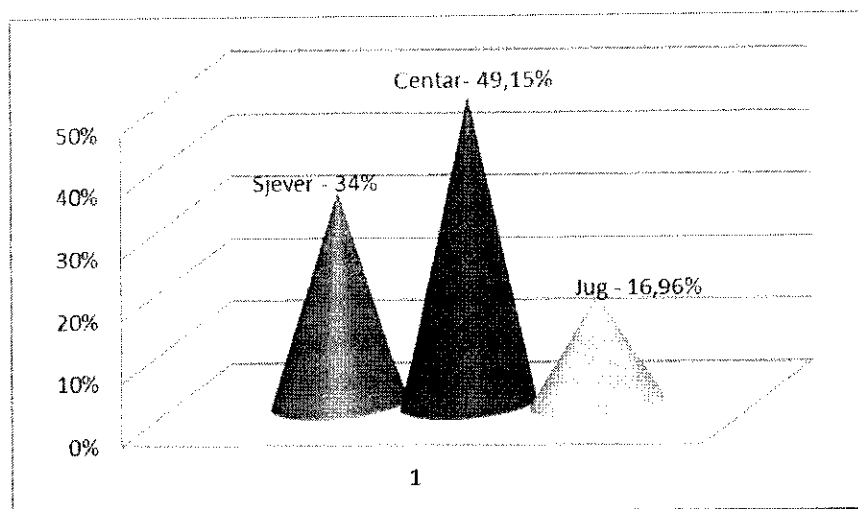
Od ukupnog broja odobrenih kredita, **12 projekata** ili **40,80%** je realizovano u **centralnom regionu Crne Gore**, dok je preostalih **22 projekta** ili **59,20%** realizovano na **sjeveru Crne Gore**.

4.3.3 Podrška IRF-a novo-osnovanim preduzećima – Start up

U cilju ostvarenja prava na kreditnu podršku, početnici u biznisu kao korisnici kredita morali su biti registrovani pravna lica u nadležnom Centralnom Registru Privrednih Subjekata (preduzeća ili preduzetnici).

U skladu sa tim, isti su mogli da apliciraju za kreditnu podršku IRF-a do 30.000 €, ako su bili registrovani kao preduzetnici, odnosno do 50.000 €, ako su bili registrovani kao preduzeća.

Ovakva kreditna podrška IRF-a rezultirala je sa **7 kreditiranih projekata**, i sredstvima IRF-a od **295.000€**. Od ukupnog broja start-up projekata **4 projekata** ili **49,15%** realizovano je u centralnom regionu Crne Gore, **2 projekta** ili **33,90%** na sjeveru Crne Gore, dok je **1 projekat** ili **16,95%** realizovan na jugu Crne Gore.

Grafik br. 4: Broj finansiranih start-up projekata

4.4 Kreditiranje preko banaka – ostvareni rezultati kreditiranja

Sredstva IRF-a usmjerena na kreditnu podršku preko banke odnose se na **72 kreditirana projekta** ukupne vrijednosti **19,06mil€**.

Postignuti rezultati finansiranja ukazuju na značajan rast učešća banaka u ukupnoj sumi odobrenih kredita, koje je sa prosječnih 24% tokom prethodne dvije godine dostiglo čak 50% učešća u ukupno odobrenim kreditima IRF-a u 2013.godini. Naime, banke su kreditnu ponudu IRF-a, imajući u vidu povoljne kamatne stope i druge rokove otplate kredita, ocijenile veoma atraktivnom. Na ovaj način obezbijedile su konkurentne uslove finansiranja kako postojećih tako i novih klijenata.

U narednom pregledu dat je osvrt na efekte kreditiranja u okviru posebne kreditne linija koja je uspostavljena i bila važeća samo u 2013.godini, a realizovana je isključivo shodno ovoj kreditnoj liniji.

4.4.1 Kreditna linija za refinansiranje tekućih kreditnih zaduženja privrednika u sektoru proizvodnje i turizma i ugostiteljstva

Uvažavajući trenutnu situaciju na finansijskom tržištu, a u saradnji sa Vladom Crne Gore, Investiciono-razvojni fond Crne Gore AD je počev od septembra 2013.godine uspostavio posebnu kreditnu liniju za refinansiranje postojećih kreditnih zaduženja privrednika koji posluju u sektoru proizvodnje i turizma i

ugostiteljstva. Naime, loša ponuda dugoročnih sredstava na bankarskom tržištu usloвила je potrebu za formiranjem ove kreditne linije, a sve u cilju finansijske konsolidacije i olakšanog servisiranja postojećih kreditnih zaduženja proizvođača, hotelijera i ugostitelja. IRF je predmetnu kreditnu liniju realizovao isključivo posredstvom i garancije poslovnih banaka.

Na ovaj način se poslovnim bankama omogućilo da refinansiraju tekuće kreditne obaveze klijenata koji posluju u pomenutim sektorima, i tako im obezbijede dugoročnu finansijsku stabilnost.

Kreditna sredstva IRF-a u ove svrhe odobravana su u vrijednosti od 10.000€ do 1.000.000€, sa rokom otplate do 10 godina i mogućnošću korišćenja grejs perioda do 6 mjeseci. Važeća kamatna stopa iznosila je 6,5% odnosno 6% u zavisnosti od izvora finansiranja (sopstvena sredstva ili sredstva EIB-a), od čega poslovna banka uzima 3%.

Ovom kreditnom linijom odobrena su kreditna sredstva za realizaciju **6 projekata** u ukupnom iznosu od **2,5mil€**.

4.5 Finansiranje infrastrukturnih, ekoloških projekata i projekata obnovljivih izvora energije

Kreditna ponuda IRF-a je u 2013. godini predviđjela i finansijsku podršku realizovanju infrastrukturnih, ekoloških i strateških projekata gdje se kao nosioci investicije mogu javiti i jedinice lokalne samouprave, Direkcije javnih radova, privatna i javna preduzeća.

Ovi krediti odobravani su sa rokom otplate do 10 godina, uključujući grejs period do 2 godine i kamatnu stopu od 4,5% do 6% godišnje. Maksimalan iznos kredita iznosio je 5mil€. Ugovorena kamatna stopa bila je za 0,5% niža ukoliko je kredit realizovan iz sredstava Evropske Investicione Banke (EIB).

Od ukupnog broja i iznosa finansiranih projekata u 2013.godini, IRF je shodno ovoj kreditnoj liniji finansirao **5 projekata** ukupne vrijednosti **9,76 mil€**. Krediti su realizovani kako direktnim kreditnim aranžmanima IRF-a tako i kreditnom linijom preko banke.

Ipak, dominiraju **3 projekta** ukupne vrijednosti **9,06 mil€** realizovani direktnim kreditnim aranžmanima IRF-a.

U pitanju su vrijedni projekti iz oblasti sanacije vodovodne mreže, izgradnje mini hidroelektrana, kao i realizacije kapitalnih investicija u jedinicama lokalne samouprave.

Obnovljivi izvori energije

Projekat "Male hidroelektrane" investitora **Hidroenergija Montenegro DOO** iz Berana podržan je direktnim kreditnim aranžmanom IRF-a sa **5mil€**. Kredit je odobren sa ročnošću od 10 godina i kamatnom stopom od 4,5% godišnje.

Preduzeće Hidroenergija Montenegro DOO Berane osnovano je 2007. godine sa ciljem obavljanja poslovne djelatnosti proizvodnje i prodaje električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije, tj. u sopstvenim malim hidroelektranama. Kompanija je putem javnog nadmetanja 2007. godine, na tenderu, dobila pravo na eksploataciju dva vodotoka po koncesionom modelu u opštini Berane. Jedna mini hidroelektrana je već u potpunosti završena i otpočela je sa proizvodnjom i isporukom električne energije, a u toku je stavljanje u funkciju druge mHE kapaciteta 0,9mW. Ove dvije hidroelektrane investitor je u potpunosti završio iz sopstvenih sredstava. Vrijednost radova i opreme iznosi oko 3,5mil€.

Investitor je projektom za 2014.godinu predvidio završetak još tri mHE ukupne vrijednosti oko 9mil€. U skladu sa tim, kreditnom podrškom IRF-a u iznosu od 5.000.000€ finansirala bi se nabavka opreme za pomenute elektrane (turbine, generatori, cjevovodi i ostala elektrotehnička oprema), dok će investitor iz svojih sredstava finansirati građevinske radove.

Infrastrukturni i ekološki projekti

Javno komunalno preduzeće Vodovod i kanalizacija Podgorica, čiji je osnivač Skupština Opštine Podgorica, podržan je direktnim kreditnim aranžmanom IRF-a sa **3,5mil€**. Kredit je odobren sa ročnošću od 10 godina i kamatnom stopom od 5,5% godišnje.

Namjena kredita je realizacija investicionog projekta izgradnje sistema sekundarne kolektorske mreže i njegovo priključenje na primarnu kanalizacionu mrežu. Sektor privatnih potrošača je veoma loše pokriven sekundarnom kolektorskom mrežom i ovaj procenat iznosi svega 6,6%. Drugi dio predmetne investicije odnosi se na rekonstrukciju dijela vodovodne mreže koja podrazumijeva ugradnju 1019 novih vodovodnih priključaka, zamjenu dotrajala vodovodne instalacije i uvođenje u bazu novih 500 individualnih potrošača.

Pored javnog interesa, investicija je orijentisana na saniranje problema u funkcionisanju sistema vodosnabdijevanja i kao rezultat će imati povećanje efikasnosti i bolju naplatu potraživanja. Naime, najveći problem sa kojima se preduzeće u poslovanju susrijeće odnosi se na velike tehničke gubitke

kao posljedica zastarjele vodovodne mreže i naplata potraživanja u određenim segmentima potrošača.

Trenutni tehnički gubici su visoki i iznose i do 50% u odnosu na ukupne količine potisnute vode. Cilj je da se u narednom periodu, realizacijom ove investicije kao i kontinuiranom izmjenom dotrajalog i održavanjem postojećeg sistema vodosnabdijevanja, gubici svedu na 25% u odnosu na ukupne količine potisnute vode.

Opština Ulcinj, podržana je direktnim kreditnim aranžmanom IRF-a sa **564.400€**. Kredit je odobren sa ročnošću od 10 godina i kamatnom stopom od 5,5 % godišnje.

Opština Ulcinj je u 2012 godini obezbijedila saglasnost Vlade CG da može kreditno da se zaduži u cilju finansiranja kapitalnih investicija na teritoriji te Opštine u ukupnom iznosu od 1,4 mil€.

IRF je u 2012.godini odobrio kredit Opštini Ulcinj u iznosu od 835.600€ za finansiranje započetih kapitalnih investicija u toj Opštini, dok je odobreni kredit iz 2013.godine realizacija drugog dijela kredita za koji je obezbijedena saglasnost Vlade CG u ukupnom iznosu od 1,4 mil€.

Odobrenim kreditnim sredstvima IRF-a planira se izvršiti rekonstrukcija ulica u Opštini Ulcinj, instalirati javna rasvjeta, urediti parking prostori i sl.

4.6 Garancije

Aktivnosti IRF-a u ovom segmentu realizovale su se izdavanjem Garancija poslovnim bankama, a u saradnji sa Vladom Crne Gore.

Na osnovu gore navedenog IRF je u 2013.godini odobrio Garancije za **3 preduzeća** ukupne vrijednosti od **2,9 mil€**. U pitanju su sljedeća preduzeća: Barska Plovidba AD Bar - 900.000€, Montavar Metalac DOO Nikšić- 1.500.000€ i Vektra Nord DOO Podgorica- 500.000€.

Odobrena garancija Barskoj plovidbi AD Bar

Kompanija Barska plovidba AD Bar je zaključila ugovor o kreditu sa kineskom EXIM bankom na iznos od 46.400.000USD uz garanciju Vlade Crne Gore. Namjena kredita je nabavka dva broda. Realizacijom predmetnog kredita i nabavkom novih brodova preduzeće u potpunosti mijenja poslovnu djelatnost sa postojećeg lokalnog putničkog i teretnog saobraćaja na teretni preko-okeanski saobraćaj. U skladu sa ugovorom o izgradnji i isporuci novih brodova, isti bi trebalo da budu operativni u prvoj polovini 2014.godine. Sprovođenje ugovora sa Exim bankom podrazumijeva ispunjenje određenih preduslova kao što je formalno izdavanje državne garancije, plaćanja raznih troškova i provizija. Ova plaćanja

procijenjena su na 900.000€. Usljed nemogućnosti da ove obaveze preduzeće izmiri iz redovnog tekućeg poslovanja, IRF je u saradnji sa Vladom Crne Gore odobrio Garanciju Barskoj plovibi AD u iznosu od 900.000€ u cilju kreditnog zaduženja kod izabrane poslovne banke u Crnoj Gori

Odobrena garancija Montavar Metalac DOO Nikšić

Montavar metalac DOO iz Nikšića osnovano je 2004. godine kupovinom imovine stečajnog dužnika IMO Metalac AD od strane Montavar metalna nova DOO iz Maribora. Od osnivanja se bavi proizvodnjom teških čeličnih konstrukcija, industrijskih mašina, hidro-opreme i posuda pod pritiskom.

Nakon sedmogodišnjeg uspješnog djelovanja i stabilnog pozicioniranja na evropskom tržištu Montavar metalac DOO suočio se sa krizom likvidnosti. Naime, krajem 2011. godine, ovom preduzeću je otkazana poslovna saradnja od strane NLB Montenegro banke AD Podgorica i onemogućeno emitovanje bankarskih garancija neophodnih u poslovnim odnosima na ciljnom tržištu. Tim činom Montavar metalac DOO je primoran da poslovnu saradnju sa lojalim kupcima održi odustajanjem od ustaljene naplate avansa po zaključenim prodajnim ugovorima. Jedini mogući izvor finansiranja proizvodnje, od tog trenutka, bio je angažman kratkoročnih kreditnih sredstava. Tokom 2012. godine ozbiljno je narušena finansijska ravnoteža i ugroženo rentabilno poslovanje firme.

Nakon detaljne analize sačinjene od strane internih stručnih službi i konsultacija sa resornim ministarstvom, donešena je odluka o apliciranju za dodjelu Državne pomoći za restrukturiranje, u skladu sa predmetnom Uredbom Vlade Crne Gore i to za:

- Izdavanje garancije Vlade Crne Gore za restrukturiranje obaveza preduzeća u iznosu od 1.5mil€.
- Odlaganje naplate zaostalih poreza i doprinosa na zarade u iznosu od 377.464,23€.

Shodno prethodnom IRF je na Odboru Direktora od 31.05.2013.godine, usvojio Odluku o odobrenju Garancije Montavar Metalcu DOO za kreditno zaduženje u iznosu od 1,5 mil€.

Obzirom da je Montavar Metalac DOO kasnio po odobrenom kreditu više od 60 dana, to je Banka dana 26.11.2013.godine dostavila IRF-u Poziv za plaćanje po osnovu Garancije za obaveze Montavar Metalca DOO po gore navedenom kreditu. U skladu sa pomenutim pozivom, IRF je dana 05.12.2013.godine isplatio Banci cjelokupan garantovani iznos u vrijednosti od 1,5 mil €.

Odobrena garancija - Vektra Nord DOO Kolašin

Odbor direktora IRF-a je u saradnji sa Vladom Crne Gore usvojio Odluku o izdavanju Garancije za preduzeće Vektra Nord DOO Kolašin u iznosu od 500.000€.

U pitanju je Garancija za kratkoročno kreditno zaduženje (rok dospijeća 31.07.2014.godine) preduzeća Vektra Nord DOO Kolašin kod Banke za potrebe isplate plata zaposlenima koji pripadaju prvom isplatnom redu u kompaniji Vektra Jakić DOO u stečaju, a u cilju stvaranja uslova za pokretanje proizvodnog ciklusa u kompaniji Vektra Jakić DOO u stečaju.

4.7 Kontrola namjenske upotrebe sredstava

Namjenska upotreba sredstava kredita od strane krajnjih korisnika u realizaciji projekata finansiranih podrškom IRF-a jedan je od imperativa kreditne politike IRF-a. Naime, korisnici kredita odobrenih od strane IRF-a dužni su utrošiti sredstva kredita u skladu sa namjenom za koju su odobreni u skladu sa kreditnim linijama kojima su definisani uslovi kreditne podrške.

Kontrolu namjenske upotrebe sredstava u okviru IRF CG vrši referent za kontrolu finansijskih plasmana. Osnov za njegov rad predstavlja Uputstvo o načinu realizacije i vršenju kontrole korišćenja kreditnih sredstava IRF-a, kojim se bliže uređuje način realizacije odobrenih kreditnih aranžmana, kao i postupak vršenja kontrole korišćenja sredstava kredita. Kontrola obuhvata i provjeru broja zaposlenih prije i nakon realizacije investicije. Zapošljavanje dodatnog broja zaposlenih zavisi od potreba i mogućnosti investitora, a investitori koji realizacijom investicije finansirane kroz kreditnu podršku IRF-a zaposle preko 5 zaposlenih imaju pravo na stimulaciju u vidu refundacije kamate u visini od 1% za proteklu godinu.

U prethodnoj godini Odbor direktora Fonda je razmatrao dva Izvještaja o kontroli namjenske upotrebe odobrenih kreditnih sredstava Fonda. Za sve kredite kod kojih je utvrđena nenamjenska upotreba preduzete su ugovorom predviđene mjere.

Menadžment Fonda je prepoznao važnost kontrolne funkcije kada je u pitanju namjenska upotreba sredstava. Posebna pažnja u prethodnom periodu posvetila se izgradnji sistema internih kontrola kao preventivnog nadzora, s ciljem otklanjanja svih potencijalnih grešaka i nepravilnosti.

U namjeri da eliminiše mogućnost nenamjenske upotrebe kredita, a vodeći se načinom funkcionisanja sličnih institucija u okruženju, Investiciono- razvojni fond je u prethodnom periodu usvojio proceduru realizacije odobrenih kredita čiji je cilj svođenje nenamjenskog trošenja kreditnih sredstava na najmanju moguću mjeru, čime su stvorene pretpostavke da korisnici kredita sredstva troše namjenski, u skladu sa Investicionim programom i odredbama Ugovora.

4.8 Faktoring

Investiciono-razvojni fond CG je u aprilu 2011. godine počeo sa obavljanjem faktoring poslova kao dodatnim vidom finansijske podrške preduzećima u Crnoj Gori. U 2012. godini nastavljeno je usavršavanje procedura i proširenje ponude, da bi u 2013. godini obim otkupljenih potraživanja značajno porastao u odnosu na prethodne godine. Pored domaćih proizvođača, korištenje faktoring finansiranja omogućeno je i preduzećima iz oblasti trgovine i usluga, čime se značajno povećao obim prometa i prihod po ovom osnovu, kao i broj zainteresovanih preduzeća kojima je bila potrebna pomoć za jačanje tekuće likvidnosti.

Predmet faktoringa prema Opštim uslovima za obavljanje faktoring poslova u Crnoj Gori su postojeća i buduća potraživanja komitenta na osnovu isporučene robe ili izvršenih usluga kupcu, ustupljena faktoru do visine limita ustupanja, u periodu važenja Ugovora o faktoringu. Neophodno je postizanje saglasnosti komitenta i faktora da faktor ima pravo da potraživanja koja preuzme od komitenta, po Ugovoru o faktoringu, ustupi drugom licu kao narednom faktoru (sukcesivni faktor) ili da ista u nekoj drugoj formi ustupi drugom licu.

Polazeći od okvirnih uslova i modela definisanih Godišnjim planom rada IRFCG u toku 2013. godine, faktoring kao finansijsku uslugu smo pružali po sljedećim uslovima: otkupljivali smo potraživanja od privrednih društava i državnih preduzeća u visini od 80 do 100% avansnih uplata, uz kamatnu stopu od 4,75 do 7% na period od 120 dana za privredna društva do 365 dana za potraživanja od države i državnih ustanova uz faktoring naknadu od 0.85 do 1%;

Prednosti u finansiranju otkupa potraživanja imali su ugovori kod kojih je predmet aranžmana roba domaćeg porijekla, izvoz domaćih proizvoda i usluga, kao i otkup potraživanja koja preduzeća imaju od države Crne Gore. Klijentima su određivani limiti shodno odlukama Odbora direktora IRF-a, i finansijskom potencijalu preduzeća čija se potraživanja otkupljuju.

Primjena odgovarajućih modela definisanih faktoring aranžmanom zavisila je od procjene rizika transakcije po IRF, kao i boniteta kako komitenta tako i dužnika. Rizik kod faktoring finansiranja je značajno manji nego kod drugih instrumenta finansiranja zbog njegove ročnosti, ali i višestruko pruženih garancija.

Izloženost prema svakom od komitenata je, svakako, nešto što se detaljno analizira i dubinski provjerava standardnim metodama bankarskog poslovanja u kombinaciji sa stalnim kontaktom i praćenjem rada klijenata i dužnika. Izloženost i rizik od gubitka prihoda može se posmatrati sa aspekta dužnika i povjerioca, dostavljenih sredstava obezbjeđenja, kvaliteta otkupljenih proizvoda ili usluga i slično.

Ukupno angažovana sredstva na dan 31.12.2013.godine iznosila su **9,8 mil €** (u 2012.godini 4,6 mil €) dok je **stvarna izloženost** prema klijentima iznosila **10,6 mil €** (**5,1 mil €** u 2012.godini).

Ovi iznosi su veoma (dnevno) promjenljiva kategorija na koju utiče nekoliko faktora, a najviše broj izdatih faktura, rok i valuta plaćanja, redovnost plaćanja, raspored uplata, moguća utuženja radi naplate duga i sl. **Prosječan iznos** angažovanih sredstava tokom 2013.godine kretao se oko **6.0 mil eura** (2012.godine oko 2,6 mil. eura). Stvarna izloženost je izvedena kategorija koja odgovara iznosu datog novca klijentima i kreće se od 80 do 100% traženih sredstava.

Iznos angažovanih sredstava je nivo potencijalnog rizika od gubitka prihoda fonda. On je, takođe, svakodnevno promjenljiva veličina u zavisnosti od rasporeda uplata naših klijenata.

Rezultati faktoring finansiranja u 2013.godini predstavljeni su u sledećoj tabeli:

Domaći otkup potraživanja	11.82 mil €	42 %
Otkup inostranih potraživanja	0.7mil €	2%
Otkup državnih obaveza.....	9,70 mil €	34%
Ostali otkup potraživanja.....	5.88 mil €	22%

Ukupno otkupljeno potraživanja.....28.10 mil €.....100%

Factoring finansiranje više nije nova usluga u Crnoj Gori i prednosti zbog kojih je našlo široku primjenu na evropskom i svjetskom finansijskom tržištu već duži niz godina, počinju da se pokazuju i na našem tržištu. Interesovanje za ovu vrstu usluge u Crnoj Gori je veliko i stalno raste.

Vodeći se osnovnom misijom Fonda i u cilju davanja veće podrške sektoru malih i srednjih preduzeća, faktoring finansiranje predstavlja dodatni instrument namijenjen pomenutoj ciljnoj grupi koji će im omogućiti bolju dostupnost obrtnim sredstvima i poboljšanje likvidnosti pod vrlo povoljnim uslovima.

U toku 2011.godine ovaj vid finansiranja je odobran samo proizvodnim preduzećima. U 2013.godini baza klijenata je proširena i na veća preduzeća iz oblasti trgovine koja otkupljuju i proizvode domaćih proizvođača, što je uslovalo srazmjerno veći obrt novčanih sredstava Fonda i shodno tome bolje rezultate i zadovoljne Klijente koji svake godine nastavljaju da koriste usluge faktoring finansiranja. Trgovačke kompanije koje smo finansirali, pored distribucije domaćih proizvoda imaju i veliki broj (preko 3.000) zaposlenih radnika, što je jedan od razloga za podršku putem faktoring finansiranja. Drugi razlog je što kroz veoma korektnu saradnju sa njima insistiramo na većoj zastupljenosti domaćih brendova u njihovoj prodaji, što već ima efekta, i na interesantnim ponudama da domaći

proizvođači brendiraju svoje proizvode sa imenom trgovačkih kompanija, gdje bi čitava proizvodnja bila unaprijed otkupljena.

Kako bi ovu finansijsku uslugu učinili atraktivnijom i jeftinijom sa aspekta troškova naših klijenata, u oktobru 2013.godine, donesena i odluka o korigovanju više i niže tarife naknada za korisnike faktoringa. Viša tarifa je smanjena sa 1% na 0.85%, dok je niža tarifa smanjena sa 0.85% na 0.65%, što predstavlja smanjenje postojećih troškova od 15 do 25% za sve klijente.

U drugoj polovini godine započeti su razgovori sa EBRD i konkretizovani detalji oko finansijske podrške Investiciono - razvojnom fondu A.D. za usluge faktoring finansiranja u 2014. godini. Banka je ponudila kreditnu podršku od 10 mil. eur sa vrlo povoljnom kamatnom stopom za intenziviranje faktoring finansiranja i prevazilaženje problema likvidnosti preduzećima kojima je takva podrška neophodna. Pored toga, ponudili su se da daju podršku u izradi odgovarajućeg zakona o faktoringu koji nedostaje u crnogorskom finansijskom zakonodavstvu.

Ono što predstoji u 2014. godini je intenzivna i neposredna komunikacija sa ciljnim grupama, proširenje kako ciljnih grupa, tako i baze potencijalnih korisnika, približavanje istima benefita korišćenja ovog finansijskog instrumenta i poboljšavanje uslova finansiranja kroz smanjenje troškova naknada i kamata.

4. Upravljanje rizicima

Zakonom Investiciono-razvojnog fonda A.D., Fond je dužan rizike u poslovanju svoditi na najmanju mjeru rukovodeći se načelima bankarskog poslovanja, što ima za cilj stvaranje vrijednosti proizvoda Fonda. Efikasan i fleksibilan sistem upravljanja rizicima predstavlja ključ dugoročnog uspjeha i razvoja. Imajući u vidu prethodno, tokom 2013. godine, IRF je poseban akcenat stavio na afirmaciju kulture upravljanja rizicima na svim nivoima, kao načinu za efikasan rast i razvoj svih aspekata poslovanja, kako unutar svake aktivnosti, tako i u cjelokupnom portfelju aktivnosti. Fond u procesu upravljanja rizicima kontinuirano obavlja kontrolu, utvrđivanje, procjenu, mjerenje i nadzor svih rizika kojima je u poslovanju izložen. Način, postupci i učestalost mjerenja i procjene upravljanja rizicima propisani su internim aktima Fonda. Uspostavljanje sistema za upravljanje rizicima predstavlja i zakonsku obavezu Fonda.

Adekvatno upravljanje rizicima podrazumijeva uspostavljanje sistema kojim se:

- Obezbjeduje identifikacija rizika koji proizilaze iz postojećih, kao i rizika koji mogu proizaći iz novih poslovnih proizvoda i usluga;

- Obezbjeduje mjerenje rizika kroz uspostavljanje mehanizama i procedura za tačnu i blagovremenu procjenu rizika;
- Stvara okosnica koja omogućava organizaciji dosledno i kontrolisano odvijanje aktivnosti;
- Poboljšava proces donošenja odluka;
- Povećava transparentnost poslovanja, poboljšava planiranje i određivanje prioriteta kroz sveobuhvatno i strukturirano razumijevanje poslovnih aktivnosti i promjenljivosti prilika;
- Pridonosi efikasnom korišćenju/raspodjeli kapitala i sredstava u organizaciji, smanjujući promjenljivost u manje važnim područjima organizacije;
- Obezbjeduje kontrolisanje rizika, limitiranjem i minimiziranjem rizika.

Zadatak Sektora kontrole i upravljanja rizicima u prethodnoj godini je, između ostalog, bio da dodatno definiše i unaprijedi adekvatan sistem upravljanja rizicima u Fondu na način koji će omogućiti ostvarivanje strateških ciljeva Fonda. Ovo, svakako, podrazumijeva preuzimanje određenog nivoa rizika iz svih oblasti poslovanja Fonda, kroz aktivno praćenje međunarodne bankarske prakse i kreiranje politika, procedura i uputstava, kako bi se uspostavio i održao oprezan, konzistentan i efikasan okvir za upravljanje rizicima koji omogućava održiv razvoj poslovanja Fonda. Svoju funkciju Sektor ostvaruje analizom, procjenom i mjerenjem, kontrolom te davanjem prijedloga i preporuka za adekvatno upravljanje izloženošću kreditnim i nekreditnim rizicima, zatim razvojem politika, procedura i metodologija vezanih za rizike, predlaganjem i praćenjem poštovanja usvojenih limita izloženosti, izvještavanjem Odbora direktora i sl.

Na osnovu Strategije upravljanja rizicima u Fondu, kao krovnog dokumenta kojim su identifikovani osnovni rizici sa kojima se Fond u svom poslovanju suočava i kojima Fond mora i želi adekvatno upravljati, usvojeno je niz akata koji za cilj imaju upravo kreiranje sveobuhvatnog okvira za adekvatno upravljanje rizicima. Takođe, definisane su i praćene odgovornosti organizacionih jedinica na svim nivoima poslovanja u vezi sa adekvatnim upravljanjem rizicima.

Imajući u vidu misiju i ciljeve Fonda, te činjenicu da je razvojna komponenta u poslovanju Fonda primarna u odnosu na komercijalnu, svjesno preuzimanje nešto višeg nivoa kreditnog rizika se podrazumijeva. U ovom kontekstu, uspostavljanje adekvatnog sistema upravljanja kreditnim rizikom je bio prioritet u prethodnoj godini. Na osnovu postojeće Politike upravljanja kreditnim rizikom, kao i Procedure obavljanja kreditno-garantnog posla i upravljanja kreditnim rizikom cilj je bio upravo postavljanje i razvijanje efikasnog sistema za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolu kreditnog rizika, kao i da se obezbijedi da Fond raspolaze adekvatnim kapitalom koji je u stanju da apsorbuje preuzeti nivo kreditnog rizika uz adekvatnu kompenzaciju za preuzeti rizik.

Pod **kreditnim rizikom** podrazumijeva se gubitak do kojeg dolazi usljed potpunog ili djelimičnog neispunjenja odnosno nepravovremenog ispunjenja finansijske obaveze po dospeljeću od strane klijenta.

U IRF-u se kreditnim rizikom upravlja na portfolio nivou, kao i na pojedinačnom nivou. Na osnovu podataka na portfolio nivou, na mjesečnom nivou se prate promjene u nivou kreditnog rizika kojim je IRF izložen. Na ovaj način u ranoj fazi se dobijaju signali o potencijalnim problemima u pojedinim djelovima portfelja kroz značajnije povećanje iznosa rezervacija, koncentracije rizika u odnosu na određeni parametar i sl., na osnovu čega se u ranim stadijumima nastanka potencijalnog problema preduzimaju adekvatne korektivne mjere.

Na nivou pojedinačnih kreditnih zahtjeva vrši se sveobuhvatna i temeljna procjena rizičnog portfelja svakog dužnika, koja podrazumijeva prikupljanje dovoljno relevantnih informacija o zajmotražiocu. Zavisno od tipa kreditne izloženosti, kao i istorije poslovnih odnosa sa klijentom, faktori koji se obavezno razmatraju u procesu odobravanja plasmana su:

- Namjena plasmana i izvori otplate;
- Trenutni rizični profil zajmotražioca, kolateral i osjetljivost na promjene ekonomskih i tržišnih uslova;
- Kreditna istorija zajmotražioca, trenutna kreditna sposobnost, kao i procjena kreditne sposobnosti u budućnosti na osnovu projekcije budućih gotovinskih tokova u različitim scenarijima;
- Stanje u sektoru privrede u okviru koje zajmotražilac posluje, kao i njegov položaj u sektoru;
- Adekvatnost sredstava obezbjeđenja i analiza utrživosti kolaterala u različitim scenarijima.

Fond, kao jedan od oblika zaštite od kreditnog rizika, koristi razne instrumente ublažavanja kreditnog rizika, kao što su: hipoteke, jemstva, garancije, zaloge i sl. Ipak, saglasnost za ulazak u kreditni odnos u principu dobijaju samo klijenti koji demonstriraju adekvatnu sposobnost servisiranja duga iz primarnih izvora otplate.

Treba napomenuti da se u upravljanju svim rizicima sa kojima je u svom poslovanju suočen, Fond pridržava usaglašenosti poslovanja IRF CG A.D. u domenu upravljanja rizicima sa zakonskom regulativom Centralne Banke Crne Gore koja definiše ovu oblast, a koja je i dala pozitivno mišljenje na sva dokumenta Fonda koja se odnose na upravljanje rizicima u Fondu.

IRF će i u narednom periodu ostati posvećen afirmaciji i jačanju kulture upravljanja rizicima sa kojima se u svom poslovanju suočava, kroz stalnu edukaciju i usavršavanje zaposlenih, dogradnjom sistema upravljanja rizicima, definisanjem politika i procedura za adekvatno upravljanje problematičnim

plasmanima, usvajanjem raznih tehnika za poboljšanje kvaliteta kreditnog portfolija, kao i definisanjem okvira za upravljanje ostalim rizicima kojima je Fond u mnogo manjoj mjeri izložen.

5. Aktivnosti u vezi privatizacije

Aktivnosti u vezi realizacije Plana privatizacije

U okvirima svojih nadležnosti definisanih Zakonom i Statutom, Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. je u skladu sa Zakonom o privatizaciji privrede, Planom privatizacije i drugim aktima koji uređuju ovu oblast nastavio sa aktivnostima u vezi prodaje akcijskog kapitala iz svog portfelja, odnosno privatizacijom preostalih društava u čijoj akcionarskoj strukturi učestvuje. Planovima privatizacije utvrđuju se osnovni metodi privatizacije u cilju povećanja konkurentnosti i efikasnosti funkcionisanja društava, kao i podsticanja direktnih stranih investicija i razvoja preduzetništva.

Planom privatizacije za 2013. godinu definisani su metodi i načini privatizacije, sa utvrđenim spiskovima društava i procentom akcijskog kapitala za privatizaciju, prilagođeni zahtjevima slobodnog tržišta, i to: javni tender, aukcija, berza i valorizacija društava kroz javno privatno partnerstvo.

Shodno Planu prodaja akcija putem javnog tendera predviđena je u sljedećim društvima iz portfelja IRF-a: Institut "Dr Simo Milošević" ad Igalo, Fabrika elektroda "PIVA" ad Plužine, "Montecargo" ad Podgorica, HTP "Ulcinjaska rivijera" ad Ulcinj. Od navedenih društava Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte je nastavio sa provođenjem tendera za prodaju 56,4806% kapitala Instituta "Dr Simo Milošević" AD Igalo izraženog kroz 215.954 akcija ove kompanije, objavljenog dana 02.08.2012. godine. U predviđenom roku dostavljene su dvije ponude, od strane "MK Group" iz Srbije i "Vichy Group" iz Francuske. Savet za privatizaciju i kapitalne projekte je tender za privatizaciju Instituta "Dr Simo Milošević" ad Igalo proglasio neuspjelim jer dostavljene ponude nijesu u skladu sa kriterijumima predviđenim tenderom. Javni tenderi za ostala društva iz Plana nijesu raspisivani.

Putem berze IRF je na prodaju ponudio akcije u sljedećim društvima: HTP "Berane" ad Berane, "Rudnici boksita" ad Nikšić i HTP "Velika Plaža" ad Ulcinj. Kako većina ovih društava ima značajne finansijske i imovinske probleme, kao i zbog pokretanja postupka stečaja to ista nijesu atraktivna za investitore, pa Fond i pored značajnog umanjenja cijena akcija ovih društava, nije ostvario prodaju akcija iz portfelja na berzi u 2013. godini. Predmetne akcije ponuđene su na berzi preko ovlašćenog brokera "Bull&Bear" ad Podgorica.

Aktivnosti u vezi praćenja privatizacionih procesa

Posebna pažnja u oblasti privatizacije posvećena je praćenju i kontroli realizacije zaključenih privatizacionih ugovora, aktivnostima u vezi zaključenja aneksa ugovora o kupopodaji akcija, analizi izvještaja angažovanih revizora u vezi realizacije ugovora o kupoprodaji akcija i drugim privatizacionim aktivnostima.

S tim u vezi, IRF je u koordinaciji sa nadležnim ministarstvima i ostalim prodavcima akcija državnog kapitala pratio realizaciju Ugovora o kupoprodaji akcija: AD "Polimka" Berane, AD "Jekon" Bijelo Polje, AD "Marina" Bar, AD "MMK Standard" Nikšić, UTIP "Crna Gora" AD Podgorica, AD "Jadran" Perast i dr.

Na predlog IRF i ostalih partnera, Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte je na sjednici održanoj dana 24.10.2013. godine prihvatio predloženu Informaciju o realizaciji Ugovora o prodaji 76,5163% akcijskog kapitala "Jekon" DD – Bijelo Polje sa predlogom Aneksa br. 3. S tim u vezi donijeti su odgovarajući zaključci, a predmetni Aneks zaključen je dana 3.12.2013. godine uz traženu bankarsku garanciju.

Takođe, Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte je na predlog IRF, resornog ministarstva i ostalih prodavaca akcija prihvatio Informaciju o realizaciji Ugovora o kupoprodaji 64,1624% akcijskog kapitala "Polimka" AD - Berane kojom je potvrđeno da je Kupac akcija, "KIPS" doo Podgorica ispunio sve ugovorene obaveze. Shodno zaključcima prodavci akcija su preduzeli i okončali sve potrebne aktivnosti na realizaciji zatvaranja ugovora.

Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte je dana 24.10.2013. godine prihvatio Predlog za raskid Ugovora o prodaji akcija "Marina" AD Bar i zadužio prodavce - Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, IRF, Fond PIO i Zavod za zapošljavanje Crne Gore da preduzmu aktivnosti na raskidu Ugovora u skladu sa odredbama Ugovora o prodaji akcija. Predmetne aktivnosti su u potpunosti realizovane a Centralnoj depozitarnoj agenciji (CDA) upućen je zahtjev za prenos vlasništva nad akcijama sa kupca na prodavce. Od strane organa CDA je dana 18.12.2013. godine donesena Odluka kojom je prihvaćen zahtjev prodavaca za preknjižbu (prenos) akcija "Marina" AD Bar, shodno kojoj je kod CDA i formalno izvršen prenos akcija i predmetne akcije vraćene su u vlasništvo prodavaca.

Kako se globalna finansijska kriza kao neminovnost prenijela i na crnogorsku ekonomiju, to je u značajnom dijelu uticalo da IRF tokom pethodne godine nije ostvario priliv sredstava od prodaje akcija, iako je u kordinaciji sa ostalim subjektima uključenim u proces privatizacije preduzimao niz aktivnosti u pravcu privatizacije akcijskog kapitala iz svog portfelja.

6. Portfelj IRF-a na dan 31.12.2013. godine

Portfelj Investiciono razvojnog fonda Crne Gore čine:

- Vlasničke hartije od vrijednosti - akcije koje glase na dio kapitala akcionarskog društva.
- Udjeli u društvima sa ograničenom odgovornošću odnosno javnim preduzećima.
- Dužničke hartije od vrijednosti - obveznice, koje imaocu daju pravo na isplatu vrijednosti na koju glase, kao i druga prava u skladu sa odlukom o emisiji.

AKCIJE/UDJELI

IRF posjeduje kapital u određenom broju akcionarskih društava koji je stečen u postupku transformacije preduzeća u Crnoj Gori, shodno Zakonu o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji. Akcije, kao vlasničke hartije od vrijednosti koje glase na dio kapitala akcionarskog društva, čine najznačajniji dio portfelja Fonda. U svom portfelju Fond posjeduje akcije 16 društava koja su registrovana kod Centralne depozitarne agencije. Prema visini učešća Fonda u kapitalu ovih društava, Fond posjeduje do 10% kapitala u 5 društava, od 10% do 30% kapitala u 7 društava i preko 30% kapitala u 4 društva (Tabela 1).

Tabela 1.

<i>Tabela društava iz portfelja IRF-a registrovanih kod CDA</i>				
R.B.	Naziv društva	Broj akcija IRF-a	Nominalna vrijednost akcije	% IRF
1	"Barska plovidba" AD Bar	371,465	4.2806	16.1562
2	"Institut Simo Milosevic" AD Igalo	90,411	154.9369	23.6461
3	"Montepranzo Bokaprodukt" AD Tivat	57,710	22.4457	51.4010
4	HTP "Ulcinjaska rivijera" AD Ulcinj	116,567	39.5005	7.6468
5	"13. Jul-Plantaže" AD Podgorica	39,844,589	0.5113	22.2278
6	"Marina" ad Bar	258,283	5.7926	16.9992
7	"Agrotransport" AD Podgorica	16,406	51.1300	44.9246
8	HTP "Berane" AD Berane	41,119	19.3309	15.3544
9	"Ibarmond" AD Rožaje	8,255	5.1129	5.0664

10	"Jugooceanija" AD Kotor	326,048	22.4287	14.3172
11	"Market" AD Podgorica	7,113	7.8400	40.0755
12	"Radoje Dakić" AD Podgorica	2	28.9212	0.0001
13	HTP "Velika Plaža" AD Ulcinj	5,769	22.7241	9.8177
14	"Montecargo"	1,236	5.2285	0.0370
15	Fabrika elektroda "Piva" AD Plužine	147,093	25.5646	42.1864
16	"Crnogoracoop" AD Danilovgrad	54,651	6.6341	10.6294

Fond posjeduje i akcije 15 društava registrovanih kod CDA kod kojih je postupak stečaja u toku, a za ista je karakteristično da iznos prijavljenih obaveza prema povjericima prevazilazi vrijednost stečajne mase (Tabela 2).

Tabela 2.

Tabela društava iz portfelja IRF-a registrovanih kod CDA koja su u postupku stečaja				
R.B.	Naziv društva	Broj akcija IRF-a	Nominalna vrijednost akcije	% IRF
1	"Duvanski kombinat" AD Podgorica	4,239,878	1.3225	28.3458
2	"Opštegrađevinsko Gorica" AD Podgorica	43,106	0.3319	0.1406
3	"El Obod" AD Cetinje	2,810,168	0.5113	8.8583
4	"Maksim" AD Murino	9,675	25.5646	7.3816
5	"Građevinar" AD Pljevlja	90,283	8.2100	39.4297
6	"Preduzeće za izgradnju Podgorice" AD Podgorica	5,693	16.1057	28.7903
7	"Gornji Ibar" AD Rožaje	578,487	19.9404	41.0150
8	ŠP "Rožaje" AD Rožaje	669,600	0.5100	42.0009
9	AD "Šavnik" Šavnik	2,697	31.1888	17.1587
10	DIP "Žabljak" AD Žabljak	915	12.7823	0.6585
11	ŠP "Pljevlja" AD Pljevlja	2,086,530	0.5100	49.0920
12	"Staklenici" AD Podgorica	46,146	3.4086	4.9926

13	"Vunko" AD Bijelo Polje	190,641	25.5646	14.2985
14	"Lovćen" A.D. Podgorica	21,280	40.9000	52.4513
15	"Rudnici boksita" AD Nikšić	524	6.3074	0.0163

Fond posjeduje i akcije 9 društava koja nisu registrovana kod CDA i od kojih je većina u postupku stečaja i likvidacije, a za ista je takođe karakteristično da iznos prijavljenih obaveza prema povjericima prevazilazi vrijednost stečajne mase. Predmetna društva nisu izvršila zakonsku obavezu registracije kod CRPS, sem društava "Biteks" ad Biševo i "Mašinopromet – Rezervni djelovi" ad Podgorica (Tabela 3).

Tabela 3.

Tabela društava iz portfelja IRF-a koja nisu registrovana kod CDA				
R.B.	Naziv društva	Broj akcija IRF-a	Nominalna vrijednost akcije	% IRF
1	"Šumsko gazdinstvo" DD Cetinje	1,678	71.01	36.00
2	"Kolašin" DD Kolašin	541	42.95	39.35
3	"Promet" DD Pljevlja	831	102.26	32.04
4	"Urboprojekt" DD Pljevlja	3,092	23.01	46.20
5	"Matica CTK" DD Podgorica	637	110.26	39.47
6	"Biteks" AD Biševo	5,175	51.13	47.39
7	"Napredak" DD Rožaje	700	21.47	39.55
8	"Mašinopromet - Rezervni djelovi" AD Podgorica	1,095	255.65	36.01
9	"Bojna Njiva" DD Mojkovac	1,739	304.37	39.34

Fond je u ovoj godini kao i u ranijem periodu imao saradnju sa privrednim sudovima i stečajnim organima u dijelu provođenja stečajnog postupka i rješavanja pitanja statusa ovih društava. U skladu sa Zakonom o insolventnosti privrednih društava, nakon okončanja stečajnog postupka, od strane stečajnih upravnika vršena je dioba stečajne mase po utvrđenim prioritetima. Prilivi IRF-a po ovom osnovu u 2013. godini iznose 194.200,25 eura.

U portfelju Fonda nalaze se i 3 društva sa ograničenom odgovornošću koja se ne nalaze u CRPS Podgorica, kao i udio u kapitalu JP "Regionalni vodovod crnogorsko primorje" Budva.

IRF je tokom prethodne godine preduzimao sve potrebne radnje i aktivno učestvovao na skupštinama akcionara društava iz portfelja Fonda. Odlukom o raspodjeli dobiti za 2012. godinu sa Skupštine

akcionara društva "13.jul-Plantaže" ad Podgorica od 28.06.2013. godine IRF-u je pripala dividenda u novcu od 142.747,07 eura i dividenda u akcijama od 1.026.533 akcija. Kod ostalih društava nije bilo raspodjele ostvarene dobiti.

OBVEZNICE

U svom portfelju IRF posjeduje četiri vrste dužničkih hartija od vrijednosti - obveznica, koje imaju pravo na isplatu vrijednosti na koju glase, kao i druga prava u skladu sa odlukom o emisiji, i to:

- Obveznice lokalnih uprava,
- Obveznice za saniranje mreže drumskih puteva (DP),
- Obveznice po osnovu ino duga i stare devizne štednje (OB) i
- Obveznice Fonda rada (OBFR).

Obveznice lokalnih uprava

U portfelju IRF-a nalaze se obveznice 8 lokalnih uprava (Cetinje, Berane, Rožaje, Plužine, Bar, Andrijevića, Žabljak i Podgorica) koje dospijevaju na naplatu u u jednakim godišnjim tranšama prema definisanim iznosima, a iste su kupljene po sistemu diskonta u odnosu na nominalnu vrijednost. Naplata obveznica lokalnih uprava tokom 2013. godine bila je znatno otežana zbog ograničenih budžeta i teškog finansijskog položaja u kojima se lokalne uprave nalaze. Zbog kašnjenja u plaćanju dospelog duga IRF je bio prinuđen da pred nadležnim sudovima prema pojedinim lokalnim upravama pokrene postupke prinudne naplate kao i da sa određenim opštinama zaključi sporazume o reprogramu duga (Berane i Žabljak). Na osnovu zaključenih sporazuma navedenim opštinama omogućeno je da dospelji dug izmiruju u ratama uz odgovarajuće instrumente obezbjeđenja, IRF je sa stanjem na 31.12.2013. godine naplatio sredstva u iznosu od 656.020,78 eura.

Obveznice za saniranje mreže drumskih puteva (DP)

Predmetne obveznice dospijevaju godišnje, počev od 15. aprila 2009. godine do 15. aprila 2015. godine. Nominalna vrijednost jedne obveznice je 1 EUR, obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi od 3% godišnje.

Ministarstvo finansija je do sada uplatilo Fondu sva dospelja sredstva zaključno sa 2013. godinom za koju je naplaćen dospelji iznos od 213.261,00 eura. Dospjele naplaćene obveznice brisane su iz registra CDA.

Obveznice po osnovu ino duga i stare devizne štednje (OB)

Predmetne obveznice dospijevaju godišnje, počev od 1. jula 2010. do 1. jula 2017. godine. Nominalna vrijednost jedne obveznice je 1 EUR.

Ministarstvo finansija je do sada uplatilo Fondu sva dospjela sredstva zaključno sa 2013. godinom za koju je naplaćen dospjeli iznos od 187.793,00 eura. Dospjele naplaćene obveznice brisane su iz registra CDA.

Obveznice Fonda rada (OBFR)

Fond je dana 14.09.2012. godine putem aukcije na berzi kupio 71 obveznicu Fonda rada (OBFR) koje je emitovala Vlada Crne Gore. Predmetne obveznice kupljene su po nominalnoj vrijednosti od 1.926,00 eura. Obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi od 7% godišnje. Shodno amortizacionom planu predmetne obveznice dopijevaju u jednakim godišnjim ratama počev od 27.jula 2013. do 27.jula 2017. godine. Ministarstvo finansija je uplatilo dospjelu godišnju ratu za 2013. godinu u iznosu od 33.350,83 eura.

7. Investicione nekretnine

Pored ranije stečenih investicionih nekretnina koje se nalaze na teritoriji opština Podgorica, Herceg Novog i Nikšić, IRF je tokom 2013. godine stekao i investicionu nekretninu na Žabljaku.

Naime, Vlada Crne Gore je dala saglasnost IRF-u za kupovinu žičare "Savin kuk" na Žabljaku sa pripadajućim zemljištem, građevinskim objektima i opremom u cilju turističke valorizacije, uz zadržavanje u radnom odnosu 7 zaposlenih. Ugovor o kupovini predmetnih nepokretnosti zaključen je dana 18.11.2013. godine. Radi upravljanja skijalištem i stavljanja istog u funkciju, a sve u cilju afirmacije planinskog turizma u Žabljaku, IRF je osnovao društvo sa ograničenom odgovornošću "Turistički centar Durmitor" doo Žabljak. U cilju valorizacije ove investicione nekretnine, Vlada Crne Gore je zadužila Ministarstvo finansija, Ministarstvo održivog razvoja i turizma i IRF da pristupe sagledavanju modela i mogućnosti tj. rješavanju konkretnih problema na ovom lokalitetu, što bi bio preduslov da se ili pokrene procedura izbora starteškog partnera na dugi rok ili da se nađe partner za zajedničko ulaganje na ovom lokalitetu.

Investicione nekretnine IRF sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	INVESTICIONA NEKRETNINA	PROCIJENJENA VRIJEDNOST
1	Nepokretnosti stečene po osnovu zaključenog Ugovora sa "Rudnicima boksita" ad Nikšić – zemljište i objekti u Nikšiću i H. Novom	965.103,90
2	Nepokretnosti stečene po osnovu zaključenog Ugovora sa	686.152,80

	"Duvankomerc" u stečaju - zemljište i objekat u Podgorici	
3	Nepokretnost – bivše sjedište IRF CG AD u Podgorici	1.033.648,68
4	Nepokretnosti stečene nakon likvidacije DD "Transservis" Bijelo Polje - zemljište i objekti u Bijelom Polju	524.896,59
5	Skijalište Savin kuk na Žabljaku (zemljište i objekti)	1.500.000,00
UKUPNO:		4.709.801,97

Takođe, IRF je dana 6.08.2013. godine zaključio Ugovor o prodaji nepokretnosti i sporazumnim regulisanjem prava i obaveza (bivša imovina EI "OBOD" AD CETINJE) na osnovu kojeg je postao suvlasnik idealnog dijela nepokretnosti zgrade u industriji i rudarstvu površine 291m², zgrade u industriji i rudarstvu površine 124m² i zgrade u industriji i rudarstvu površine 1988m² u obimu prava susvojina 463/1000. Ostali suvlasnici su Prijestonica Cetinje – 430/1000 i Fond PIO 107/1000.

8. Aktivnosti iz domena pristupa informacijama i javnih nabavki

Pristup informacijama u posjedu IRF zasniva se na načelima slobodnog pristupa informacijama, transparentnosti rada, prava javnosti da zna i ostvaruje se na nivou standarda koji su sadržani u potvrđenim međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i slobodama i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava. U skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list CG" br. 44/12) IRF-u je tokom 2013. godine podnijeto 42 zahtjeva za slobodan pristup na koje je blagovremeno odgovoreno u formi koju Zakon predviđa.

U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, Planom javnih nabavki Fonda za 2013. godinu i odlukama organa Fonda, Stručna služba je tokom 2013. godine pokrenula i provela ukupno 25 postupaka javnih nabavki. Od navedenog broja javnih nabavki okončano je, odnosno sa izabranim ponuđačima zaključen je ukupno 21 ugovor o javnim nabavkama ukupne vrijednosti 317.738,14 eura.

9. Rezultati rada IT službe

Služba za informacione tehnologije (SIT) je u 2013.g. nastavila započetu aktivnostu vezane za implementaciju Politike sigurnosti informacionog sistema Fonda kao osnova uvođenja sistema upravljanja sigurnosti informacija i obezbjeđenje kvalitetne IT podršku poslovnim procesima:

- usaglašavanjem IT akata sa svjetski priznatim standardima iz područja informacionih tehnologija,
- donošenje novih IT procedura
- i nastavakom implementacije Rezervne bekap lokacije.

U prvom kvartalu 2013.g. otvoren je novi poslovni prostor Fonda u Bijelom Polju i jedna kancelarija u prizemlju glavnog poslovnog prostora u Podgorici, koje su tehnički osposobljeni za normalan poslovni proces. Obe lokacije povezane su sa primarnom lokacijom na način da čine sastavni dio IS Fonda čime je omogućeno zajedničko korištenje postojećih IT resursa.

Svrha sigurnosnih kopija je osiguravanje oporavka sistema od vanrednih i incidentnih situacija (povreda integriteta podataka, havarije na IS, vanredne situacije usljed vremenskih nepogoda poplava, požara, zemljotresa) i nastavak poslovanja na osnovu raspoloživih, prethodno sačuvanih podataka. U cilju stvaranja sigurnosnih kopija IS Fonda u drugom kvartalu 2013.g. implementiran je projekat bekapiranja podataka na rezervnu bekap lokaciju, koja je tehnički opremljena u skladu sa propisanim bezbjednosnim mjerama. Instalirana je odgovarajuća HW-SW oprema i izvršeno testiranje osnovnih funkcija bekapa, a u narednoj godini planirano je obezbjedjenje Plana nastavka poslovanja u slučajevima pomenutih vanrednih okolnosti.

10. Društveno odgovorno poslovanje IRF-a

Prihvatajući koncept DOP-a kao sastavni dio poslovne filozofije i dugoročne poslovne strategije, IRF u komunikaciji sa svojim zainteresovanim stranama održava ravnotežu između ekonomskih i socijalnih aspekata, kao i aspekata životne sredine, te je u tom smislu IRF i u 2013.godini učestvovao u realizaciji niza društveno odgovornih aktivnosti predstavljenih u daljem tekstu.

Jedan od segmenata DOP-a je svakako odnos prema zaposlenima, te je IRF u 2013. godini podržao više programa obuke zaposlenih, koji čine jedan od faktora uspješnog poslovanja institucije. Stvarajući dobro radno okruženje koje je po mjeri zaposlenih i uvažavajući njihove potrebe, vještine i sposobnosti, povećava se motivisanost, posvećenost i zadovoljstvo zaposlenih, čime se u krajnjem obezbjeđuje veća produktivnost i uspjeh u poslovanju na dugi rok. Adekvatnim pristupom prema zaposlenima, koji obuhvata sve aspekte iz radnog prava, IRF je pozicioniran kao jedan od najpoželjnijih poslodavaca u Crnoj Gori.

Uvažavajući značaj komunikacije sa potencijalnim i postojećim klijentima-korisnicima finansijskih usluga IRF-a, ovom pitanju u godini koja je za nama posvećena je puna pažnja. Opredjeljenje IRF-a je da se klijenti tretiraju odgovorno, te je u prethodnom periodu obavljen značajan broj razgovora sa potencijalnim korisnicima kredita koji su se putem telefona, mejla i/ili lično obraćali nadležnim Službama u IRF-u u cilju dobijanja pravovremenih i preciznih informacija o mogućnostima i modelima finansijske podrške koju pruža IRF. Na internet sajtu IRF-a nalaze se sve informacije i kontakti nadležnih službi, kao i e-mail adresa na koju se mogu slati pitanja, žalbe, pohvale.

Primjenom različitih oblika informisanja, IRF je tokom 2013. godine redovno informisao javnost o svim važnijim aktivnostima. Saopštenja za javnost redovno su objavljivana neposredno nakon usvajanja dokumenata koji se odnose na finansijsku podršku, uvođenja novih i izmjenu postojećih proizvoda, predstavljanja poslovnih rezultata, kao i drugih za poslovanje Fonda relevantnih činjenica.

Kada je u pitanju društvena odgovornost prema zajednici, IRF je tokom 2013. godine dao podršku većem broju aktivnosti koje su od društvenog značaja: donacije socijalno ugroženim kategorijama stanovništva, pružanje finansijske podrške projektima i programima od značaja za prosperitet društvene zajednice, kao i sportskim asocijama i društvima, organizovanje seminara, konferencija i manifestacija, samostalno i u saradnji sa drugim institucijama, na različite teme, obezbjeđivanje stipendija i nagrada za studente - samo su neke od aktivnosti koje IRF provodi u okviru oblasti društvene odgovornosti prema zajednici.

Pored toga, IRF je u svoju finansijsku ponudu uvrstio i kreditne linije namijenjene podršci programima energetske efikasnosti, infrastrukturnim i ekološkim projektima. Svjesni činjenice da se na resursima iz životne sredine zasnivaju šanse za pokretanje biznisa i da je razvoj zelene ekonomije u porastu, IRF će i nadalje stimulisati projekte kojima se obezbjeđuje očuvanje i unapređenje životne sredine. Istovremeno, investiranje u tehnologije koje nijesu opasne po životnu sredinu mogu doprinijeti povećanju konkurentnosti preduzeća na međunarodnom tržištu i dostizanje standarda EU, što je u skladu sa ciljevima IRF-a.

Tokom 2013.godine nastavljena je podrška Mreži za društvenu odgovornost koja je formirana u aprilu 2012.godine u okviru projekta "Podsticanje dijaloga i partnerstva za održivi razvoj između Vlade i biznis sektora u cnoj Gori", koji je sproveden od strane Odjeljenja za podršku Nacionalnom savjetu za održivi razvoj u okviru Ministarstva održivog razvoja i turizma u saradnji sa Vladom Holandije, sa ciljem promocije i podizanja svijesti šire javnosti, preduzeća i državne administracije o konceptu društvene odgovornosti kao jednog od mehanizama za održivi razvoj. U radu Mreže učešće je imao i predstavnik IRF-a.

Imajući u vidu značaj primjene koncepta DOP-a, IRF će i u narednom periodu, u saradnji sa drugim institucijama, učestvovati u realizaciji i promociji niza projekata od značaja za primjenu pomenutog koncepta na sektor MSP, kao i u finansiranju društveno korisnih aktivnosti.

11. Saradnja sa međunarodnim institucijama

Investiciono-razvojni fond Crne Gore je i tokom 2013. godine dio svojih aktivnosti usmjerio ka uspostavljanju i intenziviranju već uspostavljenih kontakata i oblika saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama.

Posebno je značajno istaći nastavak saradnje sa Evropskom Investicionom Bankom, koja se realizovala u skladu sa odredbama Finansijskog Ugovora koji je zaključen između Investiciono - razvojnog fonda Crne Gore A.D. i EIB-a dana 10. oktobra 2012. godine, kojim je obezbijeđen značajan finansijski potencijal za kreditiranje. Povlačenjem kreditnih sredstava odobrenih od strane EIB-a omogućava se finansiranje realizacije projekata MSP, kao i infrastrukturnih projekata, uz ostvarenje finansijske prednosti za krajnje korisnike koja se ogleda u nižoj kamatnoj stopi za 0,5% u odnosu na kamatne stope koje nudi IRF svojim redovnim kreditnim linijama.

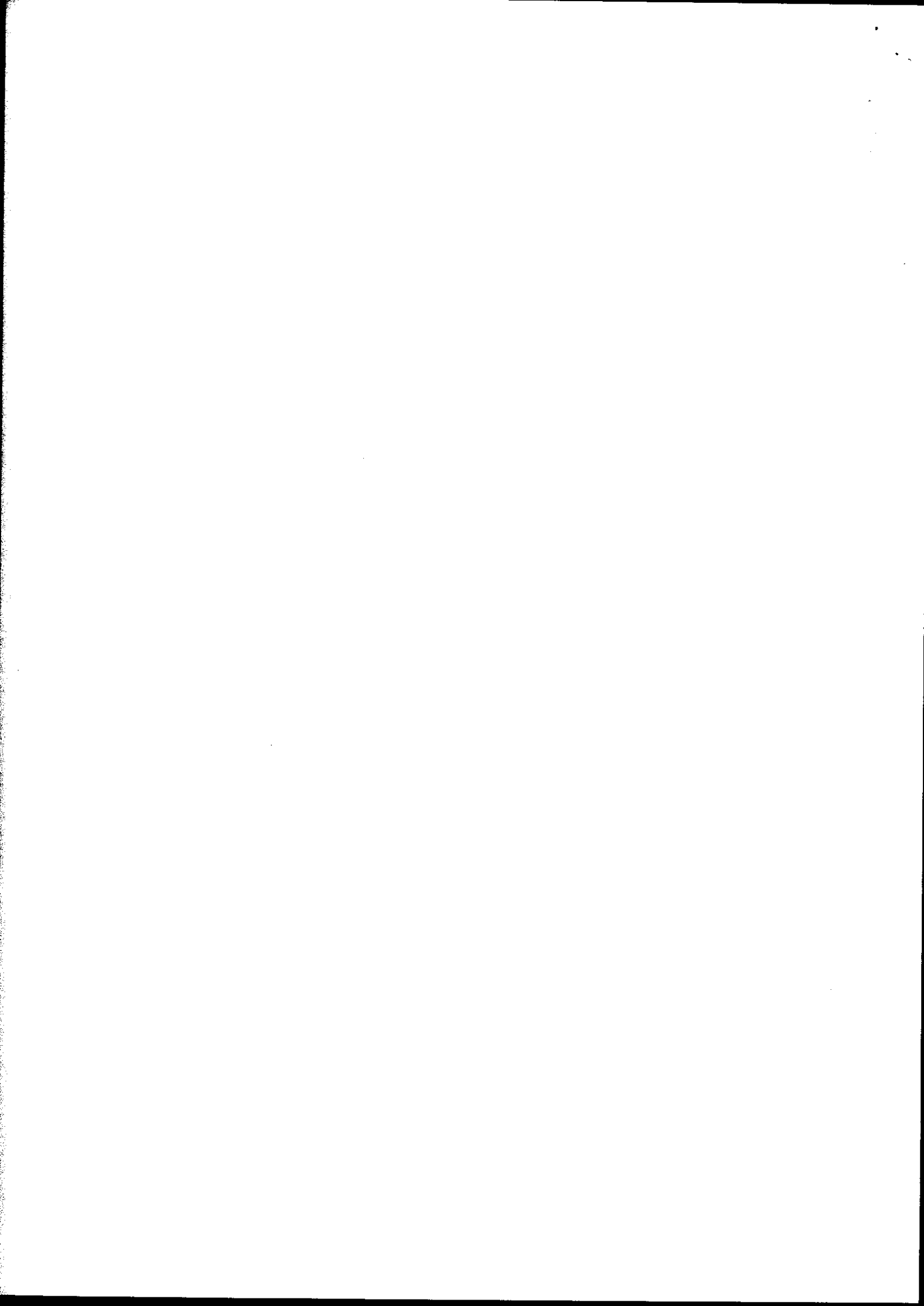
Pored pomenute institucije, intenzivno se kontaktiralo i sa predstavnicima AECM - Evropske asocijacije garantnih institucija (European Mutual Guarantee Association) čiji je IRF punopravni član. Na poziv ovog Udruženja, predstavnici IRF-a su u junu 2013.godine prisustvovali godišnjoj skupštini Udruženja i seminaru organizovanom tim povodom u Rimu, gdje su uzeli učešće i predstavnici ukupno 38 institucija-članica, a sa ciljem unapređenja načina ostvarenja finansijske podrške sektoru MSP.

Tokom 2013. godine nastavljena je saradnja IRF-a sa međunarodnom faktoring asocijacijom - FCI (Factors Chain International), čiji je IRF punopravni član od 2011. godine. Riječ je o Asocijaciji koja ima preko 250 institucija - članica iz 67 zemalja svijeta, aktivno uključenih u više od 80% svjetskih prekograničnih faktoring poslova. FCI predstavlja globalnu mrežu vodećih kompanija čiji je zajednički cilj da međunarodnu trgovinu učine lakšom kroz faktoring i povezane finansijske usluge. Predmetno članstvo omogućava dalji razvoj faktoringa u zemlji i na međunarodnom nivou i najvažnije je sa aspekta sticanja novih znanja i vještina za razvoj ovog proizvoda.

Sa ciljem intenziviranja faktoring finansiranja i prevazilaženja problema likvidnosti za preduzeća kojima je takva podrška neophodna, u toku 2013.godine započeti su razgovori sa EBRD i konkretizovani detalji oko finansijske podrške Investiciono - razvojnom fondu A.D. za usluge faktoring finansiranja u narednoj godini. Banka je ponudila kreditnu podršku od 10 miliona eura sa povoljnom kamatnom stopom, kao i savjetodavnu podršku u izradi odgovarajućeg zakona o faktoringu.

Takođe, u 2013.godini IRF je zaključio Memorandum o razumijevanju sa Makedonskom bankom za podršku razvoju sa sjedištem u Skoplju, kojim se uspostavlja okvir za ekonomsku saradnju iz djelokruga rada dvije institucije. Pored toga, planirana je i saradnja u dijelu stručnog usavršavanja zaposlenih.

IRF će i u narednom periodu nastaviti aktivnosti u vezi modaliteta potencijalne i već uspostavljene saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama, a u cilju unapređenja poslovanja IRF-a i ukupnog ekonomskog ambijenta. Uspostavljanje i nastavak saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama biće jedan od prioriternih zadataka menadžmenta IRF-a i u narednom periodu.

**INVESTICIONO-RAZVOJNI
FOND CRNE GORE A.D.**

Broj 05-09002-4865/11

Podgorica, 20.11 2014 god.

**INVESTICIONO-RAZVOJNI FOND
CRNE GORE A.D. PODGORICA**

**Finansijski iskazi
31. decembar 2013. godine**

SADRŽAJ:

	Strana
Izveštaj nezavisnog revizora	1-2
Finansijski iskazi:	
Iskaz o ukupnom rezultatu za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2013.	3
Iskaz o ukupnom ostalom rezultatu za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2013.	4
Iskaz o finansijskoj poziciji na dan 31. decembra 2013.	5-6
Iskaz o promjenama na kapitalu za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2013.	7
Iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2013.	8
Napomene uz finansijske iskaze	9- 60

Building a better
working world

Ernst & Young Montenegro d.o.o.
Serdara Jola Piletića
PC Palada (II sprat) lokal 2A
81000 Podgorica, Crna Gora

Tel: +382 20 238 477
Fax: +382 20 238 476
ey.com

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

AKCIONARU I ODBORU DIREKTORA INVESTICIONO RAZVOJNOG FONDA CRNE GORE A.D., PODGORICA

Izvještaj na finansijske iskaze

Izvršili smo reviziju finansijskih iskaza Investiciono razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica (u daljem tekstu: „Društvo“) koji obuhvataju iskaz o finansijskoj poziciji na dan 31. decembra 2013. godine, iskaz o ukupnom rezultatu, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završila na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i ostalih napomena uz finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo Društva je odgovorno za pripremu i objektivno prikazivanje ovih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji i računovodstvenim propisima Crne Gore, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim da omoguće pripremu finansijskih iskaza koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usljed prevare ili greške.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim iskazima, na osnovu revizije koju smo izvršili. Reviziju smo izvršili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi nalažu da se pridržavamo etičkih normi i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski iskazi ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze.

Revizija obuhvata sprovođenje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjanjima u finansijskim iskazima. Izbor revizorskih procedura zavisi od procjene revizora pri čemu se uzima u obzir i ocjena rizika da li finansijski iskazi sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed prevare ili greške. Vršeci procjenu takvog rizika, revizor razmatra i interne kontrole bitne za pripremu i objektivno prikazivanje finansijskih iskaza pravnog lica, u cilju kreiranja odgovarajućih revizorskih procedura u skladu sa okolnostima, ali ne i u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrola Društva. Revizija takođe uključuje ocjenu opravdanosti primjene odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo prikupili dovoljni i odgovarajući da obezbijede osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski iskazi prikazuju objektivno i istinito finansijski položaj Društva na dan 31. decembra 2013. godine i rezultate njegovog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završila na taj dan, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji i ostalim računovodstvenim propisima Crne Gore.

Building a better
working world

Skretanje pažnje

Skrećemo pažnju na:

- a) napomenu 4 uz priložene finansijske iskaze, u kojoj je Društvo prikazalo efekte retroaktivne ispravke materijalno značajnih grešaka i promjene računovodstvenih politika korekcijom uporednih podataka i podataka najranijeg prezentovanog prethodnog perioda;
- b) napomenu 3.13 uz priložene finansijske iskaze, u kojoj je objelodanjeno da Društvo priznaje promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju kroz ukupan ostali rezultat na kapitalu, bez obzira da li fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju bilježi dugotrajan odnosno materijalno značajan pad vrijednosti. Navedeni računovodstveni tretman je usaglašen sa Mišljenjem Ministarstva finansija Crne Gore obzirom da je Društvo, kao i ostali državni fondovi, akcije steklo u procesu svojinske transformacije društvenih preduzeća i nije imao troškove sticanja;
- c) Napomenu 3.15 uz priložene finansijske iskaze, u kojima je objelodanjeno da je Društvo u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore u obavezi da svoje poslovanje uskladi sa djelovima Zakona o bankama koji se odnose na adekvatnost kapitala i upravljanje rizicima. Na priložene finansijske iskaze, Društvo je primjenjivalo samo odredbe u vezi minimalnih standarda za upravljanje kreditnim rizikom, jer po mišljenju rukovodstva Društva, zbog osnovne djelatnosti Društva, pojedine odredbe Zakona o bankama se ne mogu primijeniti na Društvo. S tim u vezi, rukovodstvo Društva priprema izmjene i dopune Zakona o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje adekvatnosti kapitala. Do datuma odobrenja ovih finansijskih iskaza Skupština Crne Gore nije usvojila izmjene i dopune Zakona o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore; i
- d) napomenu 30 uz priložene finansijske iskaze, u kojoj je objelodanjeno da Društvo kao pravni sljedbenik Fonda za razvoj Crne Gore solidarno odgovara sa ostalim državnim fondovima u sudskim sporovima ukupne vrijednosti EUR 1.465.495 koji su aktivni dugi niz godina. Društvo nije izvršilo rezervisanja za eventualne obaveze po navedenim sporovima zbog toga, što po procjeni rukovodstva Društva, iako nije sa sigurnošću moguće predvidjeti konačan ishod sporova, Društvo neće biti izloženo materijalno značajnim potencijalnim gubicima po ovom osnovu.

Naše mišljenje nije kvalifikovano za gore navedena pitanja.

Ostala pitanja

Finansijski iskazi Društva sa stanjem na dan i za godinu završenu 31. decembra 2012. godne prije korekcija bili su predmet revizije drugog revizora koji je 28. marta 2013. godine izrazio mišljenje bez rezervi sa skretanjem pažnje koje se odnosi na neprimjenjivost odredbi Zakona o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore u dijelu adekvatnosti kapitala i neizvjesnost sudskih sporova koji su opisani u napomeni 24 uz finansijske iskaze.

U Podgorici, 6. novembra 2014. godine

Ernst & Young Montenegro d.o.o., Podgorica
Podgorica, Crna Gora

Stephen Fish
Partner

Danijela Dimovski
Danijela Dimovski
Ovlašćeni revizor

INVESTICIONO-RAZVOJNI FOND CRNE GORE A.D., PODGORICA

Matični broj: 02217937

Šifra djelatnosti: 6430

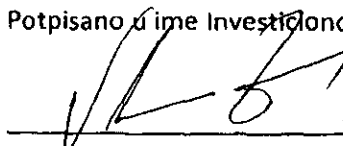
ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠAVA NA DAN 31. DECEMBRA 2013.
(Iznosi u EUR)

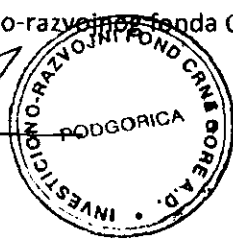
Red. broj propisanog obrasca	Kategorija / Pozicija	Napomene	Tekuća 2013. godina	Korigovano Prethodna 2012. godina
I	POSLOVNI PRIHODI		<u>3.803.441</u>	<u>3.105.529</u>
1	Prihodi od prodaje (kamate i naknade)	5	3.744.304	3.079.621
5	Ostali poslovni prihodi	6	59.137	25.908
	POSLOVNI RASHODI		<u>1.228.121</u>	<u>1.369.052</u>
2	Troškovi materijala		48.046	40.886
3	Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	7	733.218	699.594
4	Troškovi amortizacije i rezervisanja	8	99.042	90.521
5	Ostali poslovni rashodi	9	347.815	538.051
A	POSLOVNI REZULTAT		<u>2.575.320</u>	<u>1.736.477</u>
I	Finansijski prihodi		171.945	286.680
II	Finansijski rashodi		140.138	-
B	FINANSIJSKI REZULTAT	10	<u>31.807</u>	<u>286.680</u>
I	Ostali prihodi	11	915.483	163.617
II	Ostali rashodi	12	3.065.279	1.417.262
C	REZULTAT IZ OSTALIH AKTIVNOSTI		<u>(2.149.796)</u>	<u>(1.253.645)</u>
F	REZULTAT PRIJE OPOREZIVANJA		457.331	769.512
H	PORESKI RASHOD PERIODA	13.a)	26.254	81.489
1	Tekući porez na dobit		23.538	78.175
2	Odloženi poreski rashodi		2.716	3.314
I	NETO REZULTAT		<u>431.077</u>	<u>688.023</u>
J	ZARADA PO AKCIJI	14	0,00430	0,00688

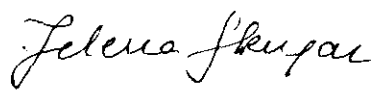
Napomene čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Ovi finansijski iskazi su odobreni od strane rukovodstva Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica 3. novembra 2014. godine.

Potpisano u ime Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica:

Zoran Vukčević
Izvršni direktor

Jelena Strugar
Rukovodilac službe za finansijske i računovodstvo

ISKAZ O UKUPNOM OSTALOM REZULTATU ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠAVA NA DAN 31. DECEMBRA 2013.

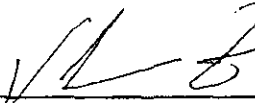
(Iznosi u EUR)

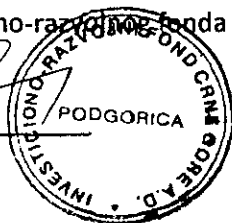
Red. broj propisanog obrasca	Kategorija / Pozicija	Napomene	Tekuća 2013. godina	Korigovano Prethodna 2012. godina
F	REZULTAT PRIJE OPOREZIVANJA		457.331	769.512
G	DRUGE STAVKE REZULTATA POVEZANE SA KAPITALOM			
	Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu			
1	finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju		662.918	(4.267.642)
H	PORESKI RASHOD PERIODA		-	-
	Porez po osnovu stavki ukupnog ostalog rezultata		-	-
I	NETO REZULTAT		1.120.249	(3.498.130)

Napomene čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Ovi finansijski iskazi su odobreni od strane rukovodstva Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica 3. novembra 2014. godine.

Potpisano u ime Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica:

 Zoran Vukčević
 Izvršni direktor

 Jelena Strugar
 Rukovodilac službe za finansije i računovodstvo

INVESTICIONO-RAZVOJNI FOND CRNE GORE A.D., PODGORICA

Matični broj: 02217937

Šifra djelatnosti: 6430

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI

31. decembra 2013. godine

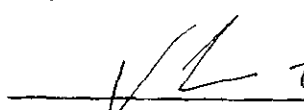
(Iznosi u EUR)

		31. decembar 2013.	31. decembar 2012. Korigovano	31. decembar 2011. Korigovano
<i>Napomene</i>				
AKTIVA				
B	STALNA IMOVINA	<u>74.946.758</u>	<u>63.146.133</u>	<u>65.873.319</u>
II	Nematerijalna ulaganja 15	106.643	129.699	157.057
III	Nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva	<u>5.935.025</u>	<u>4.361.644</u>	<u>5.574.337</u>
1	Nekretnine, postrojenja i oprema 15	1.225.223	1.151.842	1.145.487
2	Investicione nekretnine 16	4.709.802	3.209.802	4.428.850
IV	Dugoročni finansijski plasmani	<u>68.905.090</u>	<u>58.654.790</u>	<u>60.141.925</u>
1	Učešća u kapitalu 17	17.526.569	16.663.650	20.679.321
3	Ostali dugoročni finansijski plasmani 18	51.378.521	41.991.140	39.462.604
D	Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje je obustavljeno 19	304.624	-	-
E	OBRTNA SREDSTVA	<u>35.088.931</u>	<u>29.197.431</u>	<u>29.040.201</u>
I	Zalihe	1.547	2.287	4.653
II	Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina	<u>35.087.384</u>	<u>29.195.144</u>	<u>29.035.548</u>
1	Potraživanja 20	10.934.232	5.372.747	2.358.877
3	Kratkoročni finansijski plasmani 21	14.034.301	13.711.043	14.318.444
4	Gotovinski ekvivalenti i gotovina 22	10.083.499	10.070.359	12.357.927
5	Porez na dodatu vrijednost i AVR	35.352	40.995	300
F	UKUPNA AKTIVA	<u>110.340.313</u>	<u>92.343.564</u>	<u>94.913.520</u>

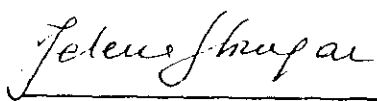
Napomene čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Ovi finansijski iskazi su odobreni od strane rukovodstva Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica 3. novembra 2014. godine.

Potpisano u ime Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica:

Zoran Vukčević
Izvršni direktor

Jelena Strugar
Rukovodilac službe za finansije i računovodstvo

INVESTICIONO-RAZVOJNI FOND CRNE GORE A.D., PODGORICA

Matični broj: 02217937

Šifra djelatnosti: 6430

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI (nastavak)

31. decembra 2013. godine

(Iznosi u EUR)

		31. decembar 2013.	31. decembar 2012. Korigovano	31. decembar 2011. Korigovano
	<i>Napomene</i>			
PASIVA				
A	KAPITAL	<u>92.836.107</u>	<u>91.655.210</u>	<u>94.358.973</u>
I	Osnovni kapital	23 101.362.728	100.237.364	99.361.508
IV	Pozitivne revalorizacione rezerve i nerealizovani dobiti po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	262.383	-	1.126.285
V	Negativne revalorizacione rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	(12.813.181)	(13.213.716)	(10.072.359)
VI	Neraspoređena dobit	4.024.177	4.631.562	3.943.539
DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE				
B		<u>15.043.913</u>	<u>34.665</u>	<u>57.441</u>
I	Dugoročna rezervisanja	24 70.150	34.665	57.441
II	Dugoročne obaveze	14.973.763	-	-
1	Dugoročni krediti	25 14.973.763	-	-
C	ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE	13 c 18.905	16.189	12.875
KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE				
D		<u>2.441.388</u>	<u>637.500</u>	<u>484.231</u>
I	KRATKOROČNE OBAVEZE	<u>1.941.388</u>	<u>637.500</u>	<u>484.231</u>
1	Kratkoročne finansijske obaveze	56.602	-	-
3	Obaveze iz poslovanja	26 1.158.426	456.544	463.421
4	Ostale kratkoročne obaveze i PVR	27 641.929	96.616	-
5	Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	10.074	6.165	318
6	Obaveze po osnovu poreza na dobit	28 74.357	78.175	20.492
II	KRATKOROČNA REZERVISANJA	29 500.000	-	-
E	UKUPNA PASIVA	<u>110.340.313</u>	<u>92.343.564</u>	<u>94.913.520</u>

Napomene čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Ovi finansijski iskazi su odobreni od strane rukovodstva Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica 3. novembra 2014. godine.

Potpisano u ime Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica:

Zoran Vukčević
Izvršni direktor

Jelena Strugar
Rukovodilac službe za finansije i računovodstvo

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠAVA NA DAN 31. DECEMBRA 2013.

(Iznosi u EUR)

Sadržaj / Opis	Osnovni kapital	Pozitivne revaloriz. rezerve i nerealizovani dobiti po osnovu fin. sredstava raspoloživih za prodaju	Negativne revalorizacijske rezerve i nerealizovani gubici po osnovu fin. sredstava raspoloživih za prodaju	Neraspoređena dobit	Ukupno
1. Stanje, 1. januara 2012.	99.361.508	519.799	(11.245.742)	4.304.143	92.939.708
2. Efekti retroaktivne ispravke materijalno značajnih grešaka i promjena računovodstvenih politika (napomena 4)	-	606.486	1.173.383	(360.604)	1.419.265
3. Korigovano početno stanje na dan 1. januara 2012. godine	99.361.508	1.126.285	(10.072.359)	3.943.539	94.358.973
4.1. III Emisija akcija	875.856	-	-	-	875.856
4.2. Nerealizovani dobiti po osnovu svođenja (napomena 17)	-	-	-	-	-
4.3. Nerealizovani gubici po osnovu svođenja (napomena 17)	-	(1.126.285)	(3.141.357)	-	(4.267.642)
4.4. Dobit tekuće godine	-	-	-	688.023	688.023
5. Stanje, 31. decembra 2012.	100.237.364	-	(13.213.716)	4.631.562	91.655.210
8.1. IV Emisija akcija	1.125.364	-	-	-	1.125.364
8.2. Nerealizovani dobiti po osnovu svođenja (napomena 17)	-	262.383	-	-	262.383
8.3. Nerealizovani gubici po osnovu svođenja (napomena 17)	-	-	400.535	-	400.535
8.4. Dividenda (napomena 23)	-	-	-	(1.038.462)	(1.038.462)
8.5. Dobit tekuće godine	-	-	-	431.077	431.077
9. Stanje, 31. decembra 2013.	101.362.728	262.383	(12.813.181)	4.024.177	92.836.107

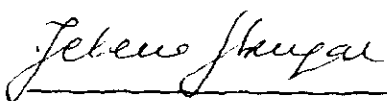
Napomene čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Ovi finansijski iskazi su odobreni od strane rukovodstva Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica 3. novembra 2014. godine.

Potpisano u ime Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica:

 Zoran Vukčević
 Izvršni direktor

 Jelena Strugar
 Rukovodilac službe za finansijske i računovodstvene poslove

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE

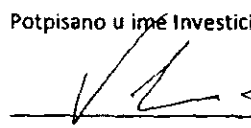
Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine
(iznosi u EUR)

Pozicija	Napomene	Tekuća 2013. godina	Prethodna 2012. godina
A TOKOVI GOTOVINE IZ POSLONIH AKTIVNOSTI			
I Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		325.684	65.974
1. Prodaja i primljeni avansi		67.241	32.771
3. Ostali prilivi iz redovnog poslovanja		258.443	33.203
II Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		1.388.881	1.359.748
1. Isplate dobavljačima i dati avansi		394.660	616.508
2. Zarade, naknade zarada i ostali lični rashodi		741.288	699.921
3. Plaćene kamate		78.536	-
4. Porez na dobitak		78.175	20.492
5. Plaćanja po osnovu ostalih javnih prihoda		96.222	22.827
III Neto tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti		(1.063.197)	(1.293.774)
B TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA			
I Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja		45.623.306	23.906.560
1. Prodaja akcija i udjela (neto prilivi)		-	136.680
2. Prodaja nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava		-	539.367
3. Ostali finansijski plasmani (neto prilivi)		42.107.234	20.106.855
4. Primljene kamate iz aktivnosti investiranja		3.344.127	2.973.658
5. Primljene dividende		171.945	150.000
II Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja		60.146.096	25.737.473
1. Kupovina akcija i udjela (neto odlivi)		200.000	-
2. Kupovina nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava		1.643.248	69.394
3. Ostali finansijski plasmani (neto odlivi)		58.302.848	25.668.079
III Neto tok gotovine iz aktivnosti investiranja		(14.522.790)	(1.830.913)
C TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA			
I Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja		16.099.127	897.119
1. Uvećanje osnovnog kapitala		1.125.364	875.856
2. Dugoročni i kratkoročni krediti (neto prilivi)		14.973.763	21.263
II Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja		500.000	60.000
2. Dugoročni i kratkoročni krediti i ostale obaveze (neto odlivi)		-	60.000
4. Isplaćene dividende		500.000	-
III Neto tok gotovine iz aktivnosti finansiranja		15.599.127	837.119
D NETO TOK GOTOVINE		13.140	(2.287.568)
E GOTOVINA NA POČETKU IZVJEŠTAJNOG PERIODA		10.070.359	12.357.927
H GOTOVINA NA KRAJU IZVJEŠTAJNOG PERIODA		10.083.499	10.070.359

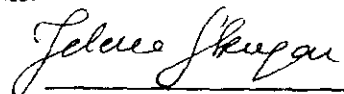
Napomene čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Ovi finansijski iskazi su odobreni od strane rukovodstva Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica 3. novembra 2014. godine.

Potpisano u ime Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica:

Zoran Vukčević
Izvršni direktor

Jelena Strugar
Rukovodilac službe za finansije i računovodstvo

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

1. OSNIVANJE I DJELATNOST

Investiciono razvojni fond Crne Gore A.D., Podgorica (u daljem tekstu „IRFCG A.D.“) osnovan je 23. aprila 2010. godine, u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Zakon“) („Sl. list CG“, br. 88/09), i registrovan kod Privrednog suda u Podgorici po brojem 4-0009175-001. Prava i dužnosti osnivača i jedinog vlasnika IRFCG A.D. vrši Vlada Crne Gore. Za obaveze IRFCG A.D. bezuslovno i neopozivo jemči država Crna Gora.

Zakonom je uređeno da se IRFCG A.D. osniva u cilju podsticanja i ubrzanja privrednog razvoja Crne Gore i to:

1. okončanjem procesa privatizacije prodajom kapitala stečenog u procesu svojinske transformacije;
2. podrškom mikro, malim i srednjim preduzećima i preduzetnicima;
3. podrškom infrastrukturnim projektima, projektima vodosnadbijevanja, tretmana otpadnih voda i zaštite životne sredine; kao i
4. finansiranjem projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

Osnivački kapital IRFCG A.D. čini cjelokupni kapital Fonda za razvoj koji je umanjen za obaveze po osnovu Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju („Sl. list CG“, br. 21/04 i 49/07). Osnivački kapital IRFCG A.D. činiće i sredstva koja su usmjerena Direkciji za razvoj malih i srednjih preduzeća.

IRFCG A.D. može biti član, osnivač i/ili akcionar, domaćih i međunarodnih finansijskih institucija, privrednih društava u Crnoj Gori i u inostranstvu, uz saglasnost osnivača, može koristiti međunarodne fondove, zaduživati se u Crnoj Gori i u inostranstvu na tržištu novca i kapitala, može da kupuje i prodaje hartije od vrijednosti, udjele, na domaćem i inostranom tržištu u svrhu obavljanja djelatnosti u skladu sa zakonom i aktima poslovne politike IRFCG A.D., uz saglasnost osnivača.

U skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore, sredstva za poslovanje IRFCG A.D. stiže:

1. iz prihoda ostvarenih poslovanjem IRFCG A.D.;
2. prodajom akcija i udjela iz portfelja IRFCG A.D.;
3. iz ostatka likvidacione ili stečajne mase, prodajom preostale imovine u slučaju likvidacije ili stečaja sprovedenog nad društvom u vlasništvu IRFCG A.D.;
4. iz dobiti društava u kojima IRFCG A.D. ima akcije ili udjele;
5. izdavanjem hartija od vrijednosti;
6. uzimanjem kredita i pozajmica u zemlji i inostranstvu i
7. iz drugih izvora, u skladu sa Zakonom.

Svoju djelatnost IRFCG A.D. obavlja u Podgorici, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog br. 126/1.

Na dan 31. decembra 2013. godine IRFCG A.D. ima 40 zaposlenih (31. decembra 2012. godine: 35 zaposlenih).

Organi upravljanja IRFCG A.D. su Skupština akcionara i Odbor direktora. Članove Odbora direktora bira Skupština akcionara. IRFCG A.D. ima i dva stalna Odbora: Odbor za upravljanje aktivom i pasivom i Kreditno-garantni odbor.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

**2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA
I RAČUNOVODSTVENI METOD**

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza

IRFCG A.D. ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Crne Gore („Sl. list CG”, br. 69/2005 i br. 80/2008 i br. 32/2011), odnosno na osnovu Odluke o neposrednoj primjeni Međunarodnih računovodstvenih standarda („MRS”) u Crnoj Gori („Sl. list CG”, br. 69/2002). Shodno tome, Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja („MSFI”) primjenjuju se za finansijske iskaze koji obuhvataju period koji počinje sa 1. januarom 2003. godine.

Finansijski iskazi su prikazani u formatu propisanom Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG", br. 05/2011) koji u pojedinim djelovima odstupa od načina prikazivanja određenih bilansnih pozicija kako to predviđa MRS 1 - „Prikazivanje finansijskih iskaza”.

Pored toga, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Crne Gore, MRS i MSFI objavljeni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, moraju biti prevedeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji posjeduje pravo prevoda i objavljivanja istih, odobreno od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC). Dakle, samo MSFI i MRS zvanično prevedeni, odobreni i objavljeni od strane Instituta sertifikovanih računovođa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji zvanični prevod je objavljen 31. decembra 2009. godine i obuhvata samo osnovni tekst standarda i interpretacije i ne uključuje osnove za zaključivanje, ilustrativne primjere, uputstva za primjenu, komentare, mišljenja i ostali materijal objašnjenja. Takođe, navedeni prevod ne sadrži prevod Osnova za pripremu i prezentaciju finansijskih iskaza.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza IRFCG A.D., priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa konvencijom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama. IRFCG A.D. je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivalo računovodstvene politike obrazložene u Napomeni 3, koje su zasnovane na računovodstvenim i poreskim propisima Crne Gore.

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva IRFCG A.D. korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentirane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza, a budući stvarni rezultati mogu da se razlikuju od procijenjenih iznosa. Ove procjene se najvećim dijelom odnose na procjene korisnog vijeka upotrebe nekretnina, postrojenja, opreme i investicionih nekretnina, procjene obezvrjeđenja dugoročnih i kratkoročnih finansijskih plasmana i potraživanja iz poslovnih odnosa i procjene rezervisanja za date garancije i sudske sporove.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Prihodi / rashodi od kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, i drugi troškovi pozajmljivanja evidentiraju se u korist onosno na teret Iskaza o ukupnom rezultatu, obračunskog perioda na koji se odnose.

Prihodi i rashodi po osnovu kamata se priznaju u bilansu uspjeha za sve instrumente, prema cijeni amortizacije uz primjenu metode efektivne kamatne stope. Pri izračunavanju efektivne kamatne stope, procjenjuju se gotovinski tokovi razmatrajući sve ugovorene uslove finansijskih instrumenata ali ne razmatraju se budući gubici po osnovu kreditnog rizika. Kalkulacije uključuju sve naknade i provizije plaćene ili primljene između ugovorenih strana koje su integralni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije i svih drugih premija ili popusta.

Prihodi i rashodi po osnovu naknada za odobravanje kredita i garancija obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda, primjenom metode efektivne kamatne stope.

3.2. Prihodi po osnovu učešća u dobiti - dividende

Primljene dividende evidentiraju se u bilansu uspjeha, u okviru finansijskih prihoda, u objavljenom iznosu, umanjene za porez po odbitku od 9%.

3.3. Prihodi po osnovu faktoring aranžmana

Prihodi po osnovu naknada i kamata po faktoring aranžmanima evidentiraju se u korist bilansa uspjeha obračunskog perioda na koji se odnose. Kod klasičnog faktoringa kamata i naknada se naplaćuju od klijenta na način da se umanjuje iznos koji se isplaćuje klijentu, dok se kod dobavljačkog faktoringa kamata i naknada naplaćuju od klijenta direktno.

3.4. Naknade zaposlenima

/i/ Doprinosi kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, IRFCG A.D. je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca u iznosima obračunatim po stopama propisanim relevantnim zakonskim propisima. IRFCG A.D. je obavezan da od bruto plata zaposlenih obustavi doprinose i da ih, u ime zaposlenih, uplati ovim fondovima. Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

/ii/ Obaveze po osnovu otpremnina

Dugoročne obaveze po osnovu otpremnina za odlazak u penziju, nakon ispunjavanja uslova, IRFCG A.D. iskazuje u poslovnim knjigama po sadašnjoj vrijednosti očekivanih budućih isplata zaposlenima kako je to predviđeno Pravilnikom o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u IRFCG A.D. , a na teret Iskaza o ukupnom rezultatu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Prihodi i troškovi zakupa

Operativni zakup predstavlja zakup u kojem su značajan dio rizika i koristi povezani sa vlasništvom zadržani od strane zakupodavca.

Prihodi i troškovi zakupa iskazani su u izveštaju o ukupnom rezultatu u stvarno nastalim iznosima, odnosno primjenom proporcionalne metode, tokom trajanja ugovora o zakupu.

3.6. Pozitivne i negativne kursne razlike

Sva sredstva i obaveze u stranim sredstvima plaćanja su preračunati u EUR primjenom zvaničnih deviznih kurseva važećih na dan bilansa stanja objavljenih od strane Centralne banke Crne Gore. Poslovne promjene u stranim sredstvima plaćanja tokom godine preračunavaju se u EUR po zvaničnim deviznim kursovima važećim na dan poslovne promjene.

Pozitivne i negativne kursne razlike koje nastaju preračunom sredstava i obaveza iskazanih u stranim sredstvima plaćanja i preračunom transakcija u toku godine knjiže se u korist ili na teret Iskaza o ukupnom rezultatu.

3.7. Porezi i doprinosi

Porez na dobit - Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica Član 28 („Sl. list RCG“, br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG“, br.40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 61/13). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice.

Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti IRFCG A.D. iskazane u iskazu o ukupnom rezultatu uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica (članovi 8 i 9 za usklađivanje prihoda i članovi 10 do 20 za usklađivanje rashoda).

Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni gubitak, poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina. Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Porez na dobit - Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.7. Porezi i doprinosi (nastavak)

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koji ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3.8. Nematerijalna ulaganja

Nematerijalna ulaganja se sastoje od softvera i licenci. Nakon početnog priznavanja, nematerijalna ulaganja se iskazuju u visini nabavne vrijednosti umanjene za ukupnu akumuliranu amortizaciju i eventualne ukupne akumulirane gubitke zbog umanjenja vrijednosti.

Troškovi koji se direktno mogu povezati sa određenim softverom i koji će generisati ekonomsku korist u periodu dužem od jedne godine, evidentiraju se kao nematerijalna ulaganja. Troškovi održavanja i razvoj kompjuterskih softvera se evidentiraju kao trošak u trenutku njihovog nastanka.

IRFCG A.D. ne posjeduje nematerijalna ulaganja sa neograničenim vijekom upotrebe.

3.9. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine i oprema su materijalna sredstva koja IRFCG A.D. koristi u redovnom poslovanju, a čiji je očekivani korisni vijek upotrebe duži od jedne godine. Nekretnine i oprema su iskazani po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za ukupnu akumuliranu amortizaciju i eventualne ukupne akumulirane gubitke zbog obezvrjeđenja vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za sve troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Godišnje prilikom zaključenja poslovne godine, IRFCG A.D. procjenjuje se da li postoje indikatori obezvrjeđenja nekretnina i opreme. Kod procjenjivanja, da li postoji indikator obezvrjeđenja, uzima se u obzir sljedeće:

- tržišna vrijednost sredstva zbog protoka vremena smanjila se mnogo više od očekivane;
- javile su se značajne promjene u tehnološkom, tržišnom, privrednom ili pravnom okruženju;
- povećale su se tržišne kamatne stope, a ta povećanja će vjerovatno uticati na diskontnu stopu korišćenu kod obračuna upotrebne vrijednosti i suštinski smanjiti nadoknadivu vrijednost sredstva;
- ostali nagovještaji (dokazi o zastarjelosti ili fizičkoj oštećenosti sredstva, očekivane promjene korišćenja sredstava sa negativnim uticajem i drugi indikatori).

Ako postoje takvi indikatori, IRFCG A.D. procjenjuje nadoknadivu vrijednost sredstava. Kao nadoknadiva vrijednost uzima se veća od fer vrijednosti umanjene za troškove prodaje i upotrebne vrijednosti. Ukoliko je nadoknadiva vrijednost sredstava manja od njegove knjigovodstvene vrijednosti, knjigovodstvenu vrijednost sredstva bi trebalo smanjiti na njegovu nadoknadivu vrijednost. Takvo smanjenje je gubitak zbog obezvrjeđenja, koji se priznaje u iskazu o ukupnom rezultatu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Nekretnine, postrojenja i oprema (nastavak)

Naknadni troškovi: troškovi zamjene djelova opreme (ugradnja novih rezervnih djelova), troškovi značajnijih adaptacija i generalnih popravki priznaju se kao povećanje sadašnje vrijednosti nekretnina i opreme ako je vjerovatno da će po tom osnovu doći do priliva budućih ekonomskih koristi i ako se ti troškovi mogu pouzdano izmjeriti. Troškovi nastali po osnovu tekućeg održavanja nekretnina i opreme: zamjena i ugradnja rezervnih djelova i potrošnog materijala, kao i troškovi svakodnevnih popravki opreme, smatraju se rashodom perioda u kom su nastali.

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom rashodovanja ili prodaje nekretnina i opreme, iskazuju se u iskazu o ukupnom rezultatu kao dio ostalih poslovnih prihoda ili ostalih poslovnih rashoda.

3.10. Amortizacija

Obračun amortizacije za građevinske objekte, opremu i nematerijalna ulaganja se vrši primjenom odgovarajuće stope, uz upotrebu proporcionalne metode, kojom se vrijednost sredstava u potpunosti otpisuje tokom procijenjenog korisnog vijeka upotrebe.

Otpisivanje se vrši po stopama koje su zasnovane na preostalom korisnom vijeku upotrebe sredstava, procijenjenom od strane rukovodstva IRFCG A.D. i usvojenog od strane Odbora direktora IRFCG A.D.. Obračun amortizacije građevinskih objekata, opreme i nematerijalnih ulaganja počinje u trenutku kada sredstva postanu raspoloživa za korišćenje.

Amortizacija prestaje da se obračunava na dan kada se sredstva klasifikuju kao raspoloživa za prodaju, ili na dan kada se isknjiže.

Osnovne godišnje stope amortizacije u primjeni su:

Glavne grupe opreme	Stopa amortizacije (%)	Stopa amortizacije koja se priznaje u poreskom bilansu (%)
<i>Građevinski objekti</i>	1.30	5.00
<i>Oprema</i>		
Računarska i ostala IT oprema	20.00	30.00
Vozila	15.50	15.00
Kancelarijska oprema	12	15.00
Ostala oprema	20.00	20.00

U skladu sa Članom 13 stav 6 Zakona o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG“, br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG“, br.40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 61/13) amortizacija licenci, ostalih nematerijalnih ulaganja i građevinskih objekata za poreske svrhe obračunava se primjenom proporcionalnog metoda, odnosno opreme i aplikativnih softvera primjenom degresivnog metoda za cijeli period, bez obzira na datum aktivacije.

Oprema čija je pojedinačna nabavna vrijednost u vrijeme nabavke veća od EUR 300 a koristi se duže od jednog obračunskog perioda, svrstava se u opremu u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije („Sl. listu CG“, br. 28/2002).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.11. Investicione nekretnine

Ulaganje u nekretnine namijenjene sticanju prihoda (investicione nekretnine) predstavlja ulaganje u imovinu koja se drži u cilju sticanja prihoda putem izdavanja u zakup ili od povećanja tržišne vrijednosti, ili i jedno i drugo, a ne za korišćenje ili prodaju u okviru redovnog poslovanja.

Investicione nekretnine se priznaju kao sredstva, kada su ispunjeni sljedeći kriterijumi:

- investicione nekretnine moraju ostvarivati ekonomske koristi;
- investicione nekretnine se koriste za izdavanje u zakup i donose zakupninu ili se prodaju i ostvaruju dobit;
- investicione nekretnine nijesu namijenjene za prodaju u bliskoj budućnosti u redovnom poslovanju;
- nabavnu vrijednost je moguće pouzdano izmjeriti.

Početno priznavanje investicionih nekretnina je po nabavnoj vrijednosti. Nabavna vrijednost predstavlja nabavnu cijenu i neposredno pripadajuće troškove nabavke.

Investicione nekretnine se naknadno vrednuju se po njihovoj fer vrijednosti procijenjenoj od strane nezavisnog procjenjivača, a dobit ili gubitak proistekao iz promjene fer vrijednosti priznaje se u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom prodaje investicionih nekretnina, iskazuju se u iskazu o ukupnom rezultatu kao dio poslovnih prihoda ili kao dio poslovnih rashoda.

3.12. Stečena aktiva

Nekretnine i zemljište koji su konstituisani kao sredstvo obezbjeđenja po odobrenim plasmanima i koje IRFCG A.D. stiče u postupku naplate spornih potraživanja priznaju se u poslovnim knjigama po nižoj od ukupne vrijednosti navedenih potraživanja i njihove procijenjene vrijednosti. Ove nekretnine i zemljište IRFCG A.D. iskazuje u okviru grupe "stalna sredstva namijenjena prodaji". Razlika između knjigovodstvene i prodajne vrijednosti se računovodstveno evidentira u momentu prodaje na teret ili u korist iskaza o ukupnom rezultatu.

3.13. Finansijski instrumenti

Finansijska sredstva i obaveze IRFCG A.D. evidentira u bilansu stanja od momenta kada je ugovornim odredbama vezan za instrument.

Metod efektivne kamatne stope

Metod efektivne kamatne stope je metod izračunavanja cijene amortizacije finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza i alokacije prihoda po osnovu kamate ili rashoda po osnovu kamate na odgovarajuće vremenske periode. Efektivna kamatna stopa je stopa koja diskontuje procijenjena buduća gotovinska plaćanja ili prilive (uključujući sve plaćene ili primljene naknade koja čini sastavni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije ili ostale premije ili popuste) tokom očekivanog vijeka trajanja finansijskog instrumenta ili, tamo gdje je to izvodljivo, kraćeg perioda na sadašnju vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijska sredstva

IRFCG A.D. je finansijska sredstva klasifikovao u sljedeće kategorije: dugoročni finansijski plasmani u državne obveznice koje se drže do dospelja, dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti – akcije raspoložive za prodaju, dugoročni finansijski plasmani u kapital pridruženih i zavisnih pravnih lica, finansijska sredstva utvrđena po fer vrijednosti preko bilansa uspjeha, krediti i potraživanja.

Rukovodstvo IRFCG A.D. vrši klasifikaciju svojih ulaganja u momentu inicijalnog priznavanja.

Finansijska sredstva prestaju da se priznaju kada IRFCG A.D. izgubi kontrolu nad ugovorenim pravima nad tim instrumentima, što se dešava kada su prava korišćenja instrumenata realizovana, istekla, napuštena ili ustupljena. Finansijska obaveza prestaje da se priznaje kada IRFCG A.D. ispuni obavezu ili kada je obaveza plaćanja predviđena ugovorom ukinuta ili istekla.

Dugoročni finansijski plasmani koji se drže do dospelja

Dugoročni finansijski plasmani koji se drže do dospelja predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim i odredivim isplatama i fiksnim dospeljem, i za koja rukovodstvo IRFCG A.D. ima pozitivnu namjeru da ih drži do roka dospelja. Ulaganja koja se drže do dospelja se odnose na obveznice za potrebe ulaganja u saniranje mreže drumskih puteva emitovane od strane Ministarstva finansija Crne Gore, obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata emitovane od strane opština u Crnoj Gori i obveznice Fonda rada koje je emitovala Vlada Crne Gore.

Navedeni plasmani iskazani su po amortizovanom trošku uz primjenu ugovorene kamatne stope (diskontni faktor) koji aproksimira efektivnoj kamatnoj stopi i umanjeni su za obezbeđenja vrijednosti na osnovu procjene rukovodstva IRFCG A.D. o njihovoj vjerovatnoj naplativosti.

Ukoliko se fer vrijednost tih sredstava privremeno poveća ili smanji ispod knjigovodstvene vrijednosti, ta promjena ne utiče na visinu tih sredstava, odnosno te se promjene ne priznaju u poslovnim knjigama.

Sredstva koja su klasifikovana kao sredstva koja se drže do dospelja nije moguće prodati prije dospelja ili razvrstati u drugu grupu sredstava.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoloživi za prodaju

Dugoročni finansijski plasmani raspoloživi za prodaju obuhvataju hartije od vrijednosti koje nije moguće klasifikovati kao finansijska sredstva kojima se trguje ni kao finansijska sredstva koja se drže do dospelja i sastoje se od ulaganja u kapital (akcije) privrednih društava koja su registrovana kod Centralne depozitarne agencije Crne Gore (CDA) i ulaganja u kapital privrednih društava koja nisu registrovana kod CDA. IRFCG A.D. navedena ulaganja drži određeni vremenski period do momenta privatizacije. Postupak promjene vlasništva se sprovodi u skladu sa odgovarajućim Planom privatizacije koji usvaja Vlada Crne Gore.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijska sredstva (nastavak)

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoloživi za prodaju (nastavak)

U skladu sa Zakonom o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji privrede Crne Gore („Sl. list CG“, br. 2/92, 17/92, 27/94, 30/94, 23/96), pravni prethodnik IRFCG A.D., Fond za razvoj Crne Gore, je učešća u kapitalu stekao bez naknade. Fond za razvoj je inicijalno vrednovao u svojim poslovnim knjigama navedena učešća u kapitalu kao dugoročne finansijske plasmane - finansijska sredstva raspoloživa za prodaju po procijenjenoj nominalnoj vrijednosti koja je bila izražena u DEM do 31. decembra 2001. godine, odnosno u EUR od 1. januara 2002. godine, u korist kapitala Fonda za razvoj koji je u cjelosti u državnom vlasništvu.

Osnivanjem Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore ove hartije od vrijednosti su po procijenjenoj vrijednosti sa stanjem na dan 31. januara 2010. godine postale dio osnivačkog kapitala IRFCG A.D., osim učešća u kapitalu privrednih društva koja nisu registrovana kod CDA i društava koja nemaju finansijske iskaze, za koje procjena fer vrijednost nije vršena zbog nedostatka podataka.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoloživi za prodaju sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine iskazani su po pravičnoj vrijednosti na osnovu procjene izvršene od strane rukovodstva u skladu sa Uputstvom o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti hartija od vrijednosti („Sl. list CG“, br.34/11). Procjena je izvršena korišćenjem 4 kriterijuma i to:

1. Kriterijum kontrole
2. Kriterijum utrživosti
3. Kriterijum strukture kapitala - % neto imovine
4. Kriterijum finansijskog rezultata - % neto marže.

Nakon analize četiri navedena kriterijuma, vrši se obračun finalnog multiplikatora u zavisnosti od procentualnog učešća državnog kapitala u ukupnom kapitalu društva:

1. Ukoliko državni paket akcija iznosi manje od 25% ukupnih emitovanih akcija nekog privrednog društva, onda se za taj „manjinski paket“ obračunava finalni multiplikator isključivo po kriterijumu utrživosti akcija na berzama kapitala.
2. Ukoliko državni paket akcija iznosi preko 25% od ukupno emitovanih akcija nekog privrednog društva, onda se za taj „većinski paket“ obračunava finalni multiplikator zbrajajući pojedinačne multiplikatore po kriterijumima kontrole, strukture kapitala i finansijskog rezultata.

Osnovica za primjenu finalnog multiplikatora je prosječna ponderisana vrijednost između:

1. Tržišne cijene akcija na dan 31. decembra i
2. Prosječne cijene akcija u periodu 1. januara do 31. decembra.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijska sredstva (nastavak)

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoloživi za prodaju (nastavak)

Kao ponder je uzet kriterijum odstupanja tržišne cijene na dan 31. decembra od prosječne godišnje cijene.

Procijenjena fer vrijednosti jedne akcije se dobija množenjem prosječne ponderisane cijene akcija i obračunatog finalnog multiplikatora.

Promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju IRFCG A.D. evidentira kroz ukupan ostali rezultat na kapitalu – u okviru revalorizacionih rezervi – Nerealizovani gubici i dobiti po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju, sve do trenutka prodaje kada se dobit ili gubitak po osnovu prodaje priznaje u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu, bez obzira da li fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju bilježe dugotrajan odnosno materijalno značajan pad vrijednosti. Navedeni računovodstveni tretman je usaglašen sa Mišljenjem Ministarstva finansija Crne Gore, obzirom da je IRFCG A.D., kao i ostali državni fondovi, akcije stekao u procesu svojinske transformacije društvenih preduzeća i nije imao troškove sticanja.

Otpis ulaganja u hartije od vrijednosti raspoloživih za prodaju vrši se u cjelosti za akcije privrednih društava koja su trajno prestala sa poslovanjem ili za koja je okončan postupak stečaja. Djelimičan otpis dugoročnih finansijskih plasmana vrši se za akcije privrednih društava kod kojih je došlo do smanjenja akcijskog kapitala po osnovu pokrića gubitaka iz poslovanja u skladu sa Odlukom Skupštine akcionara navedenih privrednih društava.

Prihodi od prodaje stečajne mase privrednih društava koja su prestala sa poslovanjem, odnosno privrednih društava kod kojih je obezvrjeđenje vrijednosti plasmana izvršeno u cjelosti, priznaju se u trenutku naplate na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

Ulaganja u kapital pridruženih i zavisnih pravnih lica

Pridružena i zavisna pravna lica predstavljaju ona društva u kojima IRFCG A.D. ima udio u vlasništvu između 20% i 50%, odnosno veće od 50%, ili u kojima ima značajan uticaj. Učešća u kapitalu pridruženih i zavisnih pravnih lica iskazana su po istorijskoj nabavnoj vrijednosti.

Ukoliko postoji indikacija da za navedena ulaganja postoji obezvrjeđenje, naknadivi iznos te imovine se procjenjuje kako bi se utvrdio iznos obezvrjeđenja. Ukoliko je naknadivi iznos procjenjen kao niži od vrijednosti prikazane u finansijskim iskazima, vrijednost ulaganja se smanjuje do svoje naknadive vrijednosti i priznaje na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

Finansijska sredstva - utvrđena po fer vrijednosti preko bilansa uspjeha

Finansijska sredstva - utvrđena po fer vrijednosti preko bilansa uspjeha predstavljaju obveznice stare devizne štednje emitovane od strane Ministarstva finansija Crne Gore. Navedene obveznice kotirane su na berzi i njihova fer vrijednost se pouzdano može odrediti. Efekti svođenja na fer vrijednost IRFCG A.D. evidentira u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijska sredstva (nastavak)

Kredit

Kreditni odobreni od strane IRFCG A.D. evidentiraju se u poslovnim knjigama u momentu prenosa sredstava korisniku kredita.

Kreditni su iskazani u iskazu o finansijskoj poziciji u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćenu glavnicu i obezvrjeđenje koja se procjenjuje primjenom metodologije koju je propisala Centralna banka Crne Gore - Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list Crne Gore“, br. 22/12 i 55/12 i 57/13). Navedenom Odlukom utvrđeni su: elementi upravljanja kreditnim rizikom, minimalni kriterijumi i način klasifikacije stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je IRFCG A.D. izložen kreditnom riziku, kao i način utvrđivanja minimalnih rezervacija za pokriće potencijalnih gubitaka koji proizilaze iz izloženosti IRFCG A.D. kreditnom riziku.

IRFCG A.D. jednom mjesečno vrši klasifikaciju stavki aktive, po osnovu kojih je izložen riziku neispunjavanja obaveza dužnika, i stavki vanbilansa koje za IRFCG A.D. predstavljaju potencijalne obaveze.

U zavisnosti od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka IRFCG A.D. stavke aktive i vanbilansa klasifikuju u klasifikacione grupe A-E.

- kategorija A (dobra aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene;
- kategorija B (aktiva sa posebnom napomenom) – sa podkategorijama B1 i B2 u koje se klasifikuju stavke za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka ali koje zahtijevaju posebnu pažnju, jer bi potencijalni rizik ukoliko ne bi bio adekvatno praćen mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate;
- kategorija C (substandardna aktiva) – sa podkategorijama C1, C2 i C3 za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu;
- kategorija D (sumnjiva aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost zajmoprimca i vrijednost i mogućnost realizacije sredstava obezbjeđenja, malo vjerovatna;
- kategorija E (gubitak) – u koju se klasifikuju stavke koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

U grupu "E" se klasifikuju kreditni za koje su ispunjeni sljedeći uslovi:

- analiza profitabilnosti pokazuje da postoji neprofitabilnost i neekonomičnost u poslovanju dužnika;
- dužnik je visoko nelikvidan
- izrazito visoka zaduženost dužnika
- prilivi u posljednje dvije godine značajno su manji od odliva

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijska sredstva (nastavak)

Kreditni (nastavak)

U grupu "E" klasifikuju se i krediti odobreni dužniku nad kojim se vodi stečajni postupak ili postupak likvidacije.

IRFCG A.D. primjenjuje sljedeće procenat rezervacija po danima kašnjenja i kategorijama rizičnosti:

	2013.		2012.	
	Procenat rezervacija	Dani kašnjenja	Procenat rezervacija	Dani kašnjenja
A	0%	<30	0%	<30
B1	2%	31-60	3%	31-90
B2	7%	61-90	-	-
C1	20%	91-150	15%	91-150
C2	40%	151-270	30%	151-210
C3	-	-	50%	211-270
D	70%	271-365	75%	271-365
E	100%	>365	100%	>365

Rezervacije obračunate primjenom navedenih kriterijuma se knjiže na teret rashoda poslovanja i predstavlja odbitnu stavku vrijednosti kredita.

Dugoročni krediti dati zaposlenima

Dugoročni krediti dati zaposlenima inicijalno se vrednuju po nabavnoj vrijednosti koja predstavlja poštnu fer vrijednost date naknade za sticanje sredstva. IRFCG A.D. naknadno utvrđuje ispravku vrijednosti za procijenjenu nenaplativost finansijskog instrumenta na osnovu diskontovanja očekivanih budućih novčanih tokova primjenom efektivnog prinosa u trenutku odobravanja finansijskog instrumenta.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijska sredstva (nastavak)

Potraživanja po osnovu faktoringa

Potraživanja po osnovu faktoringa inicijalno se vrednuju po nabavnoj vrijednosti koja predstavlja poštnu fer vrijednost date naknade za sticanje sredstva - ustupljenog potraživanja.

IRFCG A.D. ima pravo da otkupljuje potraživanja sa i bez prava regresa. IRFCG A.D. pretežno otkupljuje potraživanja sa pravom regresa. Pravo regresa, obezbjeđuje pravo IRFCG A.D. da, u slučaju postojanja objektivnih dokaza da IRFCG A.D. neće biti u stanju da naplati sve iznose koje potražuje od dužnika, naplatu potraživanja zahtijeva od ustupioca potraživanja. Ukoliko je ustupljeno potraživanje bez prava regresa IRFCG A.D. preuzima odgovornost za naplatu potraživanja od dužnika.

Nakon inicijalnog priznavanja, ulaganja u otkupljena ustupljena potraživanja se vrednuju po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za izvršene naplate do datuma bilansa stanja i za rezervisanja po osnovu umanjenja vrijednosti.

IRFCG A.D. u poslovnim knjigama iskazuje i potraživanja od klijenata po osnovu dobavljačkog faktoringa, u vrijednosti izmirenih obaveza prema klijentovim dobavljačima. Ova potraživanja se naplaćuju u skladu unaprijed pripremljenim planovima dospjeća. U cilju obezbjeđenja ovih potraživanja IRFCG A.D. ugovara sredstva obezbjeđenja, u skladu sa politikom kolaterala, hipoteke, zaloge, mjenice, bankarske garncije i drugo.

IRFCG A.D. na svaki datum bilansa procjenjuje postoje li objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti faktoring potraživanja. Vrijednost faktoring potraživanja je umanjena samo ako postoje objektivni dokazi umanjenja vrijednosti kao rezultat jednog ili više događaja koji su nastupili nakon početnog priznavanja (događaj nastanka gubitka) i ako taj događaj (ili događaji) nastanka gubitka ima uticaj na procijenjene buduće novčane tokove koji se može pouzdano procijeniti. Značajne finansijske poteškoće dužnika i ustupioca potraživanja (dužnika po osnovu regresnog prava), vjerovatnoća da će dužnik otići u stečaj ili finansijsko restrukturiranje i neplaćanje smatraju se objektivnim dokazima da je došlo do obezvrjeđenja. Iznos rezervisanja je razlika između knjigovodstvene vrijednosti faktoring potraživanja i sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova. Knjigovodstvena vrijednost faktoring potraživanja se umanjuje korišćenjem računa obezvrjeđenja, a iznos gubitka se priznaje na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

U skladu sa Zakonom o porezu na dodatu vrijednost („PDV“), IRFCG A.D. je obveznik PDV po osnovu prihoda od naknada po ugovoru o faktoringu. U skladu sa navedenim, IRFCG A.D. je stekao pravo na odbitak srazmjernog dijela ulaznog PDV-a (saglasnost dala Poreska uprava na osnovu člana 38. Zakona o PDV-u). Odbitni dio PDV-a izračunava se na osnovu procentualnog učešća oporezivog prometa u ukupnom prometu. Utvrđuje se iskustveno, na osnovu prethodnog perioda, i primjenjuje tokom godine, a zatim revidira na kraju svake godine i vrši retroaktivna ispravka poreskih prijava.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijska sredstva (nastavak)

Gotovinski ekvivalenti i gotovina

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčana sredstva u blagajni, na računima kod poslovnih banaka koja se mogu brzo konvertovati u poznate iznose gotovine uz beznačajan rizik od promjene vrijednosti. Gotovinski ekvivalenti su kratkoročna, visoko likvidna ulaganja koja se brzo pretvaraju u poznate iznose gotovine i nisu pod značajnim uticajem rizika promjena vrijednosti. Gotovinski ekvivalente predstavljaju i oročeni depoziti kod poslovnih banaka na period do tri mjeseca. U iskazu o tokovima gotovine IRFCG A.D. iskazuje prilive i odlive po osnovu finansijskih plasmana (osnovne djelatnosti) u okviru „tokova gotovine iz aktivnosti investiranja“.

Finansijske obaveze

Finansijske obaveze inicijalno se mjere po fer vrijednosti umanjenoj za sve troškove transakcija. Finansijske obaveze se naknadno odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope, pri čemu se rashod od kamata priznaje kao efektivni prinos.

IRFCG A.D. isknjižava finansijske obaveze, kada i samo kada su obaveze IRFCG A.D. izmirene, otpisane ili su istekle.

Obaveze po osnovu faktoringa

Obaveze po osnovu faktoringa predstavljaju iznose obaveza prema ustupiocima potraživanja za otkupljena potraživanja. Prilikom inicijalnog priznavanja priznaju se po ugovorenoj vrijednosti otkupljenih potraživanja i umanjuju za izvršene uplate. Po naplati pripadajućeg faktoring potraživanja od dužnika, preostali iznos (10% do 20%) plativ je ustupiocu potraživanja.

3.14. Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva

Rezervisanja se priznaju i vrše kada IRFCG A.D. ima zakonsku ili ugovorenu obavezu kao rezultat prošlih događaja i kada je vjerovatno da će doći do odliva resursa kako bi se izmirila obaveza i kada se može pouzdano procijeniti iznos obaveze. Rezervisanja za sudske sporove formiraju se u iznosu koji odgovara najboljoj procjeni rukovodstva IRFCG A.D. u pogledu izdataka koji će nastati da se takve obaveze izmire.

IRFCG A.D. procjenjuje mogući nepovoljni razvoj događaja kao rezultat zbivanja u prošlosti i ukoliko je vjerovatnoća preko 50% da će sudski spor biti izgubljen, IRFCG A.D. vrši rezervisanje kojim se u cjelini obezbjeđuje iznos potencijalne obaveze po osnovu negativnog razrješenja sudskog spora.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.14. Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva (nastavak)

Potencijalne obaveze se ne priznaju u finansijskim izvještajima. Potencijalne obaveze se objelodanjuju u napomenama uz finansijske iskaze, osim ako je vjerovatnoća odliva resursa koji sadrže ekonomske koristi veoma mala.

IRFCG A.D. ne priznaje potencijalna sredstva u finansijskim iskazima. Potencijalna sredstva se objelodanjuju u napomenama uz finansijske iskaze, ukoliko je priliv ekonomskih koristi vjerovatan.

3.15. Adekvatnost kapitala

U skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 88/09 i 40/10) na IRFCG A.D. se ne primjenjuju odredbe Zakona o bankama („Sl. list CG“, br. 17/08, 44/10 i 44/11) kojim se uređuje osnivanje i poslovanje banaka, osim odredbi koje se odnose na upravljanje rizicima i adekvatnost kapitala.

Odluka Centralne banke Crne Gore o adekvatnosti kapitala definiše:

- Elemente i način izračunavanja sopstvenih sredstava banke;
- Metodologiju za izračunavanje potrebnog kapitala za kreditni rizik, rizik izmirenja/isporuke i rizik druge ugovorne strane, tržišne rizike i operativni rizik, i
- Način izračunavanja koeficijenta solventnosti.

Zahtijevani minimalni iznos koeficijenta solventnosti kao pokazatelja izloženosti banke rizicima u poslovanju, shodno pomenutoj odluci, iznosi 10%.

Imajući u vidu da kapital IRFCG A.D. na 31. decembra 2013. godine iznosi EUR 101.362.728 i da značajno premašuje iznos izloženosti kreditnom riziku, kao dominantnom riziku sa kojim se IRFCG A.D. u svom poslovanju suočava, očigledno je da je koeficijent solventnosti značajno iznad zahtijevanih minimalnih vrijednosti i to uvažavajući obračun istog na osnovu najrigoroznijih parametara. Kako se u narednom periodu očekuje povećanje dužničkih izvora finansiranja, rukovodstvo IRFCG A.D. ima pozitivnu namjeru da kroz izmjene Zakona o IRFCG A.D. definiše odgovarajuće procedure za praćenje adekvatnosti kapitala sa stanovišta svih rizika kojima je, ili može biti, izložen, kao i metodologiju obrčuna koeficijenta solventnosti.

Obzirom da je trenutno koeficijent solventnosti IRFCG A.D. iznad propisanih minimuma, zatim da IRFCG A.D. nema depozite i štednju građana, tako da nije u istoj poziciji kao i poslovne banke, rukovodstvo IRFCG A.D. smatra da bi u ovoj fazi poslovanja detaljnije bavljenje ovom problematikom bilo necjelishodno.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.16. Pravična (fer) vrijednost

Poslovna politika IRFCG A.D. je da objelodani informacije o pravičnoj vrijednosti aktive i pasive za koju postoje zvanične tržišne informacije i kada se pravična vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti.

Pravičnu vrijednost nije uvijek moguće pouzdano utvrditi u odsustvu aktivnog tržišta i u uslovima postojanja problema nedovoljnog tržišnog iskustva, nedovoljne stabilnosti i likvidnosti kod kupovine i prodaje potraživanja i ostale finansijske aktive i pasive, i u situaciji kada zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive.

Rukovodstvo IRFCG A.D. vrši procjenu rizika, i u slučajevima kada ocijeni da vrijednost po kojoj se imovina vodi u poslovnim knjigama ne može biti i realizovana vrši obezvrjeđenje. Po mišljenju rukovodstva IRFCG A.D. iznosi objelodanjeni u ovim finansijskim iskazima odražavaju vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja u skladu sa računovodstvenim i drugim propisima u Crnoj Gori.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

4. KOREKCIJA FINANSIJSKIH ISKAZA UPOREDNIH PERIODA

a) Korekcije koje utiču na periode prije najranijeg prikazanog uporednog perioda

Korekcija početnog stanja neraspoređene dobiti na dan 1. januara 2012. godine u iznosu EUR 360.604 odnosi se na promjene računovodstvenih politika u dijelu:

- priznavanja obezvrjeđenja dugoročnih stambenih kredita odobrenih zaposlenima po kamatnoj stopi nižoj od tržišne kamatne stope, za procijenjenu nenaplativost navedenog finansijskog sredstva u iznosu EUR 339.404 na osnovu diskontovanja budućih tokova gotovine primjenom efektivnog prinosa u terentku odobravanja finansijskog sredstva; i
- priznavanja dugoročnih obaveza po osnovu naknada zaposlenima za odlazak u penziju nakon ispunjavanja uslova korišćenjem metoda sadašnje vrijednosti očekivanih budućih isplata u iznosu EUR 21.200.

Efekte navedenih promjena računovodstvenih politika na dan 1. januara 2012. godine prikazan je u pregledu koji slijedi:

	<u>1. januara 2012.</u>
Neraspoređena dobit po prethodno usvojenim i objavljenim finansijskim iskazima IRFCG A.D. za 2011. godinu	4.304.143
- obezvrjeđenje dugoročnih stambenih kredita odobrenih zaposlenima	(339.404)
- priznavanje dugoročnih obaveza po osnovu naknada zaposlenima za odlazak u penziju	<u>(21.200)</u>
Stanje, 1. januara 2012. godine, korigovano	<u>3.943.539</u>

Pored toga, rukovodstvo IRFCG A.D. je identifikovalo greške koje se odnose na finansijske iskaze sa stanjem na dan 1. januara 2012. godine koje se odnose na:

- 1) pozitivne efekte priznavanja promjene fer vrijednosti vlasničkih hartija od vrijednosti – akcija raspoloživih za prodaju sa stanjem na dan 31. decembra 2011. godine u ukupnom iznosu EUR 1.779.869 u korist revalorizacionih rezervi po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju, i
- 2) prezentaciju potraživanja nedospjelih kamata po osnovu dužničkih hartija od vrijednosti – obveznica koje se drže do dospeljeća u iznosu EUR 1.608.298 u korist ostalih dugoročnih finansijskih plasmana u iznosu EUR 1.260.319 odnosno u korist kratkoročnih finansijskih plasmana u iznosu EUR 347.979.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

4. KOREKCIJA FINANSIJSKIH ISKAZA UPOREDNIH PERIODA (nastavak)

b) Korekcije finansijskih iskaza uporednog perioda sa stanjem na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2012.

Rukovodstvo IRFCG A.D. je identifikovalo greške koje se odnose na uporedne finansijske iskaze sa stanjem na dan 31. decembra 2012. godine i za godinu završenu na taj dan i izvršilo korekcije finansijskih iskaza za 2012. godinu koje se odnose na:

- 1) pozitivne efekte priznavanja promjene fer vrijednosti vlasničkih hartija od vrijednosti – akcija raspoloživih za prodaju sa stanjem na dan 31. decembra 2012. godine u ukupnom iznosu EUR 355.451 u korist revalorizacionih rezervi po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju,
- 2) nepriznavanje prihoda po obnovu dividendi isplaćenih u vidu akcija u iznosu EUR 404.566,
- 3) prezentaciju potraživanja nedospjelih kamata po osnovu dužničkih hartija od vrijednosti – obveznica koje se drže do dospelosti u iznosu EUR 883.143 u korist ostalih dugoročnih finansijskih plasmana u iznosu EUR 651.350 odnosno u korist kratkoročnih finansijskih plasmana u iznosu EUR 231.793,
- 4) priznavanje dodatnog rezervisanja po osnovu naknada zaposlenima za odlazak u penziju u iznosu EUR 1.500,
- 5) priznavanje prihoda od kamate na stambene kredite odobrene zaposlenima u iznosu EUR 21.090, primjenom efektivnog prinosa,
- 6) priznavanje obezvrjeđenja dugoročnih stambenih kredita odobrenih zaposlenima u 2012. godini u iznosu EUR 33.647 primjenom efektivnog prinosa,
- 7) prezentaciju troškova zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda za troškove službenih putovanja zaposlenih u iznosu EUR 3.867 u korist ostalih poslovnih rashoda.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

4. KOREKCIJA FINANSIJSKIH ISKAZA UPOREDNIH PERIODA (nastavak)

Efekti korekcija na iskazu o ukupnom rezultatu IRFCG A.D. za godinu koja se završila 31. decembra 2012. prikazani su u sljedećem pregledu:

	2012	Korekcije	2012. nakon korekcija
POSLOVNI PRIHODI	3.084.439	21.090	3.105.529
1 Prihodi od prodaje (kamate i naknade iz osnovne djelatnosti)	3.058.531	21.090	3.079.621
5 Ostali poslovni prihodi	25.908	-	25.908
POSLOVNI RASHODI	1.367.552	1.500	1.369.052
2 Troškovi materijala	40.886	-	40.886
3 Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	701.961	(2.367)	699.594
4 Troškovi amortizacije i rezervisanja	90.521	-	90.521
5 Ostali poslovni rashodi	534.184	3.867	538.051
POSLOVNI REZULTAT	1.716.887	19.590	1.736.477
I Finansijski prihodi	691.246	(404.566)	286.680
II Finansijski rashodi	-	-	-
B FINANSIJSKI REZULTAT	691.246	(404.566)	286.680
I Ostali prihodi	163.617	-	163.617
II Ostali rashodi	1.383.615	33.647	1.417.262
C REZULTAT IZ OSTALIH AKTIVNOSTI	(1.219.998)	(33.647)	(1.253.645)
F REZULTAT PRIJE OPOREZIVANJA	1.188.135	(418.623)	769.512
H PORESKI RASHOD PERIODA	81.489	-	81.489
1 Tekući porez na dobit	78.175	-	78.175
2 Odloženi poreski rashodi	3.314	-	3.314
I NETO REZULTAT	1.106.646	(418.623)	688.023

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

4. KOREKCIJA FINANSIJSKIH ISKAZA UPOREDNIH PERIODA (nastavak)

Efekti korekcija u Iskazu o finansijskoj poziciji IRFCG A.D. na dan 31. decembra 2012. godine prikazani su u narednoj tabeli:

	31. decembar 2012.	Korekcije	31. decembar 2012. nakon korekcija	31. decembar 2011.	Korekcije	31. decembar 2011. nakon korekcija
AKTIVA						
STALNA IMOVINA	62.895.859	250.274	63.146.133	63.172.535	2.700.784	65.873.319
II Nematerijalna ulaganja	129.699	-	129.699	157.057	-	157.057
III Nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva	4.361.644	-	4.361.644	5.574.337	-	5.574.337
1 Nekretnine postrojenja i oprema	1.151.842	-	1.151.842	1.145.487	-	1.145.487
2 Investicione nekretnine	3.209.802	-	3.209.802	4.428.850	-	4.428.850
IV Dugoročni finansijski plasmani	58.404.516	250.274	58.654.790	57.441.141	2.700.784	60.141.925
1 Učešća u kapitalu	16.712.765	(49.115)	16.663.650	18.899.452	1.779.869	20.679.321
3 Ostali dugoročni finansijski plasmani	41.691.751	299.389	41.991.140	38.541.689	920.915	39.462.604
E OBRTNA SREDSTVA	29.848.781	(651.350)	29.197.431	30.300.520	(1.260.319)	29.040.201
I Zalihe	2.287	-	2.287	4.653	-	4.653
II Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina	29.846.494	(651.350)	29.195.144	30.295.867	(1.260.319)	29.035.548
1 Potraživanja	6.255.890	(883.143)	5.372.747	3.967.175	(1.608.298)	2.358.877
3 Kratkoročni finansijski plasmani	13.479.250	231.793	13.711.043	13.970.465	347.979	14.318.444
4 Gotovinski ekvivalenti i gotovina	10.070.359	-	10.070.359	12.357.927	-	12.357.927
5 Porez na dodatu vrijednost i AVR	40.995	-	40.995	300	-	300
F UKUPNA AKTIVA	92.744.640	(401.076)	92.343.564	93.473.055	1.440.465	94.913.520

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

4. KOREKCIJA FINANSIJSKIH ISKAZA UPOREDNIH PERIODA (nastavak)

	31. decembar 2012.	Korekcije	31. decembar 2012. nakon korekcija	31. decembar 2011.	Korekcije	31. decembar 2011. nakon korekcija
PASIVA						
A	KAPITAL					
I	Osnovni kapital					
IV	Pozitivne revalorizacione rezerve i nerealizovani dobici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju					
V	Negativne revalorizacione rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju					
VI	Neraspoređena dobit					
B	DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE					
I	Dugoročna rezervisanja					
II	Dugoročne obaveze					
C	ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE					
D	KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE					
I	KRATKOROČNE OBAVEZE					
3	Obaveze iz poslovanja					
4	Ostale kratkoročne obaveze i PVR					
5	Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda					
6	Obaveze po osnovu poreza na dobit					
E	UKUPNA PASIVA					

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

5. PRIHODI OD PRODAJE

	(Iznosi u EUR)	
	2013.	2012.
Prihodi od kamata po osnovu:		
-oročenih depozita	565.874	662.848
-odobrenih kredita	2.250.317	1.864.367
-odobrenih kredita zaposlenima	30.712	29.640
-odobrenih garancija	34.750	
-obveznica za potrebe ulaganja u saniranje drumskih puteva	17.157	24.010
-obveznica za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata	130.156	230.183
-obveznica Fonda rada	9.896	3.132
-depozita po viđenju	4.850	3.734
-zatezne kamate	78.294	32.958
-faktoringa	351.277	103.071
	<u>3.473.284</u>	<u>2.953.943</u>
Prihodi od naknada po osnovu:		
-faktoringa	249.693	118.805
-direktno odobrenih kredita	21.327	6.873
	<u>271.020</u>	<u>125.678</u>
	<u>3.744.304</u>	<u>3.079.621</u>

6. OSTALI POSLOVNI PRIHODI

	(Iznosi u EUR)	
	2013.	2012.
Prihodi od zakupa	26.800	20.000
Prihodi od ukidanja rezervisanja za projekat "Tvoja ideja - Tvoj biznis"	18.800	-
Ostali prihodi	13.537	5.908
	<u>59.137</u>	<u>25.908</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

7. TROŠKOVI ZARADA NAKNADA ZARADA I OSTALI LIČNI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	<u>2013.</u>	<u>2012.</u>
Troškovi neto zarada	397.753	379.609
Troškovi poreza na zarade i naknade zarada	83.874	58.640
Troškovi doprinosa na zarade na teret zaposlenog	148.638	135.979
Troškovi doprinosa na zarade na teret poslodavca	66.588	61.054
Bruto naknade Odbora direktora	12.795	34.297
Bruto naknade ugovora o djelu	13.960	21.690
Rezervacije za otpremnine zaposlenih (napomena 24)	2.500	1.500
Ostali lični rashodi	7.110	6.825
	<u>733.218</u>	<u>699.594</u>

8. TROŠKOVI AMORTIZACIJE I REZERVISANJA

	(Iznosi u EUR)	
	<u>2013.</u>	<u>2012.</u>
Troškovi amortizacije:		
- nematerijalne imovine (napomena 15)	33.565	32.711
- nekretnina, postrojenja i opreme (napomena 16)	56.843	52.210
	<u>90.408</u>	<u>84.921</u>
Troškovi rezervisanja za sudske sporove (napomena 24)	8.634	5.600
	<u>99.042</u>	<u>90.521</u>

9. OSTALI POSLOVNI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	<u>2013.</u>	<u>2012.</u>
Troškovi emisije akcija	3.376	5.860
Troškovi sponzorstava i pomoći koje odobrava Odbor direktora	98.270	240.707
Troškovi održavanja	52.985	54.899
Troškovi telefona i ostalih PTT usluga	23.347	21.604
Troškovi reprezentacije	18.294	21.728
Troškovi platnog prometa	33.773	32.977
Troškovi stručnih usluga	24.214	27.599
Troškovi osiguranja	6.310	7.372
Troškovi oglasa, stručne literature i usavršavanja	24.685	31.977
Troškovi reklame i propagande	-	34.323
Troškovi taksi, sudskih naknada i članarina	15.960	28.041
Troškovi poreza po odbitku	7.068	-
Troškovi zakupa poslovnog prostora	11.250	-
Troškovi službenih putovanja	4.407	3.867
Drugi poslovni rashodi	23.876	27.097
	<u>347.815</u>	<u>538.051</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
 Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

10. FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	<u>2013.</u>	<u>2012.</u>
Prihodi po osnovu isplaćenih dividendi	171.945	150.000
Prihodi od sticanja akcija bez naknade	-	136.680
	<u>171.945</u>	<u>286.680</u>
Rashodi kamate i naknada po osnovu kredita Evropske Investicione banke („EIB“)	*	
	<u>(140.138)</u>	<u>-</u>
	<u>31.807</u>	<u>286.680</u>

11. OSTALI PRIHODI

	(Iznosi u EUR)	
	<u>2013.</u>	<u>2012.</u>
Prihodi od ukidanja rezervisanja za sudske sporove (napomena 24(a))	2.599	9.488
Prihodi od svođenja obveznica stare devizne štednje (napomena 18(a))	16.546	7.074
Prihodi od naplate iz stečajne mase	194.201	-
Prihodi od procjene investicionih nekretnina (napomena 16)	-	115.081
Prihodi od naplate otpisanih potraživanja po osnovu :		
- kamate	645.521	27.576
- za glavniciu kredita (napomena 18)	38.284	-
	<u>683.805</u>	<u>27.576</u>
Drugi prihodi	<u>18.331</u>	<u>4.398</u>
	<u>915.483</u>	<u>163.617</u>

Prihodi od naplate otpisanih potraživanja za kamate i glavniciu kredita u 2013. godini, u ukupnom iznosu EUR 683.805 odnose se na naplatu otpisanog potraživanja od Fonda Penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, po osnovu berzanskih zaključnica, emitovanih u periodu od 1995.-1997. godine, u iznosu EUR 530.977 (napomena 20) i naplate potraživanja uknjižbom imovine, po kreditu odobrenom 1997. godine preduzeću „Obod“ Cetinje, posredstvom tada Podgoričke banke, u iznosu EUR 152.827 (EUR 114.543-kamata i EUR 38.284- glavnica kredita).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

12. OSTALI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	<u>2013.</u>	<u>2012.</u>
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti investicionih nekretnina (napomena 16)	-	650.137
Troškovi rezervacije na glavnici kredita u skladu sa odlukom Centralne banke o upravljanju kreditnim rizikom (napomena 18(b))	987.637	502.803
Troškovi rezervacije na kamatu u skladu sa odlukom Centralne banke o upravljanju kreditnim rizikom (napomena 20)	23.072	52.222
Troškovi rezervacija po datim garancijama:	<u>2.039.531</u>	-
Dugoročne garancije (napomena 24)	26.950	-
Kratkoročne garancije (napomena 29)	500.000	-
Grancije koje su pale na teret IRFCG A.D. (napomena 20)	1.512.581	-
Gubici od prodaje i rashodovanja investicionih nekretnina i opreme	362	168.626
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti stambenih kredita sa prosječnom stopom plasiranja	-	33.647
Drugi rashodi	<u>14.677</u>	<u>9.827</u>
	<u>3.065.279</u>	<u>1.417.262</u>

13. POREZ NA DOBIT

a) Komponente poreza na dobit

	(Iznosi u EUR)	
	<u>2013.</u>	<u>2012.</u>
Tekući porez	23.538	78.175
Odloženi porez	<u>2.716</u>	<u>3.314</u>
	<u>26.254</u>	<u>81.489</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

13. POREZ NA DOBIT (nastavak)

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit i proizvoda rezultata poslovanja prije oporezivanja i propisane poreske stope

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Dobitak u bilansu uspjeha prije oporezivanja	457.331	769.512
Poreska stopa 9%	41.160	69.256
Rashodovanja i obezvrjeđenja vrijednosti koja se ne priznaju u poreske svrhe	209	10.670
Oprema do EUR 300 koja se ne priznaje u poreske svrhe	360	75
Kapitalni gubici koji se prenose	-	14.988
Prihodi po osnovu dividendi i udjela u dobiti rezidentnih pravnih lica	(15.475)	(13.500)
	<u>26.254</u>	<u>81.489</u>

c) Odložene poreske obaveze

	(Iznosi u EUR)		
	Stanje na dan 1. januara	Uticaj na iskaz o ukupnom rezultatu	Stanje na dan 31. decembra
2012. godina			
Odožene poreske obaveze koje se odnose na:			
Privremene razlike na nematerijalnim ulaganjima, nekretninama i opremi	12.875	3.314	16.189
	<u>12.875</u>	<u>3.314</u>	<u>16.189</u>
2013. godina			
Odožene poreske obaveze koje se odnose na:			
Privremene razlike na nematerijalnim ulaganjima, nekretninama i opremi	16.189	2.716	18.905
	<u>16.189</u>	<u>2.716</u>	<u>18.905</u>

Odložene poreske obaveze se odnose na privremene razlike između osnovice po kojoj se nematerijalna ulaganja, nekretnine i oprema priznaju u poreskom bilansu i iznosa po kojima su ta sredstva iskazana u finansijskim iskazima IRFCG A.D.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

14. ZARADA PO AKCIJI

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Neto dobit iz redovnog poslovanja	431.077	688.023
Ponderisan broj izdatih običnih akcija	100.234.062	100.059.793
Osnovna zarada po akciji		
- iz redovnog poslovanja	0,0043007	0,0068761
Neto iznos osnovne zarade po akciji	0,0043007	0,0068761

IRFCG A.D. ne posjeduje potencijalno razrijeđene akcije.

15. NEMATERIJALNA ULAGANJA, NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

				(Iznosi u EUR)
	Građevinski objekti	Oprema	Ukupno	Nematerijalna ulaganja
Nabavna vrijednost				
Stanje. 1. januara 2012.	999.609	180.252	1.179.861	162.473
Povećanja	-	58.948	58.948	5.353
Otuđenja i rashodovanja	-	(820)	(820)	-
Stanje, 31. decembra 2012.	999.609	238.380	1.237.989	167.826
Stanje. 1. januara 2013.	999.609	238.380	1.237.989	167.826
Povećanja	80.000	50.587	130.587	10.509
Otuđenja i rashodovanja	-	(1.035)	(1.035)	-
Stanje, 31. decembra 2013.	1.079.609	287.932	1.367.541	178.335
Ispravka vrijednosti				
Stanje. 1. januara 2012.	2.166	32.208	34.374	5.416
Amortizacija (napomena 8)	12.995	39.215	52.210	32.711
Otuđenja i rashodovanja	-	(436)	(436)	-
Stanje, 31. decembra 2012.	15.161	70.987	86.148	38.127
Stanje. 1. januara 2013.	15.161	70.987	86.148	38.127
Amortizacija (napomena 8)	13.602	43.241	56.843	33.565
Otuđenja i rashodovanja	-	(673)	(673)	-
Stanje, 31. decembra 2013.	28.763	113.555	142.318	71.692
Sadašnja vrijednost				
31. decembra 2013. godine	1.050.846	174.377	1.225.223	106.643
31. decembra 2012. godine	984.448	167.393	1.151.841	129.699

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

16. INVESTICIONE NEKRETNINE

Kretanje na investicionim nekretninama u vlasništvu IRFCG A.D., sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine, u iznosu od EUR 4.709.802 (31. decembra 2012. godine: EUR 3.209.802) prikazano je u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)		
	<u>Zemljište</u>	<u>Građevinski objekti i postrojenja</u>	<u>Ukupno</u>
Stanje, 1. januara 2012.	2.116.147	2.312.703	4.428.850
Povećanja	-	-	-
Otuđenja i rashodovanja	(182.500)	(501.492)	(683.992)
Efekat procjene (napomene 11 i 12)	(267.535)	(267.521)	(535.056)
Stanje, 31. decembra 2012.	<u>1.666.112</u>	<u>1.543.690</u>	<u>3.209.802</u>
Povećanja	903.294	596.706	1.500.000
Otuđenja i rashodovanja	-	-	-
Efekat procjene	-	-	-
Stanje, 31. decembra 2013.	<u>2.569.406</u>	<u>2.140.396</u>	<u>4.709.802</u>

Na nepokretnostima u Herceg Novom, u Ulici Njegoševoj i Hotelu Metalurg. kupljenim od Rudnika boksita A.D., Nikšić čija je ukupna vrijednost na dan 31. decembra 2013. i 2012. godine EUR 513.005 upisana je hipoteka odnosno zabilješka o restituciji. I pored navedenih opterećenja na nepokretnostima, IRFCG A.D. ima pravo otuđenja ovih nepokretnosti.

Investicione nekretnine sa stanjem na dan 31. decembra 2013 i 2012. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2013.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2012.
1. Bijelo Polje – Voja Lješnjaka	193.427	193.427
2. Bijelo Polje – Nedakučko polje	290.030	290.030
3. Bijelo Polje – Nedakusi	41.439	41.439
4. Podgorica - Novaka Miloševa	686.153	686.153
5. Podgorica - Bulevar Revolucije	1.033.649	1.033.649
6. Nikšić - Mokra njiva	452.099	452.099
7. Herceg Novi - Topla Hotel Metalurg	254.217	254.217
8. Herceg Novi - Ulica Njegoševa 269	258.788	258.788
9. Žabljak - Žičara „Savin kuk“	1.500.000	-
	<u>4.709.802</u>	<u>3.209.802</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

17. UČEŠĆA U KAPITALU

	31. decembar 2013.	(Iznosi u EUR) Korigovano 31. decembar 2012.
Ulaganja u hartije od vrijednosti – akcije raspoložive za prodaju (napomena 17(a))	9.393.612	8.730.693
Ulaganja u kapital pridruženih pravnih lica (napomena 17(b))	7.932.957	7.932.957
Ulaganja u kapital zavisnih privrednih društava (napomena 17(c))	200.000	-
	17.526.569	16.663.650

17(a). Dugoročni finansijski plasmani raspoloživi za prodaju

	31. decembar 2013.	(Iznosi u EUR) Korigovano 31. decembar 2012.
Dugoročni finansijski plasmani – privredna društva koja su registrovana kod CDA	81.808.526	81.808.526
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	(72.414.914)	(73.077.833)
	9.393.612	8.730.693
Dugoročni finansijski plasmani - privredna društva koja nisu registrovana kod CDA	648.378	648.378
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	(648.378)	(648.378)
	-	-
	9.393.612	8.730.693

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

17. UČEŠĆA U KAPITALU (nastavak)

Privredna društva koja su registrovana kod CDA

Fer vrijednosti dugoročnih finansijskih plasmana namijenjenih prodaji, procenat učešća IRFCG A.D. u ukupnom kapitalu akcionarskih društava koja su registrovana kod CDA i ukupan broj akcija u vlasništvu IRFCG A.D. prikazan je u pregledu koji slijedi:

	Broj akcija u vlasništvu Fonda	Učešće IRFCG A.D. %	(Iznosi u EUR)	
			31. decembra 2013. godine	Korigovano 31. decembra 2012. godine
13. jul Plantaže A.D., Podgorica	39.844.589	22.23	6.014.408	6.377.660
Institut Simo Milošević A.D., Igalo	90.411	23.65	1.991.421	1.165.141
HTP Ulcinjska rivijera A.D., Ulcinj	116.567	7.65	212.969	225.361
Montepranzo - Bokaproduct A.D., Tivat	57.710	51.40	848.337	779.085
Barska plovidba A.D., Bar	371.465	16.16	108.646	135.014
Velika plaža A.D., Ulcinj	5.769	9.82	34.376	47.955
Marina A.D., Bar	258.283	16.99	183.146	-
Ostala privredna društva			309	477
			9.393.612	8.730.693

Promjene obezvrjeđenja vrijednosti dugoročnih finansijskih plasmana – privrednih društava koja su registrovana kod CDA za 2013. i 2012. godinu prikazane su u sljedećoj tabeli:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembra 2013.	Korigovano 31. decembra 2012.
Stanje na početku godine	73.077.833	68.810.191
Svođenje na tržišnu fer vrijednost	(662.919)	4.267.642
Stanje na kraju godine	72.414.914	73.077.833

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

17. UČEŠĆA U KAPITALU (nastavak)

Privredna društva koja nisu registrovana kod CDA

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
„Biteks“ D.D., Biševo	264.598	264.598
„Šumsko gazdinstvo“ D.D., Cetinje	119.155	119.155
„Promet“ D.D., Pljevlja	84.978	84.978
„Urboprojekt“ D.D., Pljevlja	71.147	71.147
„Matica CTK“ D.D., Podgorica	70.236	70.236
Ostala društva	38.265	38.265
	<u>648.379</u>	<u>648.379</u>
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	<u>(648.379)</u>	<u>(648.379)</u>
	-	-

17(b). Ulaganja u kapital pridruženih pravnih lica

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Javno preduzeće „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva (učešće Fonda 22,43%)	7.932.957	7.932.957
Ostala društva	31.078	31.078
	<u>7.964.035</u>	<u>7.964.035</u>
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	<u>(31.078)</u>	<u>(31.078)</u>
	<u>7.932.957</u>	<u>7.932.957</u>

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore od 14. februara 2008. godine i Protokola o finansiranju i upravljanju projektom održivog razvoja turizma u Crnoj Gori. Upravni odbor Fonda za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG A.D. pravni sljedbenik) je 17. marta 2008. godine donio Odluku o ulaganju u kapital Javnog preduzeća „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“. Budva u iznosu EUR 5.400.000.

Upravni odbor JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva je 3. novembra 2010. godine donio odluku o raspodjeli dobiti iz 2008. i 2009. godine u skladu sa kojom je novčani ulog IRFCG A.D. srazmjerno povećan za EUR 532.957.

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore od 2. decembra 2010. godine Odbor direktora IRFCG A.D. je 14. decembra 2010. godine donio Odluku o povećanju udjela u JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva u iznosu EUR 2.000.000.

Nakon sprovedenog postupka transformacije navedenog javnog preduzeća u Društvo sa ograničenom odgovornošću IRFCG A.D. će pripasti srazmjeran dio vlasništva u novoformiranom društvu. Do datuma sastavljanja ovih finansijskih izvještaja navedena transformacija nije sprovedena.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

17. UČEŠĆA U KAPITALU (nastavak)

17(c). Ulaganja u kapital zavisnih pravnih lica

IRFCG A.D. je. na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore od 24. oktobra 2013. godine i Odluke Skupštine akcionara od 29. oktobra 2013. godine, osnovao društvo sa ograničenom odgovornošću 100% u vlasništvu IRFCG A.D. „Turistički Centar Durmitor“ - Žabljak uplatom osnivačkog kapitala u iznosu EUR 200.000.

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Dugoročne državne obveznice (napomena 18(a))	2.051.205	3.122.948
Dugoročni krediti (napomena 18(b))	47.821.296	37.307.226
Dugoročni krediti odobreni zaposlenima (napomena 18(c))	421.521	426.467
Dugoročno oročeni depoziti kod banaka (napomena 18(d))	1.084.500	1.134.500
	51.378.521	41.991.140

18(a). Dugoročne državne obveznice

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Obveznice stare devizne štednje	188.170	229.158
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	(23.767)	(42.768)
	164.403	186.390
Obveznice za potrebe ulaganja u saniranje mreže drumskih puteva	413.048	609.152
Obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata	2.796.564	3.693.811
Obveznice Fonda rada	116.424	139.879
	3.490.439	4.629.232
Minus: Tekuće dospjeće dugoročnih obveznica (napomena 21)	(1.439.234)	(1.506.284)
	2.051.205	3.122.948

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(a). Dugoročne državne obveznice (nastavak)

Obveznice stare devizne štednje

Obveznice stare devizne štednje je emitovalo Ministarstvo finansija Crne Gore, na osnovu Odluke o emisiji od 17. juna 2004. godine. Obveznice dospijevaju po serijama u periodu od 2004. – 2017. godine. Odluka je predviđela mogućnost korišćenja ovih obveznica, i prije roka dospjeća, za kupovinu akcija u vlasništvu državnih fondova. Na ovaj način je Fond za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG A.D. pravni sljedbenik) prodajom akcija u vlasništvu državnih fondova postao vlasnik obveznica stare devizne štednje, ukupne nominalne vrijednosti EUR 373.140.

Obveznice stare devizne štednje sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2013.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2012.
Obveznice 2013 (OB 13)	-	38.533
Obveznice 2014 (OB 14)	42.063	38.234
Obveznice 2015 (OB 15)	45.407	41.118
Obveznice 2016 (OB 16)	38.909	34.331
Obveznice 2017 (OB 17)	38.024	34.174
	164.403	186.390
Minus: Tekuće dospjeće (napomena 21)	(42.063)	(38.533)
	122.340	147.857

Promjene obezvrjeđenja vrijednosti dugoročnih državnih obveznica stare devizne štednje za 2013. i 2012. godinu prikazane su u sljedećoj tabeli:

	31. decembra 2013.	(Iznosi u EUR) 31. decembra 2012.
Stanje na početku godine	42.768	51.624
Svođenje na tržišnu fer vrijednost (napomena 11)	(16.546)	(7.074)
Naplaćeno u toku godine	(2.455)	(1.782)
Stanje na kraju godine	23.767	42.768

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(a). Dugoročne državne obveznice (nastavak)

Obveznice za potrebe ulaganja u saniranje mreže drumskih puteva

Fond za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG A.D. pravni sljedbenik) je u periodu od 20. juna 2006. godine do zaključno sa 31. januarom 2010. godine izvršio kupovinu 1.492.827 obveznica za potrebe ulaganja u saniranje mreže drumskih puteva u skladu sa Odlukom Vlade Crne Gore o emisiji obveznica („Sl. list CG“ 30/06). Obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi od 3% godišnje, dospijevaju godišnje, svakog 15. juna, počev od 2009. do 2015. godine. Nominalna vrijednost jedne obveznice iznosi EUR 1. Obveznice za potrebe ulaganja u saniranje mreže drumskih puteva sa stanjem na dan 31. decembra 2013. i 2012. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembra 2013.	31. decembra 2012.
Obveznice 2013 (DP 13)	-	210.153
Obveznice 2014 (DP 14)	210.096	203.134
Obveznice 2015 (DP 15)	202.952	195.865
	413.048	609.152
Minus: Tekuće dospjeće (napomena 21)	(210.096)	(210.153)
	202.952	398.999

Obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata

Fond za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG A.D. pravni sljedbenik) je od 2006. godine do zaključno sa 31. januarom 2010. godine izvršio kupovinu 13.767.741 obveznica za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata Opština u Crnoj Gori. Obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi od 3% do 5% godišnje, dospijevaju godišnje, počev od 2009. do 2018. godine. Nominalna vrijednost obveznice iznosi EUR 1.

IRFCG A.D. je u toku 2012. godine zaključio ugovore o kreditu sa 6 opština i to: Bijelo Polje, Plav, Danilovgrad, Kolašin, Pljevlja, Nikšić, Budva i Šavnik, čime je izvršena konverzija potraživanja po osnovu dospjelih obveznica koje su ove opštine emitovale za potrebe ulaganja u infrastrukturne projekte.

Ugovori o kreditu sa pet opština su zaključeni sa rokom otplate osam godina, grejs periodom od jedne godine i godišnjom kamatnom stopom od 4%. Sredstva obezbjeđenja predstavljaju Ugovori o cesiji sa Ministarstvom finansija Crne Gore iz čijeg Egalizacionog fonda se IRFCG A.D. naplaćuje za dospjela potraživanja po navedenom osnovu. Mjenice sa mjeničnim ovlaštenjima opština predstavljaju dodatno sredstvo obezbjeđenja IRFCG A.D.. Jedino je kredit opštini Budva odobren sa rokom otplate 4 godine, grejs periodom 2 godine i godišnjom kamatnom stopom 6%. Sredstvo obezbjeđenja takođe predstavljaju mjenice opštine Budva.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(a). Dugoročne državne obveznice (nastavak)

Obveznice za potrebe za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata (nastavak)

Obveznice za potrebe za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata sa stanjem na dan 31. decembra 2013. i 2012. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Opština Andrijevica	120.557	177.729
Opština Berane	237.223	320.411
Opština Bar	309.228	391.101
Opština Cetinje	331.912	487.997
Opština Podgorica	1.161.015	1.423.607
Opština Plužine	256.554	336.189
Opština Rožaje	217.966	318.345
Opština Žabljak	162.109	238.431
	2.796.564	3.693.811
Minus: Tekuće dospjeće (napomena 21)	(1.155.021)	(1.225.702)
	<u>1.641.543</u>	<u>2.468.109</u>

Obveznice Fonda rada

U toku 2012 godine IRFCG A.D. je, na osnovu Odluke Odbora direktora, kupio 71 obveznicu Fonda rada, koje je emitovala Vlada Crne Gore, za isplatu neisplaćenih potraživanja zaposlenih za čijim je radom prestala potreba, ukupne vrijednosti EUR 136.746. Nominalna vrijednost jedne obveznice iznosi EUR 1.926. Obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi 7% godišnje i dospijevaju, po serijama u periodu od 2013. do 2017. godine.

Obveznice Fonda rada sa stanjem na dan 31. decembra 2013. i 2012. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembra 2013.	31. decembra 2012.
Obveznice 2013 (OBFR1)	-	31.896
Obveznice 2014 (OBFR2)	32.054	29.778
Obveznice 2015 (OBFR3)	29.982	27.835
Obveznice 2016 (OBFR4)	28.077	26.027
Obveznice 2017 (OBFR5)	26.311	24.342
	116.424	139.879
Minus: Tekuće dospjeće (napomena 21)	(32.054)	(31.896)
	<u>84.370</u>	<u>107.983</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(b). Dugoročni krediti

Dugoročni krediti sa stanjem na dan 31. decembra 2013. i 2012. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Poslovne banke	28.039.973	24.543.691
Direktno plasirani krediti privrednim društvima, institucijama i fizičkim licima preduzetnicima	30.273.426	23.776.996
	<u>58.313.399</u>	<u>48.320.687</u>
Minus: Tekuće dospjeće (napomena 21)	(10.492.103)	(11.013.461)
	<u>47.821.296</u>	<u>37.307.226</u>

Dugoročni krediti koje IRFCG A.D. odobrava preko poslovnih banaka sa stanjem na dan 31. decembra 2013. i 2012. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembra 2013.	31. decembra 2012.
Crnogorska komercijalna banka A.D., Podgorica	-	7.230.710
Prva banka Crne Gore A.D., Podgorica	2.271.695	3.216.117
NLB Montenegro banka A.D., Podgorica	6.930.102	4.813.822
Atlas banka A.D., Podgorica	9.814.571	2.734.689
Hypo Alpe Adria banka A.D., Podgorica	3.702.638	2.312.987
Hipotekarna banka A.D., Podgorica	2.049.468	2.541.007
Komercijalna banka A.D., Budva	631.836	683.890
Jugobanka A.D., Kotor	462.232	500.580
Erste Bank A.D., Podgorica	1.397.113	988.098
Universal Capital banka A.D., Podgorica	1.130.000	-
Societe Generale Banka Montenegro A.D., Podgorica	112.550	-
Invest banka Montenegro A.D., Podgorica	-	22.371
	<u>28.502.205</u>	<u>25.044.271</u>
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	(462.232)	(500.580)
	<u>28.039.973</u>	<u>24.543.691</u>

Kreditne linije posredstvom i uz garancije poslovnih banaka se realizuju po šemama saradnje sa poslovnim bankama. Rok otpate ovih kredita se kreće do 8 godina (ne računajući odobreni „grace“ period), uz godišnju kamatnu stopu do 6,5%, od čega 3% pripada banci preko koje se plasiraju sredstva. Sredstva obezbjeđenja po ovim kreditima su mjenice i mjenična ovlaštenja banaka. Kreditni rizik po osnovu navedenih plasmana u cjelosti snose poslovne banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(b). Dugoročni krediti (nastavak)

Direktno plasirani krediti privrednim društvima, institucijama i fizičkim licima - preduzetnicima sa stanjem na dan 31. decembra 2013. i 2012. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Privredna društva	23.272.684	16.181.850
Opštine (napomena 31)	6.773.168	6.715.767
Fizička lica - preduzetnici	1.884.270	1.548.438
Devizne pozajmice i krediti koje je direktno odobravao Fond za razvoj	466.250	466.250
	<u>32.396.372</u>	<u>24.912.305</u>
Mínus: Obezvrjeđenje vrijednosti	(2.122.946)	(1.135.309)
	<u>30.273.426</u>	<u>23.776.996</u>

Investicione direktne kredite IRFCG A.D. plasira na maksimalni rok otplate do 8 godina (ne računajući odobreni „grace“ period) uz godišnju kamatnu stopa do 6,5%. IRFCG A.D. kreditne linije klasifikuje prema vrsti dominantne djelatnosti korisnika kredita što je prikazano u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Proizvodne djelatnosti	7.005.340	4.457.422
Poljoprivreda	1.867.840	1.637.068
Proizvodnja hrane	3.782.312	2.179.959
Turizam i ugostiteljstvo	6.763.631	4.050.497
Uslužne djelatnosti	5.737.831	5.405.342
Opštine-infrastruktura	6.773.168	6.715.767
Ostale djelatnosti	466.250	466.250
	<u>32.396.372</u>	<u>24.912.305</u>

IRDCG A.D. ima posebne kreditne linije za poljoprivredne proizvođače, koje se realizuju u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, zatim liniju za žene i mlade u biznisu, gdje je rok otplate do 8 godina (ne računajući odobreni „grace“ period) i godišnja kamatna stopa do 4,5%. Pored navedenog, IRFCG A.D. je formirao i posebnu kreditnu liniju za finansiranje infrastrukturnih, ekoloških projekata i projekata obnovljivih izvora energije, gdje je maksimalni rok otplate 10 godina i godišnja kamatna stopa 6%. Posebnu kreditnu liniju predstavlja finansiranje trajnih obrtnih sredstava gdje je godišnja kamatna stopa 6,5% i maksimalni rok otplate 5 godina (ne računajući odobreni „grace“ period).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(b). Dugoročni krediti (nastavak)

Kamatna stopa se za kredite koji ispunjavaju uslove za finansiranje iz sredstava Evropske Investicione Banke umanjuje za 0,5%. Naplata ovih kredita je obezbijedena hipotekama na nepokretnostima korisnika kredita, mjenicama, ovlaštenjima za naplatu i drugim sredstvima obezbjeđenja u skladu sa politikom kolaterala IRFCG A.D.

Dospjeće potraživanja po osnovu dugoročnih kredita prikazano je u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
- dospjelo	477.586	627.079
- do jedne godine	10.014.517	10.386.382
- od jedne do dvije godine	10.789.642	10.125.411
- od dvije do tri godine	10.672.436	9.284.495
- od tri do četiri godine	9.180.031	7.354.264
- preko četiri godine	17.179.187	10.543.056
	58.313.399	48.320.687

Promjene obezvrjeđenja vrijednosti potraživanja po osnovu datih dugoročnih kredita prikazane su u sljedećoj tabeli:

	(Iznosi u EUR)	
	2013.	2012.
Stanje na početku godine	1.635.889	4.786.333
Prenos na ostale dugoročne finansijske plasmane	-	(750.000)
Obezvrjeđenje u toku godine (napomena 12)	987.637	502.803
Naplata u toku godine (napomena 11)	(38.284)	-
Otpis u toku godine	(64)	(2.903.247)
Stanje na kraju godine	2.585.178	1.635.889

Odbor direktora IRFCG A.D. je 26. aprila 2012. godine donio Odluku o pretvaranju - konverziji potraživanja koja je IRFCG A.D. imao po osnovu ugovora o kreditu u iznosu EUR 1.027.315 (glavnica EUR 1.000.000 i kamata EUR 27.315), u dugoročni finansijski plasman - akcijski kapital Fabrike elektroda „Piva“ A.D., Plužine. U skladu sa navedenom Odlukom, zaključen je Ugovor o regulisanju međusobnih prava i obaveza po osnovu pretvaranja - konverzije potraživanja u akcijski kapital. U momentu konverzije, obezvrjeđenje vrijednosti po ovom plasmanu iznosilo je EUR 775.344 (EUR 750.000 po glavnici i EUR 25.344 (napomena 20) po kamati).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(b). Dugoročni krediti (nastavak)

Ugovorom o poravnanju br. 0102-1708/1 od 16. novembra 2009. godine, zaključenim između Fonda za razvoj, Fonda PIO Crne Gore, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i Države Crne Gore sa jedne i CEAC Holdings Limited, En+Group Limited, KAP A.D., Podgorica i Rudnika boksita A.D., Nikšić sa druge strane, definisano je da se Fond za razvoj Republike Crne Gore odrekne potraživanja koje je imao prema KAP-u, prije privatizacije, u iznosu od EUR 4.623.397 (glavnica EUR 2.886.890 i kamata EUR 1.835.057). Odredbe Ugovora o poravnanju stupile su na snagu, u punom kapacitetu, potpisivanjem Potvrde o zaključenju, br. 03-1594/1 od 26. oktobra 2010. godine, između istih strana. U skladu sa navedenim, Odbor direktora IRFCG A.D. je i formalno donio odluku, broj 0202-5/127 od 22. juna 2012. godine, o isknjižavanju predmetnog potraživanja.

18(c). Dugoročni krediti odobreni zaposlenima

	31. decembar 2013.	(Iznosi u EUR) Korigovano 31. decembar 2012.
Dugoročni krediti dati zaposlenima	781.873	799.513
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti (napomena 4)	(329.588)	(351.961)
	452.285	447.552
Minus: Tekuće dospjeće (napomena 21)	(30.765)	(21.085)
	421.520	426.467

Dospjeće dugoročnih kredita datih zaposlenima prikazano je u sljedećoj tabeli:

	31. decembar 2013.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2012.
- do jedne godine	30.765	21.085
- od jedne do dvije godine	31.777	30.056
- od dvije do tri godine	32.171	32.346
- od tri do četiri godine	32.572	32.755
- preko četiri godine	325.000	331.310
	452.285	447.552

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(c). Dugoročni krediti odobreni zaposlenima (nastavak)

Upravni Odbor Fonda za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG A.D. pravni sljedbenik) je na sjednici od 8. decembra 2006. godine usvojio Pravilnik o rješavanju stambenih potreba zaposlenih (broj 0202-8/108). Shodno pomenutom Pravilniku definisani su sljedeći uslovi za odobravanje stambenih kredita zaposlenima: krediti se dodjeljuju sa rokom otplate od 20 do 30 godina, kamatna stopa je 1% i zaposleni ima pravo korišćenja grejs perioda do 24 mjeseca. Pomenutim Pravilnikom nije definisano pravo na umanjenje kredita. Odbor direktora IRFCG A.D. je 24. februara 2011. godine usvojio novi Pravilnik o rješavanju stambenih potreba zaposlenih. Obezbjedenje kredita predstavlja upis hipoteke na nepokretnostima u srazmjeri ne manjoj od 1:1 u odnosu na plasirana sredstva. U slučaju prestanka radnog odnosa kod IRFCG A.D., zaposleni je u obavezi da obezbijedi da novi poslodavac sa kojim zasniva radni odnos garantuje za uredno izmirenje obaveza koje su definisane ugovorom o kreditu.

18(d). Dugoročno oročeni depoziti kod banaka

Dugoročno oročeni depoziti kod banaka sa stanjem na dan 31. decembra 2013. i 2012. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	Godišnja kamatna stopa	31. decembar 2013.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2012.
Atlas banka A.D., Podgorica	3%	672.000	672.000
NLB Montenegro banka A.D., Podgorica	4%	412.500	412.500
Erste bank A.D., Podgorica	5,25%	-	50.000
		1.084.500	1.134.500

Dugoročno oročeni depoziti predstavljaju namjenski oročene depozite na period od 6 godina koje su banke bile u obavezi da plasiraju malim i srednjim privrednim društvima, odnosno preduzetnicima. Maksimalan odobreni iznos ka krajnjem korisniku iznosi EUR 150.000, godišnja kamatna stopa do 8%, dok je rok otplate definisan u saradnji sa klijentom. Kreditni rizik po osnovu navedenih plasmana u cjelosti snose poslovne banke, a u obavezi su da IRFCG A.D. omoguće nesmetano korišćenje sredstava nakon isteka perioda oročenja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

19. STALNA SREDSTVA NAMJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO

Stečena aktiva IRFCG A.D. sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine u iznosu EUR 304.624 predstavlja imovinu stečenu u postupku naplate spornih potraživanja.

	<u>Zemljište</u>	<u>Građevinski objekti i postrojenja</u>	<u>Ukupno</u>
Stanje. 1. januara 2013.	-	-	-
Povećanja	79.486	225.138	304.624
Otuđenja i rashodovanja	-	-	-
Stanje. 31. decembra 2013.	<u>79.486</u>	<u>225.138</u>	<u>304.624</u>

IRFCG A.D. je 20. septembra 2014. godine objavio javni poziv za učešće u nadmetanju putem prikupljanja ponuda za prodaju nepokretnosti stečenih naplatom potraživanja. Do datuma usvajanja ovih finansijskih iskaza, dio stečene aktiva je prodat u 2014. godini za EUR 34.647 bez negativnih efekata po osnovu prodaje.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

20. POTRAŽIVANJA

	31. decembar 2013.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2012.
Potraživanja po osnovu prodatih hartija od vrijednosti preuzeta od Fonda za razvoj	47.879	47.879
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	(47.879)	(47.879)
Potraživanja po osnovu faktoring aranžmana	10.625.877	5.137.122
Potraživanja po garancijama koje su pale na teret IRFCG A.D.	1.500.000	-
Potraživanja po osnovu kamata za garancije koje su pale na teret IRFCG A.D.	12.581	-
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti (napomena 12)	(1.512.581)	-
Potraživanja za kamate po osnovu:		
- obveznica za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata	55.488	51.620
- dugoročnih i kratkoročnih kredita	176.939	112.555
- faktoringa	62.860	
- kratkoročnih oročenih depozita	38.814	86.464
- zateznih kamata	30.591	14.819
- berzanskih zaključnica (napomena 11)	-	530.977
- dugoročnih deviznih kredita koje je direktno odobravao Fond za razvoj	106.346	106.346
- ostalih plasmana	2.976	120.952
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	(165.659)	(788.108)
	308.355	235.625
	10.934.232	5.372.747

Factoring aranžmani su u 2013. godini odobravani pod sljedećim uslovima: kamatna stopa se kretala u intervalu od 4,75% do 6%, avansna isplata klijentu je iznosila 80% ili 90% iznosa otkupljenih potraživanja, u slučaju klasičnog faktoringa. U toku 2013. Godine zaključen je samo jedan aranžman bez prava regresa, gdje je izloženost IRFCG A.D. bila EUR 10.000 i ovaj aranžman je u cjelosti naplaćen po dospijeću.

IRFCG A.D. je u aprilu 2011. godine otpočeo sa obavljanjem poslova klasičnog faktoringa i po tom osnovu ostvaruje prihode :

- od naknada, koja se utvrđuje kao procenat od nominalne vrijednosti otkupljenog potraživanja, a opciono je moguć i prihod od naknade za obradu faktura, koji se utvrđuje kao fiksni iznos po fakturi;
- od kamate koji se obračunavaju od dana otkupa potraživanja do dana naplate potraživanja od dužnika;
- p od zatezne kamate, koja se obračunava za dane prekoračenja datuma valute, odnosno datuma dospjeća fakture za naplatu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

20. POTRAŽIVANJA (nastavak)

IRFCG A.D. je u 2013. godini, u skladu sa zaključkom Vlade Crne Gore, izdao u korist Erste banke A.D., Podgorica garanciju za urednu otplatu kredita za privredno društvo Montavar Metalac d.o.o., Nikšić u iznosu EUR 1.500.000. Data garancija je pala na teret IRFCG A.D. i navedenoj banci je isplaćen iznos garancije.

Promjene obezvrjeđenja vrijednosti potraživanja prikazane su u sljedećoj tabeli:

	2013.	(Iznosi u EUR) 2012.
Stanje na početku godine	835.987	3.207.054
Prenos na dugoročne finansijske plasmane (napomena 18 b))	-	(25.344)
Obezvrjeđenje u toku godine (napomena 12)	1.535.653	52.222
Naplata u toku godine (napomena 11)	(645.521)	-
Otpis u toku godine	-	(2.397.945)
Stanje na kraju godine	1.726.119	835.987

21. KRATKOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI

	31. decembar 2013.	(Iznosi u EUR) Korigovano 31. decembar 2012.
Kratkoročno pozajmljena sredstva	293.145	293.145
Kratkoročni direktno odobreni krediti	2.072.199	1.170.213
	2.365.344	1.463.358
Minus: Obezvrjeđenje vrijednosti	(293.145)	(293.145)
	2.072.199	1.170.213
Tekuća dospjeća po osnovu:		
Dugoročnih državnih obveznica (napomena 18(a))	1.439.234	1.506.284
- stare devizne štednje	42.063	38.533
- za potrebe ulaganja u saniranje mreže drumskih puteva	210.096	210.153
- za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata	1.155.021	1.225.702
- Fonda rada	32.054	31.896
Dugoročnih investicionih kredita (napomena 18(b))	10.492.103	11.013.461
Kredita odobrenih zaposlenima (napomena 18(c))	30.765	21.085
	11.962.102	12.540.830
14.034.301	14.034.301	13.711.043

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

22. GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Žiro računi kod poslovnih banaka	831.523	1.718.130
Blagajna	141	53
Ostali novčani ekvivalenti	1.835	2.174
Gotovinski ekvivalenti - Kratkoročni finansijski plasmani	9.250.000	8.350.001
	10.083.499	10.070.358

Gotovinski ekvivalenti - kratkoročni finansijski plasmani sa stanjem na dan 31. decembra 2013. i 2012. godine plasirani su sljedećim poslovnim bankama:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Prva banka Crne Gore A.D., Podgorica	2.350.000	2.300.001
Atlas banka A.D., Podgorica	2.000.000	1.600.000
Crnogorska komercijalna banka A.D., Podgorica	-	200.000
NLB Montenegro banka A.D., Podgorica	600.000	-
Hypo Alpe-Adria banka A.D., Podgorica	3.000.000	1.800.000
Erste bank A.D., Podgorica	-	1.250.000
Hipotekarna banka A.D., Podgorica	500.000	500.000
First Financial Banka A.D., Podgorica	500.000	200.000
Societe generale Montenegro A.D., Podgorica	300.000	500.000
	9.250.000	8.350.001

Kratkoročni finansijski plasmani predstavljaju kratkoročno oročene depozite na period od 90 do 365 dana, sa kamatnom stopom od 2.5% do 6% na godišnjem nivou, zavisno od banke i perioda oročenja. U skladu sa ugovorima o oročenom depozitu IRFCG A.D., uz prethodnu najavu, može povući sredstva u roku od 7 dana.

23. KAPITAL

Akcijski kapital IRFCG A.D. sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine ukupne vrijednosti EUR 101.362.728 sastoji se od 101.362.728 akcija nominalne vrijednosti EUR 1 koje su u vlasništvu Vlade Crne Gore.

Osnivački kapital IRFCG A.D. činio je cjelokupni kapital Fonda za razvoj (čiji je IRFCG A.D. pravni sljedbenik) koji je umanjen za obaveze po osnovu Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju („Sl. list CG“ br. 21/04 i 49/07). Kapital IRFCG A.D. činiće i sva sredstva koja su usmjerena Direkciji za mala i srednja preduzeća za finansiranje razvoja malih i srednjih preduzeća.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

23. KAPITAL (nastavak)

Skupština IRFCG A.D. je 24. februara 2012. godine donijela Odluku o emitovanju 875.856 redovnih akcija, serije A1, ukupne vrijednosti EUR 875.856. Komisija za hartije od vrijednosti Crne Gore je 15. marta 2012. godine donijela Rješenje broj 02/2e-8/4-12 o uspješnosti emisije akcija radi prodaje postojećim akcionarima po osnovu prava preče kupovine. Registracija promjene podataka po osnovu navedene emisije akcija izvršena je u Centralnom registru privrednih subjekata u Podgorici 1. aprila 2012. godine pod registarskim brojem 4-0009175/009 („Sl. list CG“ broj 16/12). Dokapitalizacija je izvršena prenosom slobodnih novčanih sredstava Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća.

Skupština IRFCG A.D. je 2. avgusta 2013. godine donijela Odluku o emitovanju 1.125.364 redovnih akcija, serije A1, ukupne vrijednosti EUR 1.125.364. Komisija za hartije od vrijednosti Crne Gore je 4. oktobra 2013. godine donijela Rješenje broj 02/2e-17/4-13 o uspješnosti emisije akcija radi prodaje postojećim akcionarima po osnovu prava preče kupovine. Registracija promjene podataka po osnovu navedene emisije akcija izvršena je u Centralnom registru privrednih subjekata u Podgorici, 14. oktobra 2013. godine pod registarskim brojem 4-0009175/012 („Sl. list CG“ broj 51/13). Dokapitalizacija je izvršena prenosom slobodnih novčanih sredstava Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća.

Skupština akcionara IRFCG A.D. je 2. avgusta 2013. godine donijela Odluku o raspodjeli dijela neraspoređene dobiti br. 0203-4/14 u neto iznosu EUR 945.000 odnosno EUR 1.038.462 uključujući porez po odbitku na isplatu dividende Vladi Crne Gore kao jedinom vlasniku IRFCG A.D. IRFCG A.D. je do zaključno sa 31. decembrom 2013. godine isplatio dio deklarisanе dividende u iznosu EUR 500.000 odnosno obaveza po navedenom osnovu sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine iznosi EUR 445.000 (napomena 27).

24. DUGOROČNA REZERVISANJA

Dugoročna rezervisanja sa stanjem na dan 31. decembra 2013. i 2012. godine prikazana su u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar	Korigovano
	2013.	31. decembar
		2012.
Rezervisanja za sudske sporove	18.000	11.965
Rezervisanja po osnovu datih dugoročnih garancija (napomena 12)	26.950	-
Rezervisanja za naknade zaposlenima	25.200	22.700
	70.150	34.665

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

24. DUGOROČNA REZERVISANJA (nastavak)

Rezervacije za sudske sporove sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine u iznosu EUR 18.000 (napomena 30) predstavljaju rezervisanja nastala po osnovu pokrenutih tužbenih zahtjeva, a po kojima IRFCG A.D. može biti izložen potencijalnim gubicima.

Kretanja na rezervisanjima za sudske sporove prikazana su u tabeli u nastavku:

	(Iznosi u EUR)	
	<u>2013.</u>	<u>2012.</u>
Stanje, na početku godine	11.965	36.241
Naplaćeno u toku godine	-	(20.388)
Rezervisanje u toku godine (napomena 8)	8.634	5.600
Ukidanje rezervisanja u toku godine (napomena 11)	<u>(2.599)</u>	<u>(9.488)</u>
Stanje, na kraju godine	<u>18.000</u>	<u>11.965</u>

Dugoročna rezervisanja po osnovu naknada zaposlenima predstavljaju rezervisanja za otpremnine za odlazak u penziju, nakon ispunjavanja uslova. Rezervisanja su iskazana po sadašnjoj vrijednosti očekivanih budućih isplata zaposlenima na način kako je to predviđeno Pravilnikom o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u IRFCG A.D.

Ovim pravilnikom je predviđeno da je IRFCG A.D. u obavezi da, prilikom odlaska u penziju, zaposlenom isplati otpremninu u visini 6 prosječnih neto zarada zaposlenih u IRFCG A.D., ili 6 prosječnih neto zarada zaposlenog, ako je to za zaposlenog povoljnije, koja važi u mjesecu u kojem se vrši isplata.

Sadašnja vrijednost očekivanih budućih isplata za otpremnine utvrđena je sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine u skladu sa pravilima aktuarske matematike. Godišnja kamatna stopa od 5% je korišćena za diskontovanje očekivanih budućih isplata zaposlenima.

Kretanja na rezervacijama za naknade zaposlenima su data u pregledu u nastavku:

	(Iznosi u EUR)	
	<u>2013.</u>	<u>Korigovano 2012.</u>
Stanje, na početku godine	22.700	21.200
Rezervisanja u toku godine (napomena 8)	2.500	1.500
Iskorišćeno u toku godine	-	-
	<u>25.200</u>	<u>22.700</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

25. DUGOROČNE OBAVEZE

Dugoročne obaveze sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine iznose EUR 14.973.763 i u cjelosti se odnose na obaveze po osnovu dugoročne kreditne linije odobrene od strane Evropske Investicione Banke (EIB).

IRFCG A.D. je 10. oktobra 2012. godine zaključio ugovor o kreditu sa Evropskom Investicionom Bankom (EIB) u iznosu EUR 25.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 8 godina u koji je uključen grace period od 2 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

Prvu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.543.400, IRFCG A.D. je povukao 15. februara 2013. godine, uz godišnju kamatnu stopu 1,89%. Prva kamata po ovoj tranši je dospjela 15. maja 2013., dok prvi anuitet dopijeva 15. maja 2015. godine. Krajnji rok otplate prve tranše je 15. februar 2021. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Drugu tranšu u ukupnom iznosu EUR 9.430.363, IRFCG A.D. je povukao 15. oktobra 2013. godine, uz godišnju kamatnu stopu 2.13%. Prva kamata dopijeva 15. januara 2014. godine, dok prvi anuitet dopijeva 15. januara 2016. godine. Krajnji rok otplate druge tranše je 15. oktobar 2021. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

IRFCG A.D. nije u obavezi da bude usaglašen sa određenim finansijskim pokazateljima.

Dospjeće dugororočnih obaveza po kreditu EIB prikazano je u tabeli u nastavku:

	31. decembar 2013.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2012.
2015. godina	659.135	-
2016. godina	2.383.068	-
2017. godina	2.431.988	-
2018. godina	2.481.915	-
2019. godina	2.532.871	-
2020. godina	2.584.876	-
2021. godina	1.899.910	-
	14.973.763	

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

26. OBAVEZE IZ POSLOVANJA

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Obaveze po osnovu faktoringa (10% ili 20%)	1.080.178	377.005
Obaveze prema dobavljačima u zemlji	10.967	29.024
Obaveze po osnovu primljenih avansa	67.241	41.964
Ostale obaveze iz poslovanja	40	8.551
	<u>1.158.426</u>	<u>456.544</u>

27. OSTALE KRATKOROČNE OBAVEZE I PVR

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Obaveze za dividendu (napomena 23)	445.000	-
Razgraničeni prihodi od naknada	186.520	87.159
Obračunate obaveze za neto zarade	5.748	5.736
Obračunate obaveze po osnovu poreza i doprinosa na zarade	4.661	3.721
	<u>641.929</u>	<u>96.616</u>

28. OBAVEZE PO OSNOVU POREZA NA DOBIT

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Porez po odbitku po osnovu dividendi	48.462	78.175
Obaveze po osnovu poreza na dobit	23.538	-
Porez po odbitku po osnovu kamata plaćenih nerezidentima	2.357	-
	<u>74.357</u>	<u>78.175</u>

29. KRATKOROČNA REZERVISANJA

Kratkoročna rezervisanja na dan 31. decembra 2013. godine iznose EUR 500.000 (napomena 12) i u cjelosti se odnose na rezervisanje po osnovu odobrene garancije preduzeću „Vektra Nord“ d.o.o., Kolašin, koja je klasifikovana u skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore u grupu „E“, sa 100% rezervacije.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

30. SUDSKI SPOROVI

IRFCG A.D. sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine vodi sudske sporove u kojima se javlja kao tužilac i kao jedna od tuženih strana.

Procijenjena ukupna vrijednost sudskih sporova, bez procijenjenih efekata zateznih kamata i krajnjih troškova postupka, u kojima je IRFCG A.D. jedna od tuženih strana, odnosno u kojima solidarno odgovara sa ostalim državnim fondovima iznosi EUR 1.465.495.

IRFCG A.D. je sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine izvršio rezervisanje u iznosu EUR 18.000 (napomena 24) za sudske sporove za koje postoji velika vjerovatnoća da IRFCG A.D. može biti izložen potencijalnim gubicima po osnovu razrješenja tih sporova.

IRFCG A.D. nije izvršio rezervisanja za eventualne obaveze po sudskim sporovima u kojima solidarno odgovara sa ostalim državnim fondovima iz razloga što se procjenjuje da, na osnovu dosadašnje sudske prakse kada su u pitanju slični sporovi pokrenuti protiv IRFCG A.D., iako nije sa sigurnošću moguće predvidjeti konačan ishod sporova, IRFCG A.D. neće biti izložen materijalno značajnim potencijalnim gubicima po ovom osnovu.

Ukupna vrijednost sudskih sporova sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine u kojima se IRFCG A.D. pojavljuje kao tužilac, odnosno izvršni povjerilac iznosi EUR 2.175.564. Najveći dio se odnosi na predlog za izvršenje, na osnovu vjerodostojne isprave mjenice, koji je podnio IRFCG A.D. prema izvršnom dužniku, privrednom društvu „Montavar-metalac“ d.o.o., Nikšić u cilju naplate potraživanja za izdatu garanciju, kao i predloga za izvršenje po osnovu nenaplaćenih potraživanja po direktnim kreditnim aranžmanima.

31. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA STANJA

i) Izmjena zakonske regulative

Kao što je nevedeno u napomeni 3.15., rukovodstvo IRFCG A.D. priprema izmjene i dopune Zakona o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Zakon“) u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje adekvatnosti kapitala. Do datuma odobrenja ovih finansijskih iskaza Skupština Crne Gore nije usvojila izmjene i dopune Zakona. Rukovodstvo IRFCG A.D. vjeruje da će se izmjene i dopune Zakona biti usvojene do kraja 2014. godine.

ii) Dokapitalizacija

Skupština akcionara IRFCG A.D. je 12. juna 2014. godine donijela Odluku o emitovanju 1.068.801 redovnih akcija, serije A1, ukupne vrijednosti EUR 1.068.801. Komisija za hartije od vrijednosti je 1. jula 2014. godine donijela Rješenje broj 02/2e-13/4-14 o uspješnosti emisije akcija radi prodaje postojećim akcionarima po osnovu prava preče kupovine. Registracija promjene podataka po osnovu navedene emisije akcija izvršena je u Centralnom registru privrednih subjekata u Podgorici, pod registarskim brojem 4-0009175/016. („Sl. list CG“ broj 34/14). Dokapitalizacija je izvršena slobodnim novčanim sredstvima Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

31. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA STANJA (nastavak)

iii) Povećanje uloga u zavisnom društvu - Turistički centar „Durmitor“ d.o.o., Žabljak

IRFCG A.D. je, na osnovu odluke Odbora direktora o povećanju kapitala po osnovu nenovčanog uloga od 13. decembra 2013. godine, broj 0202-5/228, povećao udio u privrednom društvu Turistički centar „Durmitor“ d.o.o., Žabljak prenosom vlasništva nad ski žičarom „Savin Kuk“, čija je vrijednost procijenjena u iznosu EUR 1.823.867. Postupak povećanja kapitala i prenos vlasništva nad žičarom je formalno okončan u februaru 2014. godine.

iv) Nova kreditna zaduženja odobrena IRFCG A.D. od strane EIB

IRFCG A.D. je 3. marta 2014. godine povukao i treću tranšu, po prvom kreditu EIB-a, u iznosu EUR 9.428.712. Prva kamata je dospjela za plaćanje 3. juna 2014. godine, a prva rata po osnovu navedene tranše dostiže 3. juna 2016. godine. Krajnji rok za otplatu kredita je 3. mart 2022. godine.

U martu 2014. godine IRFCG A.D. je odobreno novo kreditno zaduženje od strane EIB u iznosu EUR 25.000.000. Na osnovu novog ugovora, povučene su dvije tranše kredita, prva 1. avgusta 2014. godine u iznosu EUR 6.079.339 i druga 31. oktobra 2014. godine, u iznosu EUR 5.724.603. Prva kamata za prvu tranšu iz ove kreditne linije dospjela je 31. oktobra 2014. godine, dok otplata glavnice počinje u oktobru 2016. godine. Prva kamata za drugu tranšu dostiže za plaćanje 2. februara 2015. godine, a otplata počinje u januaru 2017. godine.

32. POTENCIJALNE I PREUZETE OBAVEZE

Odobrene garancije za uredan povraćaj kredita

IRFCG A.D. je privrednom društvu „Barska plovidba“ A.D., Bar odobrio garanciju za uredan povraćaj kredita za nabavku dva broda za prevoz rasutih tereta po osnovu kredita odobrenog u iznosu EUR 900.000 Do zaključno sa 31. decembrom 2013. godine iskorišten je iznos od EUR 385.000. Sredstva obezbjeđenja date garancije su hipoteka na nepokretnostima, mjenice i mjenična ovlaštenja.

Dugoročni kredit

Preuzete obaveze po osnovu ugovora o dugoročnom kreditu odobrenom od strane EIB sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine iznose EUR 10.026.237.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

33. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Pri sastavljanju ovih finansijskih iskaza, pravna lica se tretiraju kao povezana ukoliko jedno pravno lice ima mogućnost kontrolisanja drugog pravnog lica ili vrši značajan uticaj na finansijske i operativne odluke drugog lica ili su zajedno kontrolisani od istog subjekta. Prilikom razmatranja svih mogućih vrsta odnosa između povezanih pravnih lica, pažnja se usmjerava na suštinu odnosa, a ne samo na pravnu formu.

Priroda odnosa između povezanih lica sa kojima je IRFCG A.D. ušlo u transakcije većeg obima ili sa njima ima značajnija neizmirena salda na dan 31. decembra 2013. godine je prikazana u tabeli niže. Transakcije sa povezanim pravnim licima su izvršene tokom redovnog toka poslovanja ili pod normalnim tržišnim uslovima.

IRFCG A.D. identifikuje kao povezane strane zavisno pravno lice Turistički centar „Durmitor“ d.o.o., Žabljak, koje je u 100% vlasništvu IRFCG A.D., zatim lokalne samouprave (opštine), koje predstavljaju javna pravna lica, državne institucije i ministarstva.

U toku 2013. godine IRFCG A.D. nije ostvario druge poslovne transakcije sa Turističkim centrom „Durmitor“ d.o.o., Žabljak, osim uplate osnivačkog kapitala. IRFCG A.D. posredstvom organa upravljanja društva utiče na poslovne odluke zavisnog pravnog lica.

U pregledu u nastavku je prikazana izloženost IRFCG A.D. prema opštinama u Crnoj Gori, po osnovu direktnih kreditnih aranžmana, kao i prihodi od kamata ostvarenih po ovom osnovu. Ranije je navedeno da su ovi aranžmani, osim za opštinu Budva i opštinu Plužine, obezbijeđeni Ugovorima o cesiji sa Ministarstvom finansija Crne Gore, iz čijeg Egalizacionog fonda IRFCG A.D. naplaćuje dospjela potraživanja, tako da se može govoriti o izloženosti prema Ministarstvu finansija po ovom osnovu.

Salda i transakcije sa povezanim pravnim licima na dan i za godinu završenu 31. decembra 2013. godine i 31. decembra 2012. godine su prikazane kao što slijedi:

Potraživanja po osnovu odobrenih kredita:	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Opština Cetinje	477.697	500.000
Opština Plužine	80.424	104.488
Opština Bijelo Polje	919.144	1.010.000
Opština Danilovgrad	609.728	670.000
Opština Kolašin-	761.194	820.000
Opština Pljevlja	859.990	945.000
Opština Nikšić	979.530	1.075.000
Opština Plav	213.860	235.000
Opština Budva (pripis kamate glavnici)	769.862	725.138
Opština Ulcinj	835.542	360.142
Opština Šavnik	266.197	271.000
	6.773.168	6.715.768

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

Za godinu koja se završava 31. decembra 2013. godine

33. TRANSAKCIJE ŠA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

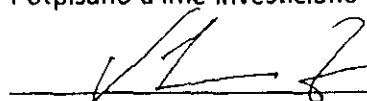
Prihodi kamata:	(Iznosi u EUR)	
	2013.	2012.
Opština Cetinje	19.496	19.643
Opština Plužine	3.672	3.017
Opština Bijelo Polje	38.339	27.860
Opština Danilovgrad	25.433	18.480
Opština Kolašin	31.152	23.147
Opština Pljevlja	35.872	25.966
Opština Nikšić	38.726	27.962
Opština Plav	8.920	6.482
Opština Budva (pripis kamate glavnici)	44.734	15.138
Opština Ulcinj	36.780	2.364
Opština Šavnik	10.832	1.627
	293.956	171.686

Izloženost IRFCG A.D. po osnovu faktoring potraživanja prema javnim institucijama i ministarstvima Vlade Crne Gore je prikazana u pregledu koji slijedi:

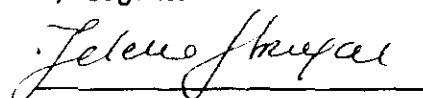
	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Direkcija za saobraćaj Crne Gore	925.284	925.284
Montefarm Podgorica	3.828.750	-
Ministarstvo finansija	1.000.000	-
	5.754.034	925.284

Ovi finansijski izvještaji su odobreni od strane rukovodstva Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. Podgorica 3. novembra 2014. godine.

Potpisano u ime Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D., Podgorica:

 Zoran Vukčević
 Izvršni direktor

 Jelena Strugar
 Rukovodilac službe za finansije i računovodstvo